

*Constitutionis Syriacae
Mediterranei 1568.*

0 0 0

CONSTITUTIONES

In Dioecesana Synodo Wla-
dislaviensi, Praesidente Reveren-
dissimo in Christo Patre atque
Domino, D. Stanislae Carnovio,
Episcopo Wladislaviensi editae
Sub Pontificatu S. D. N. Pii Papae V.
ad Sacrosanctae Sedis Apostolicae,
et universalis Ecclesiae Romanae
ubernacula sedentis. Cum
indice verborum et rerum lo-
cuptissimo. Accesserunt Ad-
monitiones quinque circa sa-
cra menta facienda eodem Re-
verendissimo D. Stanislae Carn-
ovio Episcopo Wladislaviensi
auctore: Iucubratio pietatis
et sanctitudinis plena, lectue
cognitique dignissima.

Colonia

A pud Maternum Cholinum.

Anno M. D. LXXII.

Cum Gratiâ et Privilegio Cesareo
Maiestatis.

PIVS PAPA V.
VENERABILI FRA-
TRI STANISLAO EPI-
scopo VVladislauensi.

Venerabilis frater, Salutē
& apostolicā benedictio-
nē. Spei, quā de te habui-
m⁹, abs te ipso tu⁹ admi-
nistrationis initio gaude-
mus esse responsū. Quòd enim Syno-
dū Diœcesanā celebrāsti, in qua cura-
sti, vt totus Clerus professionē ficeret
fidei Catholicæ; quòd Seminariū ex
decreto Tridētini Conc. instituisti, &
de mēsē tu⁹ reditib⁹ dotaſti, in eo ieci-
ſti muneris tui preclara adm̄odū fun-
damēta. Ex istis porrò p̄teritis officijs
tuis in spē non dubiā venimus de fu-
turis. Ad quę pr̄stāda nō egere te co-
hortatione cōfidimus. Sed tamē quia
merita tua apud Deū crescere cupi-
mus, & exemplū tuū finitimiſ Episco-
pis ad imitandum propositum fore
ſperamus: vt quanta maxima potes
cura, & diligentia creditas tibi oues
pascere actu eri, & eas, quæ aberrārūt,
ad ouile Dominicum reducere ac fa-

a 2

nare

XVII/A

nare studeas adhortamur. De ijs, quæ
mandato tuo à nobis postulauit fa-
miliaris noster Georgius Ticinius,
quid tibi concesserimus , ex eius li-
teris cognosces. Confidere fraterni-
tatem tuam volumus , nihil te vn-
quam frustrà à nobis desideraturum:
quod quidem saluo officio nostro
concedi possit. Datum Romæ apud
Sanctum Petrum sub annulo Piscata-
toris , die XXII Maij. M. D.

LXVIII. Pontificatus

Nostri Anno ter-
tio.

Antonius Florebello
Lauellinus.

PETRI

P E T R I R O Y Z I I M A V-
rei, Hispani, Regij Iurisconsul-
ti Carmen ad Stanislaum
Carncouium, Episcopum
VVladislauensem, An-
tistitem Religio-
fissimum.

Quin edis Canones tuos, perennes
Leges Cuiaviae tuae futuros?
Sancto flamine quos & architecto
Et doctore, tui gregis ministris,
Es nuper fabricatus & tulisti,
Carncoui, decus insulae bicornis,
Splendor Pontificum, salusq; Cleri.
Sydus Sarmatiae tuae decorum
Quin edis Canones tuos? regantur
Diuum templa quibus, quibus sacrorum
Præses Presbyter excitus, relinquat,
Serpens exuuium velut senectæ,
Vitæ dedecus & nefas prioris:
Et purus sceleris sit, atque putus.
Exemploq; suo, tuoq; ductu,
Leniç; imperio, gregem palantem
Dispersumq; , pedem referre notas
In caulas satagens volensq; cogat.
Cessatum nimis est, grauis veteri
Lenta segnitie prioris aui.

5

Grassatus satis est Sathan super q̄z.
Pastores q̄z greges q̄z dissipauit
A Christi procul exciens ouili,
Carnconi, decus insula bicornis,
Septem fama recens trionis omnis
Festina, reuoca tuis statutis
Sancte legibus, erutis decenter
Sanctorum è liquidis patrum fluentis.
Discat Praefule te, tuo q̄z ductu
Tota mente Deum sinuq̄z, toto
Mundo querere, gress tuus, relicto.

I N D E X
T I T V L O R V M Q V I
T R I B V S H I S P A R T I B V S C O N
stitutionum VVladislauiensis
Synodi continentur.

T I T V L I P R I M A E
 partis.

Constitutiones Synodales Ecclesiae & Diocesis VVla	
dislauiensis.	60.
De Canonicis & eorum officio.	62.
De Vicarijs & alijs inferioris Ordinis Clericis.	
Tit. III.	69.
De Ordinandis. Tit. III.	71.
De Officio Examinatoris. Tit. V.	73.
De Impedimentis Ordinandorum. Tit. VI.	75.
De	

De Prouisionibus seu Institutionibus. Tit. VII. 76.
Simoniae vitio quemadmodum occurratur.

Tit. VIII.	79.
Forma iuris iurandi ob Simoniae suspicionem dandi.	
Tit. IX.	81.
De Fidei professione & eius forma. Tit. X.	82.
De Parochorum officio, & aliorum curam animarum habentium. Tit. XI.	87.

TITULI SECUNDÆ partis.

De Baptismi administratione. Tit. I.	Pag. 93.
De Miſa & Eucharistia. Tit. II.	98.
De Pœnitentia. Tit. III.	108.
De Extrema Vnctione. Tit. IIII.	111.
De Matrimonio & eius forma. Tit. V.	114.
De Sacro Crismate, & aquæ aliarumq; rerum Ecclesiastica benedictione. Tit. VI.	125.

TITULI TERTIAE PARTIS.

De vita & honestate Clericorum. Tit. I.	Pag. 129.
De Officio Confessarij. Tit. II.	135.
De Concionatoribus. Tit. III.	139.
De Scholis. Tit. IIII.	146.
De Ieiunijs Ecclesiæ. Tit. V.	149.
De Festis. Tit. VI.	155.
De Funeralibus & sepulturis. Tit. VII.	61.
De Sodalitatibus & Fraternitatibus. Tit. VIII.	64.
De Pœniis. Tit. IX.	66.

STANISLAVS
CARNCOVIVS DEI
GRATIA VVLADISLAVIEN-
SIS ET POMERANIAE EPISCOPVS
vniuerso clero suo, à DEO PATRE
& Domino nostro, humanæque salu-
tis auctore IESV CHRI-
STO gratiam &
pacem.

N tanta rerum
omnium conuer-
sione, quantam o-
culis ipsi nostris
cernimus, non ra-
rò cogitatum est à
nobis, qui tādem
factum sit, vthic esset in patria no-
stra rerum status, quem nunc proh
dolor, esse videmus, & ingemisci-
mus: cùm præsertim tam firma soli-
daque initio fuissent à maioribus no-
stris, cùm Reipublicæ, tum religioni
præcipue, addita præsidia, vt ea vis er-
roris & heresum, perrumpere vix vn-
quām potuisse videretur. Multos
etiam

EPISTOLA AD CLERVM SVVM

etiam alios graues alioquin & pruden-
tes viros , in eadem cogitatione
versatos fuisse animaduertimus: qui
hac de re sententiam familiariter à
nobis rogati, et si multa commemo-
rarent, pro eo ac erat sensus & in-
genium cuiusque , in eam tamen
præcipue sententiam propendere
videbantur , vt existimarent po-
tissimum fuisse causam horum ma-
lorum omnium , deprauatos ho-
minum ordinis nostri mores : qui
cùm ab officij religione deflexissent,
studiaque instituto suo contraria se-
qui cœpissent , statim non ipsi modò
in maximas calamitates sunt prola-
psi , verùm alios etiam, quibus ad ve-
rum veri D E I cultum , & ad om-
nem honestatem exemplo esse de-
bebant , in similem ruinam traxe-
runt. Nos tamen , cùm ea proprius
ad animum , qui mos noster est , re-
uocare , diligentiusque in tali cogi-
tatione versari cœpissimus , quam-
uis nec omnino falsa essent , quæ di-
cebant: & aliqua insuper verisimili-
tudine vestita viderentur, nullam ta-

10 STANISL. CARNC. EPISC. VVLAD.

mē causam existimauimus satis dignam vel fuisse vnquam, vel etiamnum esse posse: quamlibet ea vel hominum nostrorum vitio introducta, vel quorumcunque tandem iudicio esse grauissima putaretur, ut à prisca religione Catholicaque fide, cuius apud omnes sacrosancta semper auctoritas esse debet, vel minima discessio, & ad Satanismū inclinatio fieret. quandoquidem Christianæ fidei ratio, non ab hominis cuiuscunque tandem, siue docti, siue magni persona, quæ falli potest & fallere: verùm à DEI solius, qui nec falli potest nec fallere, verbo propriè præcipueque dependet.

Quod cùm certum, constans & æternum sit, nullo cuiusquam vitio, nullo etiam temporum interuallo, quamlibet longissimo vel tolli potest, vel

Tertull. de Prescripti-
onibus. mutari. Vetus est vox illa magni cuiusdam in Ecclesia viri: Ex personis fidem probandam non esse. quam etiam primi illi Sacrosanctæ religionis nostræ duces & Antesignani, vera veræ Ecclesiæ Dei lumina, diligenter

7

EPISTOLA AD CLERVM SVVM   ii
ter accurateque suo tempore seruâs-
se videntur. Quid enim illi in Cay-
pha scelesto? quid in Iuda prodi-
re, quoâd is Apostolus fuit? quid in
Nicolao Diacono? quid in alijs mul-
tis spectârût? quos vel ex cōtentione
Christum prædicasse, vel sua, non
quæ IESV CHRISTI sunt, quæ
suiisse Apostolus testis est: quâm Dei
verbum, quâm legem illam æternæ
vitæ, & lucem illuminantem om-
nes, quicunque tandem Christo no-
men dedissent? Non eorum per-
sonas, non vitam: sed doctrinam
sibi spectandam esse ducebant. Qua-
les quales illi fuerunt, eorum vel
DEI potius, quod prædicârunt, ver-
bo, citra omnem dubitationem,
creditum est; nec propter mores ip-
sorum, quâmdiū perstiterunt in re-
cta Ecclesiæ doctrina, quisquam à
fide sibi vñquam discedendum, aut
nouos cœtus faciendos, nouos
magistros accersendos, nouam do-
ctrinam sequendam esse putauit. Ni-
mirum securos faciebat omnes illa
Christi sententia. Quæ dicunt facite,
secun-

Philip. 1.
Philip. 2.

Matth. 23.

STANISL. CARNC. EPISC. VVLAD.

secundum opera eorum nolite facere. Idem hoc etiam tempore ab hominibus nostris factum oportuit, à quibus magnus hic fidei Christianæ thesaurus vel in medio cęno vitiorum , medijsque scelerum fluctibus , vel ipsis etiam portis inferi tumultuantibus, conferuandus fuerat , nec facilè prodendus hostibus, nec dandus aduersario locus male-

dicti gratia. Non enim expedit,fugientes Scyllam in Charibdim incidere: vel cauendi tetri odoris gratia, caulas gregis relinquere: vel vt domesticum fūmum deuites , externo algore contabescere,aut imbrī se exponere , lenti stillicidij causa. Ferenda minora incommoda , maiorum vitandorum ergō : malaque nostra medicanda , non ipsa vñitas, certissima Christianorū nota , prorsus deserenda fuerat. Quis enim Sapiens, detrimentum aliquod leuius, maxima suę salutis iactura commutauerit? Peculiare hoc fuit schismatis & hæreticis , vt seiungerent se ab ECCLESIA , ob vitā à Catholice

EPISTOLA AD CLERVM SVVM

licis non optimè institutam. Nam & Audianum offendebat, quòd nō nulli ex Catholicis pecuniam in fœnus darent, nec vterentur castis moribus. Et Donatistis non alia separationis causa fuit, quam quòd se solos sanctos, reliquos omnes peccatores & sceleratos esse certò sibi, licet falsò, persuaserant. Et Catharri de se magnificè sentientes, vitam aliorum iudicabant suo cœtu indignam. Et Cathaphrigæ, omnes alios præ se impuros esse censabant: adeò velum suę diuisioni prætendebant illi semper vitiosos Catholicorum mores. At hi contraria, nunquam discindendam inconsutilem C H R I S T I tunicam, nunquam Ecclesiæ unitatem, nunquam fraternalm charitatem, & mutuam pacem, vitæ causa soluendam sibi esse putauerunt. Neque enim ignorabant, nullum esse posse tantum crimen, quod cum schismate vel hæresi posset conferri, quodq; se maximo scelere obstringeret hi, qui licenter & audacter Ecclesiam scinderent,

Niceph. li.

11. ca. 14.

Ecclesi.hi-

storiæ.

Optatusli.

2. contra

Parmenia-

num.

Epiphani-

us cōt. Ca-

tharros Hę

refi. 59.

Origines li-

bro. Peri-

archo. &

Pamphilus in

Apol. pro

Origine.

15 STANISL. CARNC. EPISC. VVLAD.

Vide Euseb. derent, ex ea que partes facerent. Mar
biū li. 6.ca. tyri est instar, perferre non optimos
34. Histo. fratrum mores, sustinere delinquen-
Ecclesiast. tes in tolerantia charitatis, in com-
page vnitatis, & vinculo pacis. In-
terea tamen fatemur non inuiti, pec-
cata nostra non minimam dedis-
se occasionem. quam ob rem in nos
grauiter Deus animaduertere, pœ-
nasque de nobis officij nostri ne-
glecti sumere debuerit: quando-
quidem non erat vita nostra con-
sentiens doctrinæ nostræ, iamque
Matt. 23 in nobis impletum videbatur illud:
Apoca. 12. Dicunt enim & non faciunt.

Postea quām autem solutus illi Sa-
than draco antiquus, & fratrum
nostrorum accusator, in fidem Ca-
tholicam euertendam, & accersen-
dam perniciem nostram, DEO per-
mittente, incubuit: factum est mi-
nimo negotio, vt miscerentur ima-
summis, vt esset conuersa rerum
Isaiæ 24. facies, vt Sacerdos esset sicut popu-
pulus, vtque ad has erumnas veni-
remus, quibus nunc, prōh dolor,
grauissimis premimur. Inde auda-
cia

EPISTOLA AD CLERVM SVVM 14

cia nata , & quiduis agendi libido: inde Sacrorum contemptus ac impietas: quæ iam tantas vires sumpsit , vt malè feriati quidam homines , audacia in sapientiam conuersa: nec locis sacris , nec religioni , nec Sacramentis, nec ipsi DEO pepercerint : cuius maiestas , rebus diuinis profanandis , Christoqué blasphemando , violata est haec-
nus,& violatur adhuc impunè. **Quod** Eccle. 13.
fit etiam , vt is reliquerit nos in ma-
nu consilij nostri , & à nobis rece-
serit, ideoqué simul omnis Ecclesiæ
decor , omnis ordo , quin & pax ac
tranquillitas ferè perierit. Qui do-
ceri debebant , Doctorum sibi mu-
nus sumpserunt: quos regi oportu-
it,in rectorum officia inuolârunt:
oues in suos pastores imperium sibi
arrogârunt, eisque docendi & pa-
scendi sui rationem, audacter trade-
re nō dubitârunt. Alij verò,cōtēptis
veteribus, nouos magistros sequuti,
corum se discipline deprauandos po-
tiūs, quām informandos tradiderūt

præcc-

STANISL. CARNC. EPISC. VVLAD.

præceptoribus sanè pessimis, suæque propriæ salutis hostibus. Sic nimirū, & sal insulsum conculcari ab hominibus, & zizania cœpit ad summum crescere: cum viderent omnes, qui spiritale esse, & dici volumus, tam quæ IESV CHRISTI, quæ nostra sunt, querere: & in his temporibus, vel parandis, vel augendis, vel conseruandis, omne studium operamq; nostram ponere. Ac illi quidem impuri Sathanæ verbi ministri, cum essent ex eius ludo profecti, qui iam inde ab initio pro sua nequitia, & in Christianos odio, Ecclesiæ nauem subuersam, & hominū salutem cupit extinctam, è vestigio non secùs ac tempore, pestas quædā in Ecclesiam facto impletu, hoc operam dederunt, ut perturbatis rebus omnibus, ordineque nostro in odium, iuuidiam & contemptum apud seculares adducto, religionem omnem cum puluisculo, quod aiunt, è medio tollerent. quam est posteà rerum etiam aliarum confusio maxima consequuta. Nam his fundamentis conuulsis, quid

Matth. 5.

Matth. 13.

Philip. 2.

EPIST. AD CLERVM SVVM 17

quid tandem saluū , quid integrum
esse potest: omnia labascant, omnia
cidant, ruant omnia necessè est.

malo propulsando, non semel à
is magnis quæsita , neque tamen
sunt inuenta remedia: vel quòd feri-
tis ea quæri cœpta sunt, cùm iam mor-
bus ferre medicinam non posset: vel
quòd irato Deo frustrà tētantur om-
nia. Quare postea quām sumus per
Dei gratiam quamlibet indigni, ad
Ecclesiæ huius nostræ gubernacula
vocati , hoc nobis vnum & solum
præcipue curæ fuit, vt nō modò quæ-
reremus quod perierat, & errantibus Luc. 19.
ouibus impleremus Ecclesiæ nostræ
caulas, verū etiam, vt succisa illa
putri amaritudinis radice (quæ no-
bis, alijs causis interea prætermissis,
multæ sunt enim) tot spinas & tribu-
los produxit: nimirum vita Cleri no-
stri ad rationem meliorem reuoca-
ta, cum Deo tandem rediremus in
gratiam, ei que, à peccatis auersi, & ad
Christianum viuendi modum con-
uersi, dicaremus nos totos, munere
quæ nostro sedulò & gnauiter fungel-

b

remur

18 STAN. CARNC. EPISC. VVLAD.

Rom.13.

remur. Satis alioqui diu cessatum
 est à nobis, non sine maximo nostro
 & aliorum malo: satis priuatis com-
 modis indultum, satis ocio datum.
 Tempus fuit iam nos de somno sur-
 gere, opera tenebrarum abijcere, & ar-
 mis lucis indui. Quod ut faceremus
 commodiūs, vniuersum clerum Di-
 œcesis nostræ, legibus quibusdam
 vinciendum, & ei certam rationem
 viuendi, & Sacramentorum admi-
 nistrandorum modum, quem seque-
 retur, præscribendum esse putau-
 mus: idque decreto Synodi, quæ fuit
 per nos in Diœcesi nostra, de prudē-
 tūm virorum consilio nuper coacta.
 In primis verò auctoritate S. D. N.
 PII. Quinti Pontificis Maximi, qui
 pro suo præclaro, & nunquam satis
 laudato, erga Remp. Christianam et
 Ecclesiasticam, studio: iuuandæque
 Christi sponsæ cura singulari, no-
 bis ad hanc Ecclesiam instituendis,
 ut eam primo quoque tempore ha-
 beremus, mandauerat. Cui nos, pro
 eo ac debuimus, paruimus sanè non
 inuiti. Ac fuit in ea quoque de rebus
 alijs

11
EPIST. AD CLERVM SVVM 19
alijs per nos tractatū, quæ sunt Actis
huius nostræ Synodi perscriptæ: cu-
ratū est enim à Cancellario nostro,
vt ordine singula scriberentur, quæ
gesta sunt.

Hortamur autem omnes Clericos
Diœcesis nostræ, quandoquidem vi-
dent ipsi, quanta nos mala circum-
stent, quam fœdis & horrendis hære-
sibus vexetur Ecclesia, quanti sint
motus per sathanæ ministros in reli-
gione & Republica excitati, vt iam
tādem malè viuendi finem faciant,
pietatem colant, vitam ad exem-
plū filiorum Dei instituant, officiū
suum impleant, populo ad hone-
statem duces sint, soli Deo adhære-
ant, eumque suis castis precibus & sa-
crificijs, ægræ huic & squalenti pa-
triæ nostræ, placatum reddere stu-
deant: vt ira sua à nobis auersa,
nos ad se conuertat, motus istos
tranquillet, Ecclesiæ quietem conce-
dat, hæresibus finem imponat, & la-
borum consiliorumque nostrorum
det fœlicem exitum.

Volumus præterea, ut huius nostræ Synodi constitutiones, habeant clerici Diœcesis nostræ omnes: illas legant, ad illas vitam suam, studia docendi populi, sacramentorum quic ministrandorum rationem instituant, nec ab earum præscripto unquam discedant. Illud vero de nobis sibi certò persuadeant: nihil esse in hac fragili & misera vita nostra, quod nobis maiorem voluptatem adferre queat, quam si viderimus promptè & alacriter ea, quæ statuntur sequi omnes, vitaque sua & moribus exprimere. Cum enim ad benignitatem magis propensi, quam ad seueritatem semper fuerimus inclinati, vehementer cupimus, recti potius & honesti amore, quam ullo poenarum metu, sacerdotes nostros, cæterosque Ecclesiæ ministros, ad officium conuerti. Quam ut singulis mentem inspiret, Deum precamur.

Con-

CONSTITUTIONES
SYNODI DIOCESANAE
VVladislauiensis.

Quoniam constitutiones huius Synodi ad omnes pertinet, etiam eos, qui vel aestate grauati, vel morbis oppressi, vel alijs occupationibus distracti, non potuerunt ei praesentes interesse, ne quem forte aliquid eorum lateat, de quibus hic delibratio fuit suscepta, singula eodem, quo gesta sunt ordine, conscribenda, & ad omnium notitiam deducenda esse putaui, ne quis ignorantiam prætendere queat.

S T A N I S L A V S C R A S-
sinius I. V. Doctor schola-
sticus Gnesnensis, & eius Re-
uerendissimæ P. Cancellarius.

A.D. 1701

b 3

Die

DIE XVI. Martij, qui habenda Sy-
nodo fuit constituta, cum præstò
essent omnes, qui de iure, vel de recepto
more, eiusmodi conuentibus interesse
consueuerunt, nimirum Reuerendi et
religiosi patres, Laurentius Zalinski Ab-
bas Coronouiensis per se, Oliuensis ve-
rò & Peplinensis absentium Mandatarij.
Itidem præpositi ordinum Suchouiensis
& Lubranecensis per se. Strelensis autem
& Zarnouecensis Mandatarij. Ecclesia-
rum quoque Cathedralis quidem Cano-
nici, Collegiarum verò nuncij, cum
Parochis Diœcesis ferè omnibus. Can-
tata fuit Missa de spiritu sancto.

Oratio quoque recitata eo,
quo sequitur,
modo.

Die

z d

ORA-

ORATIO 7
A N D R E A E
P L I S C I I L I B E R A-
L I V M A R T I V M B A C C A L A V-
 rei , de forma Satuque Ecclesiæ
 atque deformitate eiusdem ,
 & officio sacerdotali .

M Agnum mihi mu-
 nus ab immortali
 Deo , AMPLIS-
 SIME P R A E-
 SVL , vosque R.
 P P. impositum esse
 video , vt hodierno
 die vos omnes , quicunque huc congre-
 gati estis , ad agendam causam Ecclesiæ ,
 intueri & alloqui possim . Nec tamen
 minus oneris iniunctum mihi esse sen-
 tio , cùm ego nulla eloquentia præditus ,
 & vix ullis literarum studijs imbutus , at-
 que in hoc genere dicendi minus exer-
 citatus , in hoc frequentissimo celeberrimi-
 que doctissimorum hominum con-
 fessu , verba sim facturus . Quam ob rem ,
 magna mihi dubitatio suboritur : & vtrū

b 4   hoc

hoc munere gaudere, an potius contristari debeam, nescius huc atque illuc mētis incertus agor, vereorque, cūm maximis de rebus orationem habiturus sim; ne quid cultissimis auribus vestris indignum mihi excidat, quod omnem voluptatem meam, quam venerabilis ac iucundissimus conspectus vester mihi adfert, omnino perturbare possit. Sed tantus est amor meus in **A M P L I S S I M V M P R A E S V L E M** nostrum, tanta obseruantia & fides, ut nihil tam arduum, nihil tam difficile excogitari possit, modò ad cius dignitatem Ecclesiæque utilitatem pertineat, quin ego illud omni studio atque diligentia protinus aggredi & exequi contendam: accedit adhæc summa vestra, Reuerendissimi Patres, humanitas ac sapientia, quos ego attentissimè audientes in me ora conuertisse video, quibus inducor, ut sperem me à vobis facile veniam impetraturum, si ea, quæ ab **A M P L I S S I M O P R A E S V L E** nostro mihi commendata sunt, licet minùs eleganter & ornatae, quam hic locus & rei dignitas postulat, explicabuntur. Aggrediar itaq; iam causam

causam mihi commissam, bona cum ve-
nia vestra, & sicut olim à numine aliquo
de re aliqua magna dicturi, exordiri so-
lebant, ita nunc ego non aliundè ordi-
ar, quām vt eum inuocem, qui vos sibi e-
legit: quem ego supplex oro, vt adesse di-
gnetur in hoc sacro concilio, quod in
nomine eius congregatum est; vestrosq;
animos inflammet & accendat, quò fer-
ueatis zelo Domini, atque mihi donare
dignetur, vt dignum aliquid vobis dice-
re possim: quod facile, vt opinor, asse-
quar, si paucis dicam de munere & offi-
cio vestro in Ecclesia Dei. Quod vt pla-
niùs fiat, ponenda est vobis ob oculos fa-
cies & forma primitiæ Ecclesiæ, ac de-
formitas eiudè: qualè nūc cernitis, vos
modò vt cœpistis, benignè me auscul-
tate, quæso. Sæpè ego, AMPLIS-
SIME PRAESVL, vosque R. Pa-
tres, ingemiscere soleo, oculosque offun-
dere lachrymis, dum animaduerto sta-
tum illum primitiæ Ecclesiæ turbatum
esse, & valdè concidisse: soletq; mihi idē
accidere, quod acciderat senioribus illis
Israëlitarum, qui redeuntes è captiuitate
Babylonica, dum intuerentur struc-
tu

b 5 ram

ram templi, quod rex dificatum erat sub
Esdra & Neæmia, illique structuræ com-
pararent, quod à Salomone ædificatum,
dirutum iam ab hostibus erat, flebant vo-
ce magna. Sic & ego statum primitiæ
Ecclesiæ conferens cum statu præsenti,
continere lachrymas ne queo, & abstine-
re à lamentis, super hac desolata ciuitate
magna, quæ illi populoſæ ex aduerso col-
lata, nulla prorsus esse appetet. Fuit e-
nīm, sicut illa Ecclesia, quæ primis tempo-
ribus floruit, ædificata velut ciuitas san-
cta, ad exemplar illius cœlestis Hierusa-
lem, sub cuius figura mādatum erat Moy-
si, ut faciat tabernaculum ad instar illi-
us, quod eidem in monte monstratum e-
rat. Quam figuram completam esse testa-
tur Ioannes, dum dicit se vidisse sanctam
ciuitatē Hierusalem, descendentē de cœ-
lo à deo paratā, sicut spōsam ornatā viro
suō. Primū itaque, ut à fundamento ip-
so exordiar, ornatissimum illud taberna-
culum, vel potius inclytissimum templū
erat in montibus sanctis, quorum ver-
tices ad cœlum v̄que pertingebant, æ-
dificatum. Ac primus quidem mons
erat Apostolorum, qui primi auguli
fun-

fundamentum posuerunt, contemptum
terrenorum. Sub quorum persona
princeps Apostolorum inquit, Ecce
nos Domine reliquimus omnia, & se-
quuti sumus te, omni onere deposito,
quod impediuit iter nostrum. No-
uimus enim, quod te expeditum, ne-
mo oneratus, sequi potest. Sic & Pau-
lus Apostolus de seipso testatur: Om-
nia, inquiens, reputavi pro sterco-
bus, modò ut lucrifaciam **C H R I-**
S T V M. Porrò secundum montem
intelligo martyres ipsos, qui tolerantia
tormentorum, & patientia aduersorum,
fundamentum secundi anguli eie-
runt. Hi sunt enim, qui plantauerunt Ec-
clesiam in sanguine suo, stolasque su-
as lauerunt in sanguine agni, quos non
immeritò Ecclesia, laudes eorum cele-
brando, victorum genus optimum ap-
pellat; cùm tam ardenti amore essent ac-
censi erga Deum, vt tormenta illa atq;
ignes non senserint: quia multò flagrati-
tior ignis ardebat in pectorib. eoru, qui
huc igne cōburentē corpora illorū, pror-
sus extinguebat. Tertius denique mons
est, doctores sancti, qui tertium angulū
funda-

fundauerunt in contemplatione superno-
rum. hi enim oculis suis nihil cernebant
præter IESVM, nihil cogitabant, ni-
hil sapiebant quām IESVM, sub quo-
rum persona Doctor ille gentiū inquit:
Ego nihil iudicauī me inter vos scire, ni-
si Christum Iesum, & hunc crucifixum.
Quartus autem mons est virginum, quæ
quartum angulum superædificauerunt
super repressione carnalium desiderio-
rum. Hæ sunt enim, quæ carnem suam
crucifixerunt cum vitijs & concipi-
scentijs, membraque sua exhibuerunt ser-
uire castitati, sicut decuit fideles seruas
Christi. Iam verò sic fundato templo
Domini, stabant insuper in medio tem-
pli in ornatu suo, clangentes tubis, ac
prædicantes euangelium filij Dei, & ex-
ornantes templum illud varijs generibus
virtutum, ut gemmarum rutilantium.
Neque eo contenti, muro adhæc fortissimo
illud munierunt, scriptura nempe
diuina: quæ omnia tela aduersariorum
confringit ac destruit. Mendaciū enim
diaboli, quomodo potest euertere sacro-
sanctam scripturam, in qua veritas illa
continetur, quæ ex ipso Deo patre ante
lucife-

luciferum genita est, quæ portas inferorum vastauit, luciferumque præsidem inferni ligauit, vsque in diem extremum. In nomine cuius etiam inferorum genu curuatur, non ex amore quidem, sed ex necessitate. Oportet enim victum imperium victoris ferre. Ad extremum autem, ne alimenta quoque deessent in hac sancta & munitissima ciuitate Dei, quibus sustentarentur milites Christi, ne deficerent in certamine aduersus mundum, carnem, & diabolum, sacramenta, quæ verus cibus animæ sunt, summa cum pietate sanctitateque administrabant: quam sanctimoniam atque innocentiam vitaे illorum populus denique ipse, summa cum admiratione considerans, ijsdem vestigijs insistebat; tamque pie ac sanctè vixit, quemadmodū hodie paucissimi in monasterijs viuere solent. cuius reilocuples testis est Cassianus discipulus diui Chrysostomi. Merito itaque decorem hunc ciuitatis huius nobilissimæ, multò antè in spiritu præuidens David exclamat: Gloriosa de te sunt dicta ciuitas Dei. Hæc est enim illa Syon, cuius funda menta in motibus sanctis: hæc est

est, cuius diligit Dominus portas, super omnia tabernacula Iacob: hæc est illa Hierusalem, de qua Dominus per Esaiam Prophetam dicit: Sternam Hierusalem per ordinem lapides tuos, & fundabo te in Saphiris, ponam Iaspidem propugnacula tua, & portas tuas in lapides sculptos. Verè enim portæ illæ erant in lapides sculptos, cùm illi sancti doctores introducentes in regnum cœlestis errantes in via, verbis simul & factis doctrinam suam illustrabant. Illi ergo, qui intrabant per hasce portas, hoc est, per prædicationem eorum, exemplar virtutæ illorum habebant oculis suis expositum, veluti sculpturam quandam, quam & ipsi factis exprimere conarentur. Hæc itaque est quām pulcherrima iucundissimaque facies primitiæ Ecclesiæ, cuius tantò magis admirabilis decor appareret, si peritior pictor accessisset. verūm à me, vt ab ignobili pictore, si minus eleganter est depicta, quid mirum? cùm & excellentissimi pictoris ingenium hīc industriaque deficeret. Vnumquenque igitur eo contentum esse decet, quod illi diuinitus datum est atque

atque concessum. Verum nos cum
iam faciem primitiæ Ecclesiæ specta-
uimus; consideremus nunc quoque, &
cum dolore intueamur, desœdatam ac
ultra modum deturpatam faciem eius,
quæ olim iucundissima pulcherrima-
que apparebat. Intueamur nunc tem-
plum hoc inclytum, quod iam ferè in
præceps ruere videtur, ac desolationem
quandam expectare. Jam iam montes
illi, in quibus fundata erat Syon, sublati
sunt, ædificata autem est in sanguini-
bus. Magistratus enim utriusque pote-
statis, oblitus comminationis Prophe-
tæ, qui clamat: Væ illi qui ædificauit Sy-
on in sanguinibus, & Hierusalem in ini-
quitate, non veretur propinquis suis
vel saltem benemeritis de se tradere cu-
ram Ecclesiæ, cum tamen aliqui ho-
rum potius sint apti alendis equis, aut
canibus, quam pascendo gregi Domi-
nico. Eo itaque factum est, ut fun-
damenta illa prædicta, euersa conuul-
saque sint. Nam in locum Apostolo-
rum successerunt auari homines, qui pa-
scunt semetipos, & non gregem domini,
qui lac comedunt, lanis operiuntur, &

nullā

nullam gregis curam habent. quorum a-
uaritiam dominus per os Malachiæ Pro-
phetæ arguit, dicens: Quis est in vobis,
qui claudat hostium meum, vel accendat
altare meum gratuitò ? Non est mihi
voluntas in vobis, dicit Dominus exer-
cituum, & munus non suscipiam de ma-
nu vestra. Porrò locum martyrum oc-
cupauerunt oiosi & gulosi, qui non li-
bant Domino vinū, sed ventri suo ; quos
non gladius, sed cœna occidit. In his au-
tem, qui doctorum Cathedras tenent, nō
studium sacrarum literarum, non conté-
platio cœlestium viget, sed potius cura
terrenorum: nam per omnia huic mundo
conformantur, nihil aliud, quam peri-
turas diuitias, & honoris humani fasti-
gia sectantes. Obscuratum est igitur, vt
Hieremias prædixit, aurum, mutatus est
color optimus, dispersi sunt lapides san-
ctuarij in capite omnium platearum. Fi-
lij Syon incliti amicti auro puro, repu-
tati sunt in vasa testea opus manuum fi-
guli, qui vescebantur voluptuosè (dele-
ctati antea in verbo Dei) interierunt in
vijs errorum : qui nutriebantur in Cro-
ceis , amplexati sunt stercora. Postremò
autem

autem saturitas panis & vini, & ocium
comes eorum, castitatem illam virginina-
lem suslulerunt: ita ut omnino sit iam im-
pletum illud, quod Dominus per Hiere-
miam prophetam dixit: Propheta, in-
quit, & sacerdos polluti sunt, & in do-
mo mea inueni malum. Non solùm au-
tem fundamenta templi euersa videmus,
sed ipsum etiam omni ornatu suo priua-
tum. Nullus amplius timor Dei, nulla
pietas sanctimoniaque vitæ in plebe ap-
paret. Omnes in viam suam declinaue-
runt, simul inutiles facti sunt, non est qui
faciat bonum, non est usque ad unum.
Sed & murus templi ab hostibus inuafus
est. dissipauerunt enim legem Domini,
iuxta testimonium Psalmistæ, Pseudo-
prophetæ, qui errauerunt ab vetero ma-
tris lux Ecclesiæ, & furore correpti sunt
serpentino, & aspidis surdæ obturantis
aures suas à voce incantatoris incantan-
tis sapienter. atque ijdem ipsi alimen-
ta de templo DEI subtrahere nitun-
tur. Sacraenta impiè blasphemantes,
ac velut instituta vana hominum, &
non spiritus sancti, nefariè subsannates.
Itaque nunc iacens mœsta Ecclesia, utiq;

ad Dominum leuat oculos suos, & ad Synagogam impiorum inquit. Ne læteris super me inimica mea, quia cecidi; consurgam, quum federo in tenebris: Dominus lux mea est, irā domini portabo, quoniam peccavi donec causam meam iudicet. Educet me in lucem, videbo iustitiam eius, & aspiciet inimica mea, & operietur confusione, quæ dicit. Vbi est Dominus Deus tuus? oculi mei videbunt eam. nunc erit in conculationem ut lumen platearum. Hanc igitur habes A M PLISSIME P R A E S V L, vosque R. P P. formam & quasi faciem depictā Ecclesiæ præsentis, turpiter defœdatam deformatamque. Quapropter nunc iam videte, quid vobis agendum sit, si vultis ut pristinus decor restituatur illi. Oportet itaq; R. P P. vt non ocio luxuique vacetis, dum in tantis angustijs positam animaduertitis Ecclesiam Christi. Standū equidē vobis est in medio tépli cū tubis, quibus clangere debetis, & hostem diabolum à castris viuentis Dei propulsare. Prædicandum est Dei verbum, instandū opportunè, importunè; arguenda vitia hominum, refellendi errores nostri.

Non
ba

Non solum autem dextris tubas tenere debetis; verum etiam oportet, ut vestimentis vestris candidis induamini. Non enim verbi cibo solum pascendus est grex, sed etiam exemplo, quod magis incitare solet homines ad bene honeste-que viuendum. Indui itaque vos oportet, fide, charitate, sobrietate, castitate, iustitia, prudentia, scientia, cœlestiumque desiderio & amore. Primùm autem fides requiritur in vobis, nam fidem & prudentem quærit Dominus seruum, quem præficiat familiæ suæ, ut det illi cibum in tempore. Porrò qui fidelis fuerit, hunc constituet ille super omnia bona sua. Charitatem quoque feruentem amplecti debetis, & imitari sanctissimum illum virum Moylen, qui tanta charitate populi flagrabat, ut orauerit DOMINVM, quo potius ipsum deleat de libro vitæ, quam populum Israëliticum in deserto perdat. Sic & vnuſquisque vestrum, cui commissa est cura animarum, pro earum salute, nec supplicia recusare, nec morte metuere debet. Bonus em pastor, inquit

¶ 2 Christus,

Christus, animam suam dat pro ouibus suis. Sobrij denique ut sitis, audite hac de re monentem vos Christum. Attende, inquit, ne forte grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & curis huius seculi. Quod idem & in veteri lege sacerdotibus mandatum fuit, ut testatur Leuitici caput X. ubi iubentur Aaron & filij eius ne bibant vinum, & omne quod inebriare potest, quando ingressuri essent tabernaculum testimonij, ne forte moriantur. Sed quid de castitate dicam, sine qua ne nominari quidem verus sacerdos potest: idcirco & Christus Apostolis hanc in primis seruare præcepit, cum inquit: Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Lucernæ in manibus nonne iustitiae opera sunt? quorum utique fundamentum castitatem esse voluit Christus, cum mandat, ut lumbi prius, in quibus vis generandi est, halteo castitatis præcingatur. Nihil autem hic causæ est, quod quis ad legem veterum configiat, in qua licitum erat sacerdotibus contrahere matrimonium. In lege enim veteri, quia solitribus Leui, & Domus Aaron sacerdotalis erat,

erat, cæteris verò prohibitum fuit hoc fungi officio. idcirco ne Leuitarum genus, in paucis conclusum, citò deficeret, per connubia necessariò reparandum erat. At nunc non carnis successio quæritur, sed spiritus; translatoque sacerdotio à Tribu Leui, ad Tribum Iuda, hoc est, ad Christum: quicunque Christianus est, nisi vxori alligatus fuerit, in sacerdotem eligi potest. Quod si autem & illis priscis dictum est: Mundamini, qui fertis vasa Domini, quantò magis id vobis nouæ legis sacerdotibus conuenit; quibus quotidiè non solum ferre vasa Domini moris est, sed etiam ipsum Dominum manibus gestare, oreque sumere. Iustitiam adhæc, quam alios docetis, oportet ut ipsi primùm opere impleatis, ne alijs prædicando bona, ipsi reprobi efficiamini. Sed non minori curæ vobis esse debet, vt omnem scientiam scripturarum necessariam vobis, pro virili ediscatis: sine qua nec vosmetiplos rectè ab aduersario tueri potestis, nec alios vitæ dætrinis commodè instituere. Quinimò, si hanc contempseritis, indigni sacerdotio existimabimini, dicete Domino per

Oseam Prophetam. Quia tu scientiam repulisti, repellam & ego te, ne fungaris sacerdotio mihi. postremò autem & contemptores præsentium esse debetis. Nam si vultis Christum imitari, oportet ut paupertate gaudeatis. Sed ne in veteri quidem lege Leuitis data erat possessio in Tribubus, ut scirent in cœlo, non in terra sibi esse possessionem quærendam, dicente Domino ad Aaron. In terra nihil eorum possidebitis, nec habebitis partem inter eos. Ego pars & hæreditas tua in medio filiorum Israel. In nouo autem testamento Apostolis & eorum successoribus præceptum est, ut non possideant aurum neque argentum in zonis suis. Quid enim sacerdoti cum diuinijs, si illius Domini seruus est, qui non habuit in terra, vbi caput reclinaret suum? Domini, inquam, in stabulo geniti, in præsepio positi, in cruce nudi. Nihil denique in hoc seculo quasi suum possidentis: non quia non licuerit ei frui omnibus, si voluisset, cùm esset omnium Dominus, sed ut ostenderet opus ei non fuisse terrenis diuinijs, qui ad cœlestes thesauros aspiraret. Hæc igitur, hæc inquam

inquam, R. P. seruare vestri officij est.
 Sed iam tempus est me contrahere vela:
 vereor enim ne prolixitate orationis
 meæ, vestras patientissimas aures offendam.
 quare consulto alia, in tanta præ-
 fertim breuitate temporis, prætermitto.
 Vos faltem R. P. P. breuiter hic nomine
 totius Ecclesiæ obsecro atque obtestor;
 ne sic ultra in utræque, ut dicitur, au-
 rem dormiatis in ouili dominico, præ-
 fertim tam scuis lupis grassantibus, qui
 haec tenus, proh dolor, vobis inspectan-
 tibus, liberè gregem Domini diripue-
 runt, nescio an quoquam vestrum de-
 fendente. Moueat iam tandem vos a-
 liquando pressura atque angustia Eccle-
 siæ Christi, misereat vos gregis illius di-
 spersi. Nō deest vobis dux, qui sequami-
 ni, non denegat operā suā, non occultat
 se in tenebris, sed est veluti lucerna (ab-
 sit modò suspicio adulacionis) accen-
 sa super candelabrum. Hunc igitur
 ducem sequuti, arma & scutum appre-
 hendite, defendite Ecclesiam, quam
 CH R I S T V S pretioso sanguine suo
 acquisiuit ab insultu hostium. Tu
 autem P O N T I F E X vigilansissime,

qui optimi Duci officio fungeris, vide,
ne quis ignauus miles te sequatur, sit illud
infixum animo tuo, Bonū principē vten
tem malis ministris, malo principe vtēte
bonis ministris, multò deteriorem esse.
Mone itaq; tuos cooperarios, vt vineam
solicitiū excolāt, & abijciant opera tene
brarū, & filij lucis fiāt, vt lux eorū italu
ceat, quo videntes homines bona opera
eorū, glorificant Deū patrem, qui in cœ
lis est. Quod tu dū præstiteris, certò per
suasum habeto, cū omnibus hisce coope
rarijs tuis, pro labore & certamine à sum
mo Principe pastore Christo recepturū
mercedem immarcessibilem, hoc est, glo
riā beatitudinis sempiternæ. Nostri aut̄
interim officij erit, orare Deū patrem, vt
per dilectū filium suū his malis modū sta
tuat, nos liberet, turbas ex ordine Chri
stiano tollat: tranquillitatem & pacē san
cta Ecclesiæ Catholicæ reducat: auerſos
ab ea conuertat; subuerſos à falsis prophe
tis in viam veritatis reducat, vt omnes
vnanimes in sanctitate & iustitia serui
amus illi cunctis diebus vitæ no
stræ. A M E N.

Perfecto

ANDREÆ PLISCHII

41

PERFECTO SACRIFICIO

cum Reuerendissimus Dominus Episcopus ad altare summum accessisset, sacro vestitu ornatus, statim eo præcidente cantatum est ab omnibus: VENI creator Spiritus. Cumque postea suo quisque loco consedisset, lectum est Episcopale mandatum per Cancellariu[m] eius Reuerendissimæ P[re]b[itu]ri ad Synodum vocabantur Diœcesis huius Prælati, & dominici gregis pastores. Simul fuit inquisitum, num adefessent, qui erant vocati. Producta sunt etiam absentiū mandata, & excusationes allatæ. Mandatum verò Reuerendissimi domini sic habet:

STANISLAVS CAR NCO.
Suius Dei gratia Episcopus VVladislauiensis & Pomeraniæ, Vniuersis & singulis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis tam Collegiatis quam Ruralibus, Ecclesiarumque Parochialium Rectoribus, Monasterijs & Conuentibus, ac alijs, qui Synodo nostræ Episcopali de iure, vel consuetudine interesse consueuerunt & debent, Salutem in Domi-

ORATIO

42

no. Postquam ad regimen Ecclesie
VVladislauiensis, licet immeriti,
optati sumus, sedulis cordis nostri
meditationibus pulsabamur, ne in
aliquo functioni nostrae deesse vide-
remur, sed ut primo quoque tem-
pore Synodum Diocestanam de mo-
re cogeremus, in qua & vultum peco-
ris nostri cognoscere, grexque sui pa-
storis vocem audire posset, & ex pre-
scripto sacrorum Canonum & Sta-
tutorum Prouincialium de reforma-
dis Cleri & vniuersi gregis ipsius
moribus, ac remouendis in vnu-
uersum omnibus scandalis, propter
quæ iram Dei in nos tantopere effu-
sam esse cernimus, aliqua iniri ratio
valeat. Cupientes igitur in hoc pri-
mo nostro ad Ecclesiam ipsam VVla-
dislauensem aditu, propositum no-
strum in effectum deducere, nacta
præsentis temporis occasione, cum
alioqui propter varias Reipublicæ
occupationes, quibus distineri coge-
mur, aliud tempus commodius ad
celebrandam ipsam Synodum, nos
habituros minimè speraremus. Sy-
nodum

23
modum ipsam Diocesanam com-
unicato Venerabilium fratrum
iustorum, Prælatorum & Canoni-
corum consilio, ad diem Martis ali-
as feriam tertiam post Dominicam
Reminiscere proximam, h̄ic VVla-
dislauiae indicendam decreuimus,
prout in Dei nomine indicimus pre-
sentibus. Quem quidem locum
& diem eidem Synodo Diocesanæ
celebrandæ, vobis vniuersis & singu-
lis, ad quos præsēs noster processus di-
rigitur, termino perēptorio præfigi-
mus & assignamus, vobisque in vir-
tute sanctæ obedientiæ & sub excom-
municationis & Synodali pœnis
mandamus, quatenūs in loco supra-
dicto, pro die & tempore designatis,
vos personaliter ad Synodum ip-
sam celebrandam sistatis: præcepta
& mandata nostra tum alia, quæ ad
reformationem morum, & correcti-
onem vitiorum pertinebunt, audi-
turi. Certificantes omnes & sin-
gulos, quòd siue in dicta Synodo
cōparueritis siue non, nos nihilo-
minus dante Domino in ea cele-

branda

branda procedemus, contumacia ve-
stra in aliquo non obstante. Datum
VVladislaujæ X IIII. die mensis Fe-
bruarij. Anno salutis humanæ mil-
lesimo quingentesimo sexagesimo
octavo. Nostro sub sigillo.

HIs ita gestis, Reuerendissimus Do-
minus Episcopus ad Clerum uni-
uersum suæ Diœcesis grauiter, disertè
prolixèque verba fecit. Cuius oratio tā
fortis fuit & efficax, vt & corda multo-
rum emolliuerit, & lachrymas non pau-
cis excusserit. Vidisses tum crebros sa-
cerdotum gemitus, crebra suspiria, &
nouos quosdam motus animorum. Fuit
enim iucundissimum illud pijs omnibus
spectaculum, pastorem suum corām cer-
nere in publico Dei ministrorum cœtu
de officio suo & ipsorum prudenter, gra-
uiter, pieque differentem, & Clerum su-
um, cūm ad colendam pietatem, tum ad
ea diligenter seruanda, quæ sunt mune-
ris ipsorum propria, paternè serioque
adhortantem: cuius lachrymæ toties ob-
ortæ, & sletu vox sæpe interclusa, testi-
monio fuit omnibus, quam serio Eccle-
siæ

siæ Dei prospectum cupiat. Nihil enim se magis in hac misera fragilique vita sua optare declarauit; quam ut religionem Christianam in sua Diœcesi conseruare, & Catholicam in ea fidem maiora indices augmenta sumere, maioribusque accessionibus ornari videat. Proposuit autem nonnulla in Synodo tractanda, idque breuissime: Quamuis enim afferri multa poterant, ne tamen Clerus in ipso statim initio eorum multitudine obrui videretur: tria potissimum delegit, veluti futurorum omnium auspicia, de quibus tum agi voluit, nimirum, de Professione fidei Catholicæ facienda: De obedientia S. D. Nostro praestanda, & hæresibus, quatenus ex damnatae lunt à sancta Synodo Tridentina, condemnandis: deque seminario Clericorum apud Cathedram Ecclesiam instituendo. Hoc enim præcipue spectabat in indicenda Synodo: non tam ut grauaret Clericū noua præceptorū multitudine, quæ per semestra est & odiosa, quam ut vultus & ora pastorū sui gregis coram intueri, eosque publicè affari, & ipsorum officij adiunctorum posset: utque traderet breuiter nonnulla

nulla, quæ ad munus ipsorum maiore cū fructu sustinendum pertinere videretur. Hęc igitur deliberationū capita, postea quām Clerus expendisset diligētiū, nullo negotio itū est in eam sententiam statim ab omnibus, gerēdum Episcopo suo morem: & quæ dicta fuerant, ad rem esse conferenda: cùm præsertim non defuerint etiam qui dicerent, reperiri posse huius quoque ordinis nōnullos, qui quamlibet fructibus sacerdotiorū huius diœcesis gauderent, nullis tamen essent sacrī ordinibus initiati, nec se pro clericis publicè gererēt, nec essent per omnia Catholici. Quod vsq; adeò nō lateret hereticos, vt iactaret etiā hi nonunquā publicè, esse internos schismata, nec eadē sentire nos omnes & credere. Offendi etiā Catholicos, cùm eos, qui nouationib. se dediderūt & Ecclesiæ aduersātur, cōmodis illius nihilominus frui vident. Itaq; postulabat hoc ipsorū officij ratio, vt qui præstes adfuerunt, & fidē publicè profiterentur, & se catholicos esse, Catholiceq; de capitibus Christianæ religionis sentire declararent; & eam quam debent obedientiam S. D. nostro, præstarent.

Sæmi-

SA Eminarij verò institutio tam fuit
necessaria, quām quæ vnquam maxi-
mè: cùm nulla iuperesse videretur hoc
tempore aliarei Ecclesiasticæ iuuandæ
retinendæque incorruptæ fidei certior
& magis expedita ratio, quām si præstò
semper esent, quorum opera in Eccle-
sia regenda Episcopus vti queat. Qui
quoniam tantæ populorum multitudi-
ni gubernandæ, vnuſ sufficere non po-
test, aliorum præterea & quidem bono-
rum doctorumque adminiculis indi-
get. vt autem tales habeat, vtq; nō desint
quos in partē solitudinis vocet, quibus
etiam pascendū Christi gregē recte cō-
mendet; Seminario clericorum opus est.
Cui fundādo & instituēdo Reuerēdiſ.
Dominus Episcopus, quālibet multis &
grauibus sumptib. premeretur, de facul-
tatibus tamē mēſæ ſuæ proſpici curauit,
& ſexcentos florenos annuos ex certis
reditibus conſerre promifit, affensu
Venerabilis collegij ſui accedente. vt
autem plus eſſet neruorum & maior pe-
cunia confici posſet, viſus eſt ad eam
rem Abbatum quoque auxilio, quorum
nemoſuit, qui non libenter & alacriter
huic

huic operi pio statim pias manus afferret. Videbant enim quicquid esset natum in hoc regno sectarum & hæresum, totum id ab infectis scholis promanasse, ad quas extinguedas, & ad fontem hūc amaritudinis primo quoq; tēpore obturandum, necessarium fuisse scholas alias Catholicas institui, vnde cùm res postularet, verbi Dei & sacramentorum ministros, Ecclesiarumque pastores, Episcopo petere liceret. Quare Reuerendis & religiosis Dominis Coronouensi, Oliuensi, & Peplinensi, Abbatibus, hæc pensio, de omnium sententia ipsis etiam assentientibus fuit imposta: vt singuli quotānis cétenos florenos numerarent in vsum seminarij. Reliqui, verò tres Præpositi in Pomerania, nimirum Carthusiensis, Zarnouecensis, & Suchouiensis, omnes simul, centum florenos annuatim conferrent. Quoniam verò non idem solet esse perpetuò rerū status, ac sit persæpè, vt, quæ benè cœpta sunt, progressu temporis languescant: nec eum, quem oporteret, quique fuit propositus à principio, exitum consequantur. Ut hæc igitur Episcopalis pecuniae

cuniæ attributio certa sit, & ad successores transeat, placuit omnibus, quin & ipsi Reuerendissimo Domino, impetrata primūm approbatione sanctæ sedis Apostolicæ, clausulā hanc de præstandis sexcentis florenis in usum seminarij, Episcoporum iuramento inscribi: ut qui cunque postea Reuerendissimo Domino succederent, ad numerandam summam præfatam tenerentur. Tenor autem prætractæ clausulæ, in eum modum se habet:

Ad hæc, seminarium ministrorum Ecclesiæ Synodali decreto apud eandem Ecclesiam meam, piè ac necessariò institutum, cum omnibus eius personis, iuribus, bonis, prouentibus, rebusque cæteris, quæ de mensa quoque Episcopali, ac aliâs vnde cunque ad illud vel iam deputatæ sunt, vel in posterum depubuntur, ac quomodolibet pertinent, omni modo & ratione saluum tuebor & promouebo, sic me Deus adiuet.

His itaq; perfectis , & hac omnium
Egregia volūtate cognita & explo-
rata, statim Reuerendissimus Dominus
Episcopus, aetis Deo gratijs, qui hāc om-
nibus mentem concordē inspirāsse, pri-
mus omniū ad altare maius, publicè fidē
Catholicam est professus: quē secuti sunt
postea Abbates, & eorum Mandatarij, Ec-
clesiæ quoque Cathedralis & Collegia-
tarum Canonici, cum absentium nuncijs
atque Parochis. Cæterū fidei professio
quæ tum facta est, sic habet:

CREDIMVS & confitemur utri-
usque testamenti scripturas, esse sacro-
sanctas & diuinitū inspiratas. Articulos
fidei, qui cōtinentur in symbolis Aposto-
lorū & Concilij Nicæni, & Cōstantino-
politani primi: nec nō omnia, quæ de fi-
de superioribus Oecumenicis Cōcilijs:
& nouissimè in sancta Synodo Tridētina
definita sunt, firmisimè amplectimur &
tenemus. Sacrōrum verò librōrum canonē
eū agnoscimus & credimus, quem eadē
sancta Synodus declarauit & confirma-
uit. nec ad illorum interpretationem
priuata nitimur prudentia, sed eum
sensum & expositionem retinemus,
quem

27

SYNODI VVLADISLAV.

31

quem vnanimis consensu patrum, & communis Ecclesiæ Catholicæ usus docuit & tradidit. Traditiones sine scripto ab Apostolis acceptas, vel à priscis Ecclesiæ patribus scripto comprehensas, & continua successione in Ecclesia Catholica conseruatas, tanquam vel orentius à Christo, vel à spiritu sancto dictatas, suscipimus & veneramur. Insuper de septem Ecclesiæ sacramentis, in primis autem de augustissimo Eucharistiae Sacramento & Missæ sacrificio, ceterisque dogmatibus aduersus hæreses his temporibus exortas, cum eadem sancta Synodo Tridentina sentimus & credimus, damnantes & detestantes omnem hæresim, quam eadem sancta Synodus damnavit atque anathematizauit. Postremò Sanctam Romanam Apostolicam omnium Ecclesiarum matrem agnoscimus: & beatissimo Domino nostro PI O Quinto Pontifici Maximo, eiusque successoribus debitam in CHRISTO obedientiam exhibemus, & exhibendam profitemur.

d 2 Admo-

Admoniti postea fuerunt Parochi, si quid vellent, vel si qua difficultate eorum Ecclesiæ premerentur, ut in medium afferrent, datus esse operam eos, qui tum præsentes adessent, ut pastores intelligerent, ipsorum rationes sanctæ Synodo curæ esse. Qui responderunt: Habere se quidem non pauca, verum ea subito explicari non posse. Quare petebant deliberandi potestatem sibi concedi: quod factum est. Iussi sunt enim postero die præstò adesse omnes, & ea scripto mandare, quæcunque ad iuuandas ipsorum Ecclesiæ pertinere putarent. Atque hic fuit huius diei Actus.

DIEXVII. Martij cùm Parochi omnes & Clerus reliquus cōuenissēt, suoque loco Reuerendissimus Dominus consedisset, indicatum est illis, ut ad eos sua grauamina scripto referrent, quibus ea cura fuit à sancta synodo commendata. Neque dubitarent, quin essent omnia bona fide ad P. suam relaturi. Dabit autem Reuerendissimus Dominus operam, vt, quoad eius fieri possit, prospiciatur omnium iniurijs.

Est

Est præterea significatum , quandoquidem interest omnium , qui curam gerunt populi Dei, ut rationem trædendæ Catholicæ doctrinæ teneant ; ne forte , quod absit , pro pisce serpentem , Matth. 7.
& pro ouo scorpionē paruulis panē petetibus porrigant : daturū esse negotiū Re- Luc. II.

uerendissimum Dominum viris aliquot pijs & doctis , ut certam formulam con ficiant , quam Parochi omnes in docenda plebe sequantur : ita tamen , ut à præ scripto Catechismi Romani nequaquam discedant , sed inde petitam doctrinam verbis planioribus & succinctioribus in Parochorum gratiam explicitent . Edentur quoque Constitutiones Synodales , vbi conscriptæ fuerint ; in quibus præ scribetur & vitæ degendæ ratio , & administrandorum Sacramentorum modus , & alia nonnulla curæ pastorali necessaria .

Quoniam verò multis perlæpè in hac Diocesi negotium ab his qui Romæ sunt , exhibetur ; & leuibus quandoque de causis ijdem illi ex prouincia euocantur : quo fit , ut eorum Ecclesiæ pastoribus interea destitutæ quo-

rūis tā hæreticorū, quām vicinorū nobilium sint iniurijs opportunæ, designati sunt viri quatuor ex collegio Cathedralis Ecclesiæ, quorū nomina Reuerendiss. dominus cōmendabit S.D. Nostro,
 Sessi. 25. ca 10. Tridē. & eos ornabit suo testimonio, petens vt
 Concilij. eis, cùm res postulauerit, tā ex vrbe, quām
 à nuncijs in prouinciā missis, causæ Ecclesiasticæ Diœcesis huius non modò co-
 gnoscendæ, verū metiam finiendæ com-
 mittantur.

Petiuuit etiā Clerus vniuersus, vt Reue-
 rendiss. D. in his literis, quas primū in vr-
 bem dabit, supplicet S.D. Nostro, quò ra-
 tionē tamen illius habeat, nec eum Tridē-
 tini Concilij vinculis in his teneri velit,
 quæ ad pluralitatē sacerdotiorū et perso-
 nalem residentiā pertinent, vel certè ne-
 cessitatibus ipsorum eo modo qui magis
 cōmodus videbitur, prouideat. Is est e-
 nim Diœcesis huius status, vt singulis in
 hac bonorum Ecclesiasticorum accisio-
 ne, & summa Nouatorum quidlibet agē
 di licentia, vnum sacerdotium ad vitam
 honestè & cum dignitate sustinendam,
 ne quaquā sufficerit. Est præterea hoc tē-
 pore (quod res ipsa loquitur) omniū in-
 iurijs

iurijs Clerus expositus. Multorū enim fructus tenētur à malæ fidei possessorib. multi sunt quoq; ab hæreticis interuersi, & ad impietatem ipsorū propagandā cōuersi: multorum iustū premium negatur, & nō nisi post graues labores exhaustos, & multas difficultates superatas, id demū soluitur, quod fūdi domino collibuerit. Quo fit, vt plerisq; sacerdotibus desint alimenta necessaria: tantūm abest, vt aliquid supersit , quod auferri debeat.

Quod se Reuerendissimus D. & spontē sua , & Cleri precibus adductus , diligenter facturum promisit. videt enim in quantis difficultatibus Dioce- sis hæc illius veretur , & quanta sacer- dotum penuria etiamnum laboret, periculum vt sit, nisi legum seueritatem S. D. Nostri clementia temperauerit , ne desint non multò post (vt nunc est eo- rum omnium in deteriorem partem in- clinatio) qui ad sacerdotium promoue- ri velint: Et hoc est, quod cupiunt hære- tici. Sic enim gubernatoribus sublatis, atrociūs atque violentiūs circa Ecclesiæ naufragia grassarentur.

d 4 Fuit

Fuit etiam constitutum, vt omnes & singuli, beneficiorum, præsertim verò curatorum possessores, qui iam à multis annis gaudent fructibus sacerdotiorum, in illis autem non resident, nec sacris sunt iniciati; Parochiæ verò ipsorum illis negligentibus varijs erroribus sunt contaminatæ, per processum, quem vocant, publicum, etiam per affixionem huiusmodi processus ad valvas Ecclesiæ Cathredralis VVladislauiensis, auctoritate Reuerendissimi D. Episcopi monerentur, quatenus infra tempus, arbitrio eius Reuerendissimæ D. statuendum, isti tales, maioribus sacris ordinibus se insigniri procurarent, & ad residētiam in suis beneficijs redirent, nisi duriores pœnas canonicas, à iure contra tales statutas, experiri malint.

Insuper constitutum fuit, vt ab omnibus beneficiatis, qui huic Synodo VVladislauensi non interfuerunt, & quicunque deinceps, ad quæcunq; beneficia Ecclesiastica institui deberent, exigeretur & in effectu præstaretur professio fidei orthodoxæ, sub pœnis contrâ recusantes, arbitrio Episcopi pro tempore

SYNODI VVLADISLAV. 57

pore existētis, aut sui vicarij Officialisue generalis VVladislauiensis, statuendis.

His absolutis, peractisque Deo gratijs, Clerus Diœcesis huius, solenni benedictione accepta, dimissus: & ad sua quisque redire, proque pastore suo Deum precari iussus est. Et hæc fuit sanctæ huius Diœcelanæ Synodi periodus. Sit IESV C H R I S T O seruatoris gloria.

Idem qui suprà Stanislaus Crassinius I. V. Doctor, & eius Reuerendissimæ P. Cancellarius.

ACta sunt hæc in Choro Ecclesiæ Cathedralis VVladislauiensis, Anno, die, quibus suprà Indictione vndecima. Pontificatus S. D. N. & Domini, Domini PII. diuina prouidentia Papæ Quinti, Anno tertio: Præsentibus Reuerendis Dominis, Laurentio Zalinski Abbe Coronouisi, ordinis Cisterciensis, nec non Iozephῳ Conarzeuuski Iuris Pontificij doctore VVladislauensi, Valentino Curzborski Pomeraniæ Archidiacono, Stiborio Krzikouuskis cholaftico, Stanisla-

slao Sczauuienski, Andrea Naramouuski, Andrea Blinouuski, Casparo Hannouio I. V. doctore, Petro Visczelki, Martino Gosticzki I. V. doctore, Alberto Boruhouuski, Ioanne Piotrouuski, & Syluestro Roguczki medicinæ doctore, prælatis & canonicis VVladislauiensibus, Hippolyto in Lubraniecz Canonicorum Regularium S. Augustini, & Georgio ab Heden Monialium Præmonstratens. in Zukouii præpositis, multisque alijs prælatis, tam religiosis quam secularibus, tunc in sancta Diœcelana Synodo in spiritu sancto legitimè congregatis.

ET ego Simon Stanislai de Coualeuo Clericus Gnesnensis Diœcesis, publicus auctoritate Apostolica & in Archio Curiae Romanæ descriptus Notarius, quia dictarum Constitutionū promulgationi, alijsq; omnibus & singulis præmissis, dum sic, ut præmittitur, coram præfato Reuerendissimo in Christo patre ac Domino D. Stanislao Carncouio VVladislauensi, & Pomeraniæ Episcopo, ac Diœcelana VVladislauensi Syno-

Synodi VVLADIS LAV.

59

Synodo, & per ipsius Dominum Episcopum agerentur & fierent, vna cum prænominatis testibus præsens interfui: eaque omnia & singula sic fieri vidi & audiui. Ideo de mandato quoque ipsius Domini Episcopi, exinde præsens publicum instrumentum confeci, & in hanc publicam formam redegi, ac me huic subscripti, signoque & nomine meis solitis & consuetis vna cum impressione sigilli ipsius requisitus, consignauit in fidem & testimonium omnium præmissorum.

(..)

CONSTI-

CONSTITVTI-
ONVM VVLADISLA-
VIENSIVM PARTIS PRIMAE.
TITVLVS. I.

CONSTITVTIONES SYNODA-
les Ecclesiæ & Diœcesis
VVLadislauienfis.

I.

Vod licuit haet-
nus maioribus no-
stris, vt in Synodis
nuda præcepta Cle-
ro suæ Diœcesis
proponerent, quæ
ab illo cùm ipsius-
met, tum populi
rectè instituendi causa diligenter ac-
curateque seruari vellent, idem &
nobis licere arbitràmur: nec omni-
um, quæ statuuuntur, rationem esse
reddendam. Delicata est enim illa
obedientia, quæ præceptorum cau-
fas inuestigat, & quorum rationem
ignorat, his veluti leuioribus viola-
dis, culpam nullam inessepersua-
sum

PARTIS I. TIT. II.

61

2.

sum habet. Nec cui tamen pro imperio agere, voluntatemque pro ratione afferre videremur, neuesint, qui ita statuant, iubere nos tantum, non etiam docere, non nihil hoc tempore ab usu pridem recepto deflectendum, & aliam, edendis Diocesis nostrę constitutionibus, viam nobis insistendam esse duximus: nimirum, ut illis promulgandis, adderetur nonnunquam ratio, verbis, quoad eius fieri possit, breuissimis. Nam ita demum speramus fore, ut ea memoria sacerdotū tenacius hæreant, quæ tradimus: & celerius non absque fructu in opus exeant. Quin etiam prospectum hac ratione voluimus Parochis rudioribus, & reliquis Diocesis nostrę Clericis: qui, cum libris non abundant, his nostris legendis non parum adiuuari poterint, & certum obeundi sui muneris, quo fungitur quisque, modum tenere. Quam ob rem omnia, & quidem breuissime, sumus complexi: quæ vel ad vitam ipsorum informandam, vel ad populum instituendum, vel ad traden-

3.

4.

5.

tradendam Catholicā doctrinā, vel ad Ecclesiasticos ritus conseruandos pertinent: nihil ut sit necesse, clericū nostrum longius ea petere, maioremque in illis conquirendis labore sumere. ut autem ordo seruetur, primum omnium à Canonicis Ecclesie nostræ Cathedralis exordium sumendum esse putauimus.

TITVLVS II. DE CANONICIS ET EO- rum officio.

I.
Sessi. 24.
cap. 12.

Quoniam primi sunt post Episcopum Canonici Ecclesiae Cathedralis, & aliarum inferiorum: prima quoque cura ipsorum & præcipua esse debet, ut suo nomini respondeat. Et cum disciplinæ Ecclesiasticæ retinendæ causa sint Cathedralium Ecclesiarū collegia instituta: etiam atque etiā Canonici videant, ut disciplinam conseruent, quam tuendam susceperunt: sicque in omnes partes oculos conuertant, nihil ut sit inter eos quod ferri non debeat, quodque disciplina Ecclesiastica cohiberi

PARTIS I. TIT. II.

63

2.

ri oporteat. Sicut autem primi sunt post Episcopum, præstantque dignitate sacerdotibus cæteris, ita exēplo doctrinaque sua præluceant alijs, eis que ad pietatē & vitam cum honestate transfigendam, duces sint. Non vulgaris est illa Nepotiani laus, qua is celebratur hucusque ab Hieronymo, quod non maius, nō minus negligebat officiū, ut vbi cūque eū quæreres, inquit, in Ecclesia inuenires.

3.

Videant etiam, ne peccata maneāt impunita, né uel ijsdē de rebus alij plētātur, alij ne appellantur quidē, sed in delictis vindicādis seruetur æquabilitas, cùm lex non personas attendat, sed personarum facta. Memine-
rint eius, quod scripsit propheta: Ap
prehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta. quodque Paulus monens
scribent Hebræis, In disciplina per-
seuerate, quam, qui ferre non pos-
sunt, eos nothos, & non filios esse
profitetur. Ea verò disciplinæ ra-
tio ad vitam Canonicorum maxi-
mè pertinet.

Psal. 2.

Cap. 12.

Tenen

Tenantur autem Canonici Episcopo in rebus Ecclesiæ necessarijs adesse consilio suo : Quia in re, doctrina præcipue versatur. Itaque , ne inania sint eorum consilia, exerceant se diligenter in legendis sacris literis, & in Canonicis legibus, & in obseruāda publica Catholice Ecclesiæ praxi. Nā vbi multa sunt prudētiaque consilia, ibi multa salus est. Nec possunt alij cōsulere melius & fidelius Episcopo suo , quām , qui sunt eiusdem corporis membra , domestici & alumni Ecclesiæ. Est verò

Berna .epi. ad recte consulendum necessaria prudētia, doctrina, & beneuolentia, si
42. ad Hen ricū Seno ne quibus, manca & imperfecta sunt
nenī arichi consilia. Nam & Moyses non ali
episcopū. os asciuit sibi consiliarios, quām sa
pientes, gnaros, probatæ conuersati
onis, & nobiles. Speciosum est enim,
Prouer. 8. à Presbyteris cognoscere consilia:
Deuter. quibus dicitur, Accipite disciplinam
meam, & non pecuniam : doctrinam
magis, quām aurum eligit.

Sed & iura, priuilegia, libertates
Ecclesiarum , atque adeo totius Diœ
cesis

cessis seruare tuerique Canonicorum
interest, quādoquidem custodes sunt
immunitatum illius omniū. Quam-
obrem excutiant diligenter Archi-
um Ecclesiæ suæ, priuilegia omnia
conscribant, indices conficiant, libel-
los actionum & nominum siue debi-
torum, ad quæcunque pia loca perti-
nentiū, in promptu habeant, quibus
cū res postulauerit, & ipsi, & Archidi-
aconi, & alij Ecclesiæ ministri, vti pos-
sint: ne fortassis eorum negligentia,
res Ecclesiæ vel pereant, vel in alienā
possessionem veniant: Volumus au-
tem hæc fieri omnia, non aliqua pri-
uata usurpatāue potestate, sed pro-
pria authoritate nostra, quam nos ad
hunc actum impartimur Canonicis
Ecclesiæ nostræ, vt ita demùm celeri-
us, maioreque cum fructu ea confici-
ant, quæ ad rem præsentem videbun-
tur pertinere, cùm sæpè talibus in re-
bus mora quantumuis non ita ma-
gna, periculosa tamen esse consue-
rit. Curent etiam vt sit Metrica Sa-
cerdotiorum omnium totius Dioce-
cessis, cum redditibus & emolumentis.

6.

Sessi. 22.
ca. vlt. pœ-
na statui-
tur occupā
tibus bona
Ecclesiæ.

7.

e corū

66 CONSTITVT. VVLADISLAV.

eorum. Quæomnia & singula, pro eo ac debent conseruare, tueri & defendere nunquam prætermittant.

Ac si res vñquam difficilior acciderit, quām vt eorum opera possit expli-
cari, statim fidem, opem & auctori-
tatem Episcopi sui implorent, eius-
que præsidio in tuendis Ecclesiæ re-

8. bus vtantur. Sed & hoc operam dent,
vt omnia decenter & secundum or-

1. Cor. 14. dinem in Ecclesia fiant: vtque cùm
in diuinis officijs, tum in alijs mu-
neribus peragendis, honestas quæ
decet res sacras conseruetur. Ma-

Hiere. 48. ledictus est enim, inquit scriptura,
qui facit opus Dei negligenter. Sunt

9. autem Canonici, diuini cultus in-
spectores, & tenentur vel emendare,
quæ vident perperā fieri, si possunt,
vel ad eos, quorum id potissimum
interest, quām primū referre. Nam
error, cui non resistitur, approbatur:
faciliusque mala possunt in ipsis ini-
tijs corrigi, quām cùm dissimulan-
do sumpserint incrementa maiora.

10. Si quæ præbendæ vel dignitates ha-
bent annexa officia, curent eorum
possesso-

PART. I. TIT. II.

67

possessores, vt illis, quoad eius fieri possit, satisfaciant, ne legi obnoxij fi-
ant, & ne vituperetur eorū ministeri-
um. Itaq; exhibeant se probabiles o-
perarios, cùm sponte sua, tū quòd ne-
cessitas illis incumbat. nam vñ illis,
si non fuerint ea diligenter quæ de-
bent, exequuti.

Anniuersarios accuratè seduloque II.
absoluant, ac pro fratribus defunctis Chrys. ho.
deo preces fundāt, & sacrificia offerāt. 3. in epi. ad
Simul meminerint, se quoq; morta- Philip. &
les esse, & eodē, quòd ipsi præcesserunt, in cap. 15.
currere. Vetus est enim illud: Ab alijs fide resur.
expecta, alijs quod feceris: Et, Qua Cypr. epi.
mensura mensi fueritis, Christus in- 5. li. 4. & e-
quit, eadem remetietur vobis. pist. 6. li. 3.
Clem. li. 6.

In solemnibus processionibus & a- Cōst. c. 20.
lijs supplicationibus quibuscūq; ha- Damas. in
bitu, gestu, incessu, grauitatem hone oratione
state conditam præferant, exēploq; pro mor-
suo, cæteris astantibus & eorum facta tuis.
intuentibus, ad pietatem præeant. Marc. 4.

In choro non sint ociosi, non
stertant, non sermones misceant:
sed vel orent attentè, vel psallant,
psallentesque alios iuuent. Turpe

Matt. 20. est enim cùm dicitur: Quid hīc sta-
tis tota die otiosi?

13. Postremò sint, quod dici volunt,
Canonici, id est, regulares: viuant ad
scripturæ sacræ Canonumque præscri-
Mart. 5. ptum: nec ab eo sibi vel minimum
Luc. 8. deflectendum esse putent. Nam cùm
sint sal terræ, prouidere debent, ut sa-
liant insulsos. Cùm sint lux accen-
sa, oportet eos lucere his, qui in do-
mo sunt: neque velint esse lucerna
sub modio, sed super candelabrum,
& in omniū conspectu posita: ut qui
domum intrant, lumen videant, &
videntes glorificant patrem, qui est
in cœlis.

14. Priùs, quàm autem recipiantur ad
Ecclesiam nostram, volumus vt fi-
dei professionem, tam coràm nobis
vel vicario nostro, quàm in Capitu-
lo faciant, iuxta formam à S. D. No-
Bessi. 24. stro Pio IIII. Pontifice Maximo o-
Cap. 12. lim præscriptam: quam etiam curēt
suis libris Capitularibus inscribi: nec
ullum deinceps in suum confessum
admittant, nisi priùs eandem fidei
professionem fecerit, sub poena à S.
Conci-

PART. I. TIT. III.

69

Concilio Tridentino decreta. Quæ autem de Canonicis Ecclesiæ Cathedralis dicta sunt (quatenus ad pietatem eorum exercendam, vel ad mores formandos, vel ad ordinem & decorum in eorum Ecclesijs conseruandum pertinent) eadem illa ad Collegias etiam Diœcesis nostræ pertinere volumus.

TITVLVS III.

DE VICARIIS ET ALIIS IN-
ferioris ordinis Clericis.

OMNES sacerdotes, cuiuscunque gradus fuerint, attendant officio suo, & ministerium suū diligenter impleant. Qui bus verò Chori gubernandi partes mandatæ sunt, vel qui psallendi munus obtinent, aut alijs officijs in Ecclesia fungūtur, sedulò prouideant, vt quæ debent, cū summa qua poterint, honestate grauitateque absoluant, vtque suis tem poribus dētur diuinis officijs initia. Inter canendum verò & psallendum caueant ne verba præcipitent, ne sup-

c 3

2. Tim. 4.

I.

pri-

70 CONSTITVT. VVLADISLAV.

1. Cor. 14. primant, ne quid pro quo substituat, sed quod vult Apostolus, psallant spiritu, psallant & mente: ut cum lingua orent, mens etiam ipsorum absque fructu non sit. Recordentur astare se vultui Dei, cingi angelorum cohortibus, & habere populi astantis oculos in se coniectos: quare prouideant, ut quae faciunt, religiosè faciant: non veluti temporis aut priuati commodi gratia, non ad oculum seruientes, sed tanquam Domino.

Ephes. 6.

3. Quae praestabunt tantò faciliùs, quantò fuerint magis ab omni vitiorum sorde remoti. Quam ob rem, domi suæ, sobriè, castè, pieque viuant: ebrietatem fugiant, ocium tanquā fomentum vitiorum omnium deuent, honestis laboribus occupētur. Celebratur enim illud dictum cuiusdam ex Aegypti monachis, operantे fratrem ab uno dēmone pulsari, otiosum verò ab innumeris vastari. In primis verò sacris literis inuigilēt, & illud ppetuò p̄ oculis habeāt, quod eius ordinis viris p̄cepit quidā ex patribus, Ama(inquiēs) scientiā scripturarum

Hiero. ad Nepot.

rarum, & carnis vitia non amabis.

4.

De cætero, quæcūq; sunt vera, quæcūq;
pudica, quæcunq; iusta, quæcūq;
sancta, quæcunq; amabilia, quæcunq;
bonæ famæ; si qua virtus, si qua laus
disciplinæ, hæc cogitent, hæc agant,^{Philp. 4.}
vt Deum pacis habere possint secum
manentem.

TITVLVS IIII.

De ordinandis.

Quoniam semper erunt noui operarij in vineam Domini submittendi, etiam atque etiam curandum est, vt hi sint quām probatissimi, qui ad sacros ordines, præsertim verò ad sacerdotium, vocabuntur.
Quare, si qui erunt sacris initiandi, mandamus, vt uno mense ante ordinationem, desiderium suum explicent Parocho, sib quo vitam degunt, qui nomina ipsorum denuntiabit populo, ab eoq; testimonium petit, ac nos vel suffraganeum nostrū, per suas patentes, de retota certiore faciet. Nā & nostra, & Ecclesiæ Dei plurimū interest, tales vt assumātur,

1.

scff 23.c.5.

2.

e 4 qui

qui bonum testimonium, si minus ab externis, saltem à domesticis habeant. Libentius enim populus his præsidentibus morem gerit, quos videt suo suffragio siue testimonio ad sacra mysteria esse assumptos.

3. Mandamus autem omnibus Cathedralis nostræ, Collegatarum, Cö uentialium, & Parochialium Ecclesiarum prædicatoribus: cùm anni quatuor tempora aduenerint, quibus de more ordinatio fieri consueuit: vt ex loco superiore denunciēt, si qui erunt ordines suscepturi, vt maturè, hoc est quarta feria, apud Ecclesiam hanc nostram, vel in loco ordinationis, præstò sint: & se apud præfectos examinis sistant, vt per biduum, quod est diei ordinationis interiectum, accuratius examinari possint.

4. Adferant autem simul, & à ludi Vide Cypr. li. 2. epist. s. & li. 1. epi st. 4. Lāpr. in vi ta Alexād Pertinacis Sess. 23. c. 7. moderatore, sub cuius disciplina sunt versati: & à Parocco suo, vel à magistratu, aut ab his omnibus, generis, ætatis, institutionis, personæ, morum, doctrinæ, vitæque testimonium: sine quo admitti quenquam ad

ad sacros ordines prohibemus.

Moneatur etiam populus, vt in
quatuor temporibus, diligenter Deo
supplicent, quo mittat dignos ope-^{Matt. 9.}
rarios in messem suam: & his, qui or-
dinantur, gratiam suam impartiat,
vt munus, quod suscipiunt, dignè &
cum fructu multorum expleant. Nā
eorum quoque interest, vt habeant
idoneos verbi & sacramentorum mi-
nistros, à quibus sanam doctrinam
hauriant, & quorum exemplo in pi-
etate iuuari queant.

5.

6.

TITVLVS V.

DE OFFICIO EXA-
minatoris.

Examinatorum officium fuerit,
diligenter eorum, qui ordinan-
di sunt, doctrinam explorare & vi-
tam. Examinandi autem hæc erit
ratio. Quæratur ex ordinando, cu-
ias, & quaëtate sit. Nam Concilium ^{Sessi. 23.}
Tridentinum, Subdiaconū ante an-^{cap. 12.}
num vicesimum secundum: Dia-
conum ante vicesimum tertium: Pres-
biterū

e 5 byterū

byterum ante vicesimum quintum,
ordinari vetat, quam probandi rati-

Sess. 21. c. 2 onem, etiam ad regulares extendi vo-

2 luit. Item, ad quem titulum petat or-
dines. cauetur enim, ne quis admit-
tatur, nisi sacerdotium sufficiens, &

Vbi supra. Et in Bulla quidem quietum habeat. Nam sacer-
Pij quarti. doti mendicare, vel sacrificio vena-
An. 63. edi- ta. li vti, fas non est. Ad patrimonium

3. non admittatur quisquam ordinari,
nisi Episcopi iudicio probatus, qui ve-
re patrimonium obtineat: & quidē
tale, quod illi ad vitam honeste su-
stentandam satis sit, quodque sine li-
centia Episcopi sui alienare non pos-
sit, priusquam sufficiens habuerit sa-
cerdotium, ex quo viuat. Volumus
autem, vt absque ordinarij sui facul-
tate, nemo audiat ab alio episcopo or-

Sess. 23. c. 8 dines suscipere. Præcipue verò explo-
retur, num sanæ doctrinæ sit: num e-
os progressus in literis fecerit, vt pos-
sit apud alios doctoris officio fungi:
num ordines petat hoc animo, vt Ec-
clesiæ seruiat, & vineam Domini fi-
deliter colat. Neque verò in ea re-
tantum examinatorum officium
versa-

versabitur , vt eorum dignitatem explorent , qui sunt sacris ordinibus adhibendi , sed maiori etiam diligentia in id incumbent , vt eos , qui ad Parochias instituendi sunt , accuratè examinent , num reuera tales sint , quibus tantum hoc munus , (cura nimirum animarum) manda-
ri queat . Huius autem ipsorum mu-
neris partes , copiosè sunt in Con-
cilio Tridentino perscriptæ , indeq;
peti possunt . In concursu tamen ,
si qui vnquam (vt quidem optan-
dum est) acciderit , eorum potissi-
mam rationem habeant , qui facto Sessio 24.
cap. 18.
diligenti examine , præ ceteris vide-
buntur digniores .

TITVLVS VI. DE IMPEDIMENTO OR- dinandorum.

VIdeāt examinatores , ne quid hæ-
reticum sapiant , qui ordinandi
sunt : ne sint doctrinæ christianæ igna-
ri , & bonarū literarum rudes , ne spu-
rij , ne mēbro aliquo notabili defor-
mes , ne caduco morbo vexati , ne apo-
statæ : ne minores natu , quod sacrū Cōcil.
Tridē-

76. CONSTITVT. VVLADISLA.

- Tridentinum et Canones exigunt:
ne infames vel energumeni, ne abste
mij, excommunicati, vel Simoniaci.
nam qui eiusmodi sunt, arcendi e-
runt ab ordinibus. Quod si quid in
eorum examine difficilius acciderit,
nostro vel vicarij nostri iudicio res
terminabitur. Cùm enim præstan-
tissimum sit sacerdotij munus, nemi-
ni dubium esse potest, quin sit etiam
cura maxima in his deligēdis & pro-
bandis adhibenda, qui sunt in hunc
ordinem publico iudicio cooptādi.
Nam accedit persæpè, vt populus ex
sacerdotum dignitate, sacramento-
rum etiam dignitatem metiatur:

TITVLVS VII.
DE PROVISIONIBVS SEV IN-
stitutionibus.

Quoniam non tantūm in ordi-
nibus cōferendis, quantum in
his instituendis, quibus mandatur
animatorum cura: locum habet illud
i. Tim. 5 Apostoli prēceptum: Manum citò
nemini imposueris. Ideo summa di-
ligentia

PART. I. TIT. VII.

77

1.

ligentia prouidendum est, ne alijs
 quām probatis & idoneis, pascenda-
 rum Christi ouium munus confera-
 tur: vt, qui assumuntur in partem sol-
 licitudinis, eiusmodi sint, qui se ex-
 hibeant probabiles operarios, rectē
 tractantes verbum veritatis, qui gre-
 gem suum diligent, qui animam su-
 am ponant pro ouibus suis. Quare
 probentur diligenter, num satis in-
 telligant quæ legunt: num apti sint
 ad explanandas sacras litteras, num
 Decalogi & Ecclesiæ præcepta, num
 sacramentorum numerum, & quæ
 cuiusque vis ac potestas sit, satis tene-
 ant: num ea quoque mente sint præ-
 diti, vt non querant, quæ sua sunt,
 sed, quæ IESV CHRISTI: num
 vitam suam ita moderari velint, vt
 & profint sibiipsis, & alijs odor sint
 vitæ in vitam. Sciant se non ad otium,
 non ad delicias, nō ad quietem, & se-
 & standa priuata vitæ commoda: ve-
 rūm ad opus, ad laborem, ad curam,
 nonnunquam etiam ad præsentia pe-
 ricula vocari. Quam ob rem, fortes
 esse oportet, omniaque constanter,

2. Tim. 2.

Ioan. 10.

2.

Phili. 2.

2. Cor. 2.

3.

pro

78 CONSTITVT. VVLADISLAV.

Ioan. 10.

pro Christi nomine, & populi salute perferre. Qui amant animam suam, perdent eam: qui vero perdiderint ea propter Christum & euangelium, in vitam eternam custodient illam. Pa-

4. storum interest, salutem ouium suarum querere, & pro illis, cum res postulauerit, animam suam non grau tim ponere, summi Pastoris Christi exemplo, qui pro grege suo mori dignatus est. Hoc animo preditos esse oportet, quibus erit animarum cura mandanda. Bonum est autem haec il-

5. lis proponi ab initio, ut sciant, quod cum noua vita, nouam etiam militiam instituant, quodque magnum illis instet laborum & periculorum certamen. Labora, Paulus inquit, si-

2. Tim. 2.

Eccle. 4.

cuit bonus Christi miles. Et Sapiens hortatur, usq; ad mortem certa pro iustitia. Sic enim futurum est, ut pro bono certamine, accipient reposita coronam, quam reddet illis Dominus in illo die iustus iudex. Quam ob

Sefii. 24.
cap. 18.

6.

rem, nolumus quenquam ad ullum sacerdotium, curatum praesertim admitti: nisi prius fuerit per nos, vel deputatos

PART. I. TIT. VIII.

putatos à nobis, diligenter probatus.
 Debet autem is testimonium eo-
 rum scripto comprehensum , nobis
 vel vicario nostro , exhibere. Cate-
 rūm examinatores videant, ne quid
 hac in parte dent carni & sanguini:
 ne quid amicitiae tribuant, odio, vel
 gratiae, in quo eorū cōscientias, quām
 maximè obstrictas esse volumus.

7-

TITVLVS VIII.

SIMONIAE VITIO QVEM-
admodum occurritur.

CVm autem teterimum illud
 Simoniæ vitium animos non-
 nullorū occupauerit:& quod sanè do-
 lendū est, vsq; adeò radices altas ege-
 rit, vt iā plerisq; nullā peccati morta-
 lis rationem habere videatur. Nos, vt
 ex animis omniū pestē hanc, & beluā
 multorū capitū, pro eo ac debemus,
 cuellere possimus: mādamus, ne quis
 priū ad vllū sacerdotiū vel Parocciā
 admittatur, quām iuramentum , in
 nostris vel vicarij nostri manibus,
 præstiterit: quo se probet ab hoc tan-
 to scelere, liberum & immunem esse.

1.

Nefas

80 CONSTIT. VVLADISLA.

2. Nefas est enim, donum Dei, quod sacerdotio annexū est, pecunia possidere velle. Cogitēt qui eiusmodi sunt, qua pœna Simon ille multatus ab Apostolo Petro fuerit: cùm oblato precio donum sancti spiritus concedi sibi peteret: tum quo modo Gezi Elisæi seruo posteritatique illius vniuersæ, lepra inhæserit: Et quorum suppliciū perhorrescūt, eorum etiam exemplum fugiendū sibi esse putent. Scripta sunt enim hæc Apostolo teste ad correptionem nostram. Et extant pœnæ grauissimæ aduersus tales in Bulla Pauli II. edita.
- In extra-
uagante.**
3. tæ, quæ incipit: Cùm detestabile. Et in alia PII. quarti, de confidentijs, Anno sexagesimo quarto, X VI. KL. Nouembris promulgata. Quare ab hoc tanto scelere, quo nullum triūs esse potest, diligenter sibi caueant: & pauperes in domo Domini esse malint, quam opibus abundare malè quæsitis. Iuramenti autem, quod in aliarum Diocesum Synodus obseruatum fuisse videmus, talis est forma.
- 4.

TITV-

TITVLVS IX.

FORMA IVRISIVRANDI OB SI-
moniæ suspicionem dandi.

Ego N. præsentatus vel clectus &c. ad beneficium N. iuro per sacra sancta Dei euangelia, quæ meis manibus tango, neque me beneficij obtinendi causa, vel ut ad id præsenterer aut nominarer, &c. neque quemquam alium meo nomine, aut consentiente vel sciente me, quicquam collatori, patrono, seu alij cuiquam ea de causa promisisse aut dedisse, aut compensasse, aut priùs datum confirmasse, vel apud quenquam deposuisse; neque mutuo dedisse, vel locasse; vel priùs mutuo datum, comodatum, locatum, aut quocunque modo debitum remisisse aut relâxasse. nec de domibus, terris, prædijs, redditibus eius Ecclesiæ fructibusue, decimis aut oblationibus eiusdē, præteritis præsētibus ac futuris: donationē, remissionem, locationem fecisse, aut iniuiisse. Ita me Deus adiuet, & hęc sancta Dei Euangelia.

32. CONSTITVT. VVLADISLAV.
TIVTL VS X.
DE FIDEI PROFESSIONE
& eius forma.

QVibus etiam prouidendum e-
rit de sacerdotijs ciuitatum, op-
pidorum & villarum, cum simplici-
bus, tum verò multò magis adiunctā
curam animarum habentibus: hi pri-
ùs fidē Catholicā profiteantur, iuxta
formā à S.D. Nostro Pio III. fœlicis
memoriæ P. M. in hęc verba perscri-
ptam: Ego N. firma fide credo & profi-
teor omnia & singula, quæ continē-
tur in symbolo fidei, quo sancta Ro-
mania Ecclesia vtitur: videlicet: Cre-
do in vnū Deum patrem omnipoten-
tem, factorem cœli & terræ, visibiliū
omniū & inuisibilium. Et in vnum
Dominum Iesum Christū, filiū Dei
vnigenitum, & ex Patre natum ante
omnia secula: Deum de Deo, lumen
de lumine, Deum verum de Deo ve-
ro, genitum non factum, consub-
stantiale Patri, per quem omnia
facta sunt: qui propter nos homines,
& propter nostram salutem descen-
dit

dit de cœlis: & incarnatus est de spiri-
tu sancto, ex Maria virgine, ET H O
M O F A C T V S E S T . Crucifixus
etiam pro nobis sub Pontio Pilato, pas-
sus & sepultus est. Et resurrexit tertia
die secundum scripturas: Et ascendit in
cœlū , sedet ad dexterā Patris: Et ite-
rum venturus est cum gloria, iudica-
re viuos & mortuos, cuius regni non
erit finis. Et in Spiritum Sanctum
Dominum , & viuificantem, qui ex
Patre filioque procedit: qui cum Pa-
tre & filio simul adoratur & congo-
rificatur; qui locutus est per Prophē-
tas. Et unam Sanctam Catholicam
& Apostolicam Ecclesiam. Con-
fiteor unum baptisma in remissio-
nem peccatorum. Et expecto resur-
rectionem mortuorum ; & vitam
venturi seculi. Amen. Apostolicas
& Ecclesiasticas traditiōes, reliquasq;
eiusdē Ecclesia obseruationes & cōsti-
tutiones, firmissimè admitto & am-
plector. Item sacrā scripturam , iuxta
eum sensum , quem tenuit , & tenet
sancta mater Ecclesia , cuius est iudi-
care de vero sensu, & interpretatione

4.

5.

6.

7.

8.

f 2   Sacra-

84 CONSTITVT. VVLADISLAV.

sacrarū scripturarum, admitto: nec
eam vñquam, nisi iuxta vnanimem
consensum Patrum, accipiam & in-

9. terpretabor. Profiteor quoq; septem
esse verè & propriè sacramenta nouæ
legis, à Iesu Christo Domino nostro
instituta, atque ad salutem humani
generis, licet nō omnia, singulis ne-
cessaria, scilicet Baptismum, Confir-
mationem, Eucharistiam, Pœnitentia-
tiam, Extremam vñctionem, Ordin-
em & Matrimonium, illaque gra-
tiam conferre. Et ex his Baptismum,
Confirmationem & Ordinem, sine
sacrilegio reiterari non posse. Rece-
ptos quoque & approbatos Ecclesiæ
Catholicæ ritus, in supradictorū om-
nium Sacramentorum solenni ad-
ministratione recipio & admitto.

10. II. Omnia & singula, quæ de peccato o-
riginali, & de iustificatione in sacro-
sancta Tridentina Synodo, definita
& declarata fuerunt, amplector & re-
cipio. Profiteor pariter in Missa of-
ferri Deo verum, proprium & propi-
tiatorium sacrificium pro viu is&de-
functis. Atque in sanctissimo Eucha-
ristia

12.

13.

ristiæ sacramēto, esse verè, realiter, & substantialiter, corpus & sanguinē vnā cum anima & diuinitate Domini nostri Iesu Christi: fierique conuersionem totius substantię panis, in corpus: & totius substantiæ vini in sanguinem: quam conuersionē Catholica Ecclesia Trāsubstantiationē appellat. Fateor etiam, sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumq; Sacramentum sumi. Constanter teneo Purgatoriū esse, animasq; ibi detentas, fideliū suffragijs iuuari. Similiter & sanctos vnā cum Christo regnantes, venerandos atque inuocandos esse, eosq; orationes Deo pro nobis offerre, atq; eorum reliquias esse venerandas. Firmissimè assero, imagines Christi ac Deiparæ semper virginis, nec non aliorum sanctorum, habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiēdam. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumq; usum Christiano populo maximè salutarem esse affirmo.

14.

15.

16.

17.

18.

f 3 Sanctam

19. Sanctam Catholicam & Apostolicā Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiariu matrem & magistrā agnoscō. Romanoque Pontifici beati Petri Apostolorum Principis successoris, ac Iesu Christi vicario, veram obedientiam spondeo ac iuro. Cetera item omnia, à sacris Canonibus & Oecumenicis Concilijs, ac præcipue à sacro sancta Tridentina Synodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: si mulque contraria omnia, atque hereses quascunque ab Ecclesia damnatas & reiectas & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio & anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo saluus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integrum & inuiolatam, vsque ad extremum vitæ spiritum constantissimè (Deo adiuuante) retinere & confiteri, atque à meis subditis vel illis, quorum cura ad me, in munere meo spectabit, teneri, doceri & prædicari, quantum in me erit curaturum. ego idem
- N. spon

N. spondeo , voueo , ac iuro , sic me
DEVS adiuiet , & haec sancta Dei F-
uangelia .

Hoc autem fidei professionis ius sui
randum , verbis , ut suprà conceptis ,
dandum est genu vtroque flexo , &
manu dextera ad Euangeliorum co-
dicem admota .

23.

TITVLVS XI.

DE PAROCHORVM OFFICIO ,
& aliorum curam animarum
habentium .

PArochis ea cura incumbit , vta-
gnoscant pecoris sui vultum , vt Pouer. 17.
ante oves vadant , eas vocent nomi-
natim : pascant in latis & pinguibus
pascuis ; proponant puram doctrinā ,
ab omni errore & hæresi auertant :
nec permittant , vt in aliquam prauā
opinionem , à Dei verbo & Ecclesiæ
Catholicæ doctrina abhorrentem ,
quod absit , incident . quod minore
negocio prestatibunt , si per se ipsos mu-
nere ipsi suo functi fuerint . valet e-
nim plurimum viua pastoris vox , &
altius in hominum mentibus figit
radices .

Ioan. 10.

Ezech. 34.

1. In prædicando Dei verbo & sacra scriptura explicanda , libris tantum Catholicis vtantur: omnes verò indece Romano prohibitos , & alios quoscunque suspectos prorsus abijciant. De quibus autem iudicium difficile fuerit vel dubium , eos vel nobis, vel vicario nostro præsentēt: nec alios apud se retineant, nisi probatos, & à viris Catholicis, Latino vel populari sermone conscriptos: alioqui excommunicationem se incurrisse nouerint. Vt autem hac in parte iuvari possint, dabitur à nobis opera, vt aliqua Postilla conscribatur materna gentis nostræ lingua, quæ complectatur doctrinam Catholicam: & qua explicitur Euangelia Dominicis festis quæ diebus in Ecclesia recitari consueta.
- 2.
- 3.
4. Absoluta cōcione, clara voce orationē dominicā, salutationē angelicā & symbolū pronūtient: vt ea populus facilius ediscat, & memorię cōmēdet. Addent præterea Decalogi præcepta , in Aduentu præsertim & Quadragesima. Generalem Confessiōnem

nem nunquam prætermittent, sed ea
recitanda præibunt populo, quij eos
veluti duces, pronūtiando subseque-
tur, & humiliter à Deo peccatorum
veniam postulabit.

Doceantur etiam fideles, quoties
occasio se dederit, quid Missa sit, quæ
& quanta mysteria contineat, quis e-
tiam ex ea fructus ad auditores atten-
tos redundet. Accendentur enim ma-
iore tanti sacrificij amore, vbi vim e-
ius & usum cognouerint. Sciant quā
ob rem frequenter celebretur in Ec-
clesia, & quid interea dum illam fieri
vident, meditari debeant. Quod quia
fuit haçtenū neglectum, summum
huius tremendi mysterij contemptū
fuisse consequutum, passim non sine
dolore cernimus: adeò, ut quamlibet
ei quidam præsentes intersint, tamen
prophanum aliquid, non rem sacrā
& maximè diuinam agi putent, atq;
ideò attentionem omnem in audi-
endo remittant, nec eius, qualem o-
porteret curam gerant: magis adeo
mutuis sermonibus occupentur, nō
absq; aliorū scandalo, & animarū su-

5.

Sessi. 22.e.
8. in doctr.

6.

7.

f s arum

90. CONSTITVT. VVLADISLAV.

arum iactura. Singulis etiam festis diebus, aliquid Parochi ex Cathechismo Romano, quem breui in Diœcesim nostram importandū curabimus, populo proponant, de his rebus quas nosse omnium interest ad salutem, ut scianr quid amplectantur articuli fidei, quid contineat Decalogus; quid petant orationem Dominicam proferentes; quis Sacramentorum sit numerus, quæ vis eorum ac potestas, quis item usus, & quomodo fideles in illis suscipiēdis affectos esse oporteat. A prandio verò, pueros & familiam domesticam in templū conuocent, eosque in Christianæ fidei primis rudimentis instituant. Sic fiet, ut cùm legem Dei cognoverint, non facilè in eā peccando cōmittant.

Multi enim etiam ex senioribus peccant ignorantia; suntq; eorum, quæ scire debent, prorsus rudes. Priùs quam verò populo Sacmenta impartiant, eorum vim & usum, pro captu fidelium exponere debent, ut sciant quid suscipiant; & quem inde fructum referant. Erigantur eorum

9.

Sessi. 24.
cap. 4.

10.

Sessi. 24.
ca. 7.

rum mentes ad Deum, simul reuol-
uant animis bonitatem illius ineffa-
bilem, qui hæc dona sua, ipsorum sa-
lutis causa dedit hominibus, quibus
si caruissent, difficulter peccatorum
veniam consequi, & salutem obti-
nere potuissent. Quare agant grati-
as Deo, quod his medijs eorum salu-
ti prospexerit: ament ea velut præ-
sentissima pharmaca, & eis crebrò v-
tantur, si vnum cum Deo esse velint,
ut quidem velle, in eoq; maximiè la-
borare debent.

II.

In administratione verò Sacramē-
torū, sequātur Agēdarū suarū præscri-
ptum, nec ab illis vel latum vnguem
discedant, nec vllas cæremonias præ-
termittant, quæ nō carent suis peculi-
aribus mysterijs: quarum contēptus
non esset futurus absque graui pecca-
to, modò absit necessitas.

12.

Illud autem prouideant, vt sacra-
menta omnia, reuerenter, summa-
que cum honestate administrent,
mortali peccato quoad eius fieri pos-
sit, vacui. Sint mūdi q portat vasa do-
mini, vasa gratiæ, vasa benignitatis
cœle-

13.

Esa. 52.

coclestis, ex quibus hauritur peccato-
rum venia, & confertur vita æterna.

14. Mundent confessione præmissa con-
scientias suas, antequam ad ea impar-
tienda accedant. Nam sancta sanctè

15. tractari debent. Cùm exorcisant
vel Cathechisant infantes, cùm lini-
unt, cùm abluunt, cùm vngunt vel
absoluunt, curent ut omnia & sin-
gula, quæ ad rem præsentem perte-
nent, non obiter, non præcipitanter,
non veluti fugientes, sed grauiter &
reuerenter faciant: ut populus eos
religiosè agere videns, tangatur
& ipse religione, magisq[ue] ra-
piatur in Sacramento-
rum amorem.

(.:)

CONSTI-

48

93

CONSTITVTIO⁹³

N V M VVLADISLA-

VIENS. PARTIS I I.

T I T U L U S I
DE BAPTISMI ADMI-
nistracione.

DEincept vnū tantūm vel duos ad summum in Baptismo susceptores ad- Sessi. 24.mittant, iuxta Concilij cap. 2. Tridentini decretū, quod sicut habet: Vnus tantūm siue vir siue mulier, iuxta sacrorum Canonū instituta, vel ad summum vnum & una, baptisatum de baptismō suscipient: inter quos & baptisatum ipsum, & illius patrem & matrem, nec non inter baptisantem & baptisatum, baptisati que patrem & matrem, tantū spiritalis cognatio contrahatur. Parochus antē quam ad baptismum cō ferendum accedat, diligenter ab ijs, ad quos spectabit sciscitetur, quem vel quos elegerint, vt baptisatum de sacro fonte suscipient, & eum vel I. 2. eos

94 CONSTITVT. VVLADISLAV.

- eos tantum ad illum suscipiendum
 admittat: & in libro eorum nomi-
 nadescribat , doceatque eos, quam
 cognationem contraxerint, ne igno-
3. rantia aliqua excusari valeant. Quod
 si ultra designatos baptisatum tetige-
 rint, cognationem spiritalem nullo
 pacto contrahant, constitutionibus
 in contrarium facientibus non ob-
 stantibus. Si Parochi culpa vel ne-
 gligētia secus factum fuerit, arbitrio
4. ordinarij puniatur. Ea quoque cogna-
 tio, quæ ex confirmatione contrahi-
 tur, confirmantem & confirmatum,
 illiusque patrem & matrem, ac tenē-
 tem non egrediatur: omnibus inter
 alias personas huius spiritualis cogna-
 tionis impedimento omnino subla-
5. tis. Canonem hunc in concionibus
 populo semel & iterum ad ver-
 bum, lingua vernacula , volumus
 recitari , atque diligenter omnes
 admoneri, vt ei parcāt, ne quisquam
6. ignorantia prætendere posset. Hortē-
 tur autem populū, ne hanc nouitatē hor-
 reant, nec aliquid sacramento detra-
 ctum esse putent. neq; enim hac lege
 finci-

49
fanciēda aliud spectatum fuit, quām
ne cognatio spiritualis pateret latius:
vtque liberiora essent matrimonia.
Ac posse quidem plures baptisando
infanti astante, sed non alijerunt veri
patrini, quām quos Parochus libro
suo baptismati inscripserit. Habeat
autem peculiarem librum ad scribē-
da baptisatorum & susceptorum no-
mina, & eum diligenter seruet: adiū-
get parentes baptisati, annum, men-
sem, & diem, administrati baptismi.
Hactenū Concilij verba.

7.

8.

Sponsores siue patrinos eos tantū
admittet, qui sint pij & Catholici,
& quos verisimile sit institutio-
ne sua infantem cūm aetate proces-
serit, posse instruere in fidei sana
doctrina. Cuius etiam officij mo-
neantur per Parochos, vt filium,
quem CHRISTO per baptismum Aug. epist.
genuerunt, in Cathechismo & veri 23. ad Boni
Dei notitia instituendū curēt, vel in fa. & 105.
stituant ipsi: sunt enim pro illo corā ad Euod.
Deo sponsores. Ac si eum in errorē & serm. 6.
quempiā vel hæresim labi viderint, de octaua
pascha,

etiam

12.

Vi&t.lib.3.
Vand.per-
seq.

etiam atque etiam reuocare studeāt. Proponant sibi exemplum illud imi-
tandum Mitrię viripij & Catholici,
qui cùm Elpidophorum spiritalem
filium à fide Catholica defecisse co-
gnouisset, nihil curę, laboris, diligen-
tię prætermisit, ut eum ad sanitatem
reuocatum, Christo posset lucriface-
re. Cùmquę ille perstaret nihilomi-
nus in sententia, monitaque boni vi-
ri contemneret, prolatis linteis, qui-
bus eum post sacrā lotionē inuolie-
rat: Hæc te, inquit lintcamina accusa-
bunt, cùm Domini iudicantis maie-
stas aduenerit, quæ diligentia meā
custodientur in testimonium perdi-
tionis tuæ. Hoc exemplum iuuat
inculcari fidelium memoriae, ut pa-
trini officij sui meminerint: vtque
spirituales suos filios, ab omni hære-
sum & schismatum labe deterreant.
Quibus melius fuerat, viam veritatis
non cognoscere, quam postagnitam
retrorsum conuerti, ab eo quod est
eis traditum sancto mandato. Ut au-
tem huic sacramento adhibetur ma-
ior honestas, curent diligenter con-
seruari

seruari fontem baptismi, ne ad illū
accessus cuiquam profano pateat: ne
aqua ex eo petatur, ne quid illi, præ-
ter sacram Chrisma, per Parochum
indatur, ne quæ sordes aquam immū-
dent, vel aliquid sit, quod astantium
oculos offendat. Quæ res Archidi-
aconis nostris curæ esse debet. Ex-
pediret etiam, ut Parochi in hebdo-
mada sancta Dominicæ ut vulgo vo-
cata Palmarum, asseruari iuberent va-
lentiores aliquot infantes, ut eis in ip-
so Sabbato sancto post benedictionem
sacri fontis baptismi gratiam impar-
tirent. Cùm enim officium totius o-
ctauæ sit de renatis, bonum esset ali-
quos tum Sacramenti huius partici-
pes fieri, ut orationes sacræ, que pub-
licè fiunt in templis, cum ipsa recon-
gruerent. Caveant autem Parochi,
ne quod infantibus (quod absit)peri-
culum creetur, néue ob morbum a-
liquem, vel infirmas corporis vires,
absque lauacro spiritali decedant.
Hoc autem quod nunc dicimus, etiā
in sabbato sancto Penthecostes, quo ad
eius fieri possit, obseruari cupimus.

98 CONSTITVT. VVLADISLAV.
TITVLVS II.
DE MISSA ET EV-
charistia.

Math. 26.

Marc 14

Luc. 22.

Vide epist.

Cōc. Ephe.

ad Nestor.

Ignat. epi. 6

ad Smyrn.

Irenē. li. 4.

ca. 32. Hi-

pol. de cō-

sum. secul.

Euseb. lib. 1

ademōst. ca

vlt. Chrys.

hom. 3. de

incōpreh.

Dei na.

& stus ipse

primūm quidem,

iuxta vete-

prodi iud.

rum Patrum &

Sacri Concilij

Tridē-

to 3. Li. 6.

de Sacerd.

hom. 18. in

Acta Apo.

Ambr. li. 5

ad Theod.

& ad Mar.

celli. Cyp.

li. 3. epist.

25. 16. & li.

4. epist. 5.

Sessi. 22.

cap. 1.

I.

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

Canonem vtrung; tacitè pronuncient, reliqua voce clariore, quæ pos-
sit audiri à populo. In sacris verò can-
tatis, ne quid eorum prætermittant,
quæ voce clariore cani consueverūt,
integrum symbolum canendum cu-
rent, nec id vñquam decurtari per-
mittant: est enim nostræ fidei profes-
sio. Sanctus & Dominicam orationē,
nunquam sub silentio proferant, sed
ita vt audiri queāt ab astantibus. Al-
terum enim laudem Dei, alterū pre-
ces communis populi continet.

2.

3.

Institut Vi
gilius PP.
Hermone
& Hono. te
stibus in
Gēma ani-
mę li. 1. ca.
103. Inno-
sio. cē. li. 3. de
sacram. al-
taris ca. 1.

4

Vbi sunt Organa, prouideant ne
quid sonent eorum præfecti vel pro-
fanum, vel lascium, vel eo loco in-
dignum: Sed ita cantum attempe-
rent, vt magis deuotioni, quàm au-
rium voluptati seruiat.

5.

Sessi. 22. c.
vlt. doctr.

6.

In priuatis cuiusquā ædibus, Missa-
rū sacrificia fieri prohibemus, sed in
Ecclesijs tantùm, vel Capellis diuinæ distin. i. Sa-
rei dicatis, adhibitis mundo vestitu, tius est.
lumine ornatu, & lapide sacro. De-
cet enim diuinum hoc mysteri- In cōci. La-
um summa mundities, nec potest odicens.
ca. 58.

g 2 vñquā

100 CONSTITVT. VVLADISLAV.

- vnquam adhiberi tanta, vt non maiorem etiam requirat. Caevant autem Parochi, ne celebrando Missæ sacrificio adsint excōmunicati, interdicti, vel alij tāto mysterio indigni, quos ab eo disciplina Ecclesiæ arcendos esse putauit.
9. Etiam atque etiam videant, ne vi-
- num, quod ad sacrificium adhibēt, vel acetosum sit, vel corruptum, vel nimis aquosum, néue à natura sua in alienam defecerit: Alioqui, conse-
- cratio non absoluuntur, & ipsi idololatriæ crimen non effugient. Quare va-
- tantur vino potentiore, & curen tab
- Ecclesiarum Prouisoribus tale para-
- ri, cuius vis diuturna & durabilis esse
- queat, nec sit corruptioni facile ob-
- noxium. Quod autem de vino dictū
- est, idem de pane intelligi volumus:
- nimirūm vt Parochi prouideant, ne
- ater sit, ne mucidus, ne macula infe-
- ctus; qui vel aspectum astantium of-
- fendat, vel sumenti nauseam afferat.
11. Pr̄stantissima enim in altari offerē-
- da sunt; cùm sub eorum speciebus is
- offeratur, qui est omni macula pror-
- fus

sus vacuus, qui peccatum non fecit, . Pet. 2.
nec dolus inuentus est in ore eius.

Missas pro rebus furto sublatis re-
cuperandis, vel pro infirmis pecudi-
bus sanandis, vel alijs rebus id genus,
quæ à superstitione non multum ab-
esse videntur, celebrari prohibemus.

Quæ autē ad munditiem tanti sa-
crificij pertinent, ea diligenter curari
mandamus, videlicet ut altaris map-
pæ, palle, corporalia, purificatoria, ni-
teant, nec sint ullis fôrdibus infecta:
lauētur cùm est opus, corporalia qui-
dem & purificatoria per ipsum Paro-
chum primūm, vel sacerdotem quē-
cunq; deinde per alias honestas per-
sonas ablutio absoluatur: nec priūs
admoveantur altari, quām solita
forma reconciliata fuerint.

In Primitijs siue nouis Missis, com-
messationes, saltationes, ebrietates,
omnem denique luxum fieri prohi-
bemus. Nefas est enim, eo die quo pri-
mum tremendi sacrificij auspiciū
faciunt, sacerdotes rebus profanis or-
dineque suo indignis operam dare:
quin hoc laborent potius, ut pijs & ca-

13.

14.

15.

102 CONSTITVT. VVLADISLAV.

stis precibus, in quibus eos diem totā ponere æquum est, Deum sibi populoque Christiano placatum reddant.

16 Petantab eo se iuuari , quò esse que-
ant idonei operarij, rectè tractantes
verbum veritatis, & vigiles Domini-
cæ vineę cultores : vtque gratiam,
quam sunt eo die promeriti , dein-
ceps etiam retinere possint. offendun-
tur enim ex vulgo plerique commes-
fatione sacerdotum: quin & ipsos sa-
cerdotes à functione tanti muneric,
eiusmodi intempestiuia officia persæ-
pè impediunt: cùm plerosque vide-
as, magis de mensis instruendis, deq;
conuiuis accipiendis, quām de sacro-
sancto Missæ sacrificio , piè deuoteq;
absoluendo cogitare. Meminerint

17. sacerdotes, quòd nouū statū & genus
vitę nouum incipient: quare Deū ro-
gent, quo propositū hoc ipsorū, cùm
ipsis, tum Ecclesiæ suæ foeliciter eue-
nire velit.

18 Eucharistiā in Missæ sa-
crificio reuerenter tractent, vt popu-
lus rem sacrā illos agere intelligat.
Absit nimia celeritas & festinatio.
Absint motus indecori, giratiōes, &
inuer-

inuersiones sacrę hostię: quę siue attollēda sit in altū, siue paululum erigenda, siue cruces faciendę, grauiter id religioseq; fiat. Sciant sacerdotes se in conspectu Dei & sanctorum eius Angelorū tractare, Christūq; præsentem suis manibus astare. itaq; videāt, ne quid admittant, quod nō deceat.

19.

Consecratā verò Eucharistiā in loco mūdo cōseruēt, mūdis velis & corporali substratis, nec asseruetur vltra dies quatuordecim: sed cōsūptis hostijs priorib⁹, alias sufficiāt recētes, vt semper in prōptu sint ad eos viatico cōelesti muniēdos, q iā vniuersē carnis viā ingressuri vidētur. Lumē aut siue lāpas, aut cereus, ante Sacrosāctū Eucharistiā Sacramētū ardeat, vbi rectē id fieri licet p Ecclesiā facultates, vel saltē inter celebrādū & officia diuina. Si gnū est enim eius fidei, quā ad hoc Sacramētū oēs adferre oportet. Nā & in tabernaculo veteris legis arserunt lucernę corā panib⁹ Propositiōis ex mā dato domini, q cōelestis panis huius figura tantū fuerūt & imago. Nūquid aut non pluris aestimāda est veritas,

20.

Conc. Vor
mac. c. 5 Aū
relian c. 4

Lateran. c.

Turo-
nen. citat

Renan. ex.

Burcar. de.

cōsecr. di-
stinct. 2.

Leo 9 Pō-

tif. ad Mi-

chaë. Con-

stant. cōtra

Græcorū

errores.

Exod. 25.

21.

22. quām figura, & res, quām vmbra?
 In psal. 98. Reseruatum sacram hostiam popu-
 Sessi. 13. c. 5 lus adoret. nam iuxta Diui Augusti-
 in Doctr. ni sententiā, nemo sumit nisi ado-
 Amb. li. 3 de Spir. S. rauerit. Beluinum est enim, præsen-
 ca 12. Isi. tem Deum adorare nolle, quem car-
 chi. li. 6. ca ne humana vestitum, adorauérūt An-
 22. in Leui. geli, Magi, & Apostoli. Hoc verò ad
 23. Chryso. li. pastorum curam pertinet, vt fideles
 6 de sacer. doceant, quid eos in templo, & in tan-
 Heb. 1. ti Sacramenti præsentia facere oport-
 Matth. 2. eant.
 Matth. 28.
24. Illas autem Sacrosanctæ Euchari-
 stiæ circumgestiones in solenni pō-
 pa, quod annuatim fieri consuevit,
 quām fieri poterit augustissimè reli-
 giosissimeque peragi volumus & mā-
 damus. Celebratur enim triumphus
 ille, quem Christus de morte supera-
 ta, de seris inferi confractis, de satana
 constricto, retulit, nobis ad cœlū iter
 per crucem & mortem suam patefa-
 ciens. Quare ostendant palam fide-
 les, quod eos non modò non pudeat
 crucis Christi, verùm etiam illius gra-
 tia exultent gaudio: quandoquidem
 ea nobis tantorum beneficiorū cau-
 fa,

sa, quanta nulla vñquam mens hominis concipere, nedum lingua cuiusquam, vel maximè ad dicendum instructi explicare queat. Rideant licet impij (quæ ipsorum impudenteria est) & sannas quaslibet adhibeant, nos de Christo præsentे, de triūphatore nostro gaudere & exultare oportet. Cuius crucis & mortis, cuius etiā beneficiorum, quę mors nobis attulit maxima, sit in hac solemni circumgestatione memoria, & rebus ipsis expressa, rudiorum animis imprimitur. Ut quid non gaudemus autem? cùm sponsum nostrum præsentem habeamus, cuius præsencia magnam præbet nobis gaudiorū materiam.

Matth. 9.
Marc. 2.
Luc. 5.

Ad sumendam Eucharistiam, nemo nisi probatus accedat. Probandi autem hæc erit ratio, ut non modò fidem ad hoc sacramentū adferat quā oportet: verūm etiam purus sit à peccatorum grauiorum præsertim sorribus, mundata per Confessionem cōscientia. Docebūt verò Parochi fideles ad hoc sacramentum acceden-

1. Cor. 11.
27.

28.

g s tes,

106 CONSTITVT. VVLADISLAV.

28. tes, quid illud sit, quod suscipiūt: Cor
pus nimirum, & sanguis Domini.
29. Explicabunt fructum dignè sumen-
tium: contra verò, quanto se obstrin-
gāt scelere, hi qui accedunt indignè.
30. Docebunt etiam, quomodo se gerere
debeant, ut gratiam quam sumptio-
ne tanti sacramenti consecuti sunt,
deinceps conseruare, seq; tutos à pec-
catis præstare queant. In suis ve-
rò concionibus populū subinde ad-
monebunt, ut sacram communionē
frequentent: nec se officio suo fun-
ctos arbitrentur, si ad eam sumendā
*Juxta Cōc.
Lateran.
cap. 21.*
in anno semel, qui pigrorum & secu-
lo deditorum mos est, accesserint: sed
quoties experiūtir cruentatā esse no-
uo peccati vulnerē suā ipsorū animā:
quoties donum spiritus in se deficere
sentiunt, toties ad medicum præsen-
tem accurvant, & salutem ex hoc v-
berrimo fonte hauriant.
32. Sacram Eucharistiam eo modo Pa-
rochi porrigant fidelibus, qui fuit iā
inde ab eo tempore, quo hæc nostra
prouincia Christi fidē suscepit, sem-
per in Ecclesia obseruatus, nunc verò
etia

33.

34.

Matt. 18.

35.

Hono. III.
De celebr.
Missæ.

36.

etiam est in Conc. Tridentino confirmatus publico totius Ecclesiæ decreto. Nimirum, ut panis specie contenti, nihil amplius requirant: quandoquidem in ea specie verum sacramentum, & integrum Christum, nec minorem sumant fructum, quam si vterentur vtraq;. Nec est cur angantur animo, vel Christi institutionem violari arbitrentur: Securos eos facit Ecclesiæ auctoritas: quæ cum sit fidelis dispensatrix mysteriorum Dei, non auffert sacramentum plebi, nec fructu aliquo priuat fideles, sed ratione tamen vteudi sacramento prescribit, pro eo atq; ille expidire videt: cuius mandato non parere, est Christianum non esse.

Quoties ad ægrotum fertur Eucharistia, comitetur sacerdotem populus, tinnitu Campanulæ præmonitus. Nec fiat ea gestatio sine cæreli lumine. Orent autem omnes in ægrotiæ dibus cōgregati, eumque suis apud deum precibus iuuēt, ut morbo depulso, vires pristinas recuperet: vel, si Dominus secus videatur, peccatorum nexu & corporis molesolut, vitâ cōsequatur eternam.

æternam. In eiusmodi pietatis officijs bonum est institui & exerceri fideles, vt ipsis proximorum salus cor di sit.

TITVLVS III.

De Pœnitentia.

Heb. 5.

Gene. 9.

Quoniam non est homo, qui nō peccet, omnes enim circumdati sumus infirmitate: quin & sensus Hiero. sup., & cogitationes nostræ ad malū pro- Danielē ex Tertull. nae sunt ab adolescentia: confugendum erit fidelibus ad Pœnitentiam, veluti ad secundam naufragij tabulam, vt eis peccatorum veniam consequi, & amissam gratiam recuperare liceat. Doccent Parochi, quid Pœnitentia sit, quæ illius partes, & quomodo singulis vti oporteat, si verè cū Deo in gratiam redire volumus. Nā & dolorem adhibeat necesse est is, quē Sessi. 6. ca. 14. Doctri. admissi peccati pœnitent: & peccatum Confessione sacerdoti detegat, & satisfactione digna expiet. Omnes autem eæ partes adeò colligatae sunt, vt ab iniucem utiliter sciungi nequeat. Doctrinam verò de hoc sacramento petat

4.

petant Parochi, vel ex Decretis Tridentinæ Synodi, vel ex Cathechismo Romano, vbi ea prolixè dilucidequé traditur.

Curent diligenter, ut populus crebrò Pœnitentiæ Sacramento vtatur: vtque confiteantur omnes, qui per ætatem possunt, bis per Quadragesimam, semel in illius initio, deinde verò cùm erit ad sacrām Synaxim accedendum. Interiectum autem tempus deputetur expia ndis per Pœnitentiam vitijs; ut ita demum purgati factique iam puriores, sacra Eucharistia cum fructu potiri queant.

Cùm autem non eadē sit omnium peccatorum ratio, sed alia sint eius generis, quæ iudicium acriùs desiderant, cuiusmodi sunt homicidia, infantum pressure, excommunicaciones, hæreses, & reliqua his similia, in quibus Episcopo tantum reseruat̄ur absolutio, nisi forte is facultate à S. D. Nostro impetrata, vices suas alijs mandauerit: in talibus criminibus Parochos oculatos esse oportet, ut videant quid ligare, quid soluere debeant

5.

6.

7.

11.0 CONSTITVT. VVLADISLAV.

debeant, ne forte abutantur quod abs.
fit suo munere, néue errent in clau.
um vsu, & eos decipient, quibus abso
lutionis beneficium impartiūt. Nam
Ezec. 13. sempiternum v& Propheta his denū.
tiat, qui mori faciūt animas, q̄ nō mo
riuntur, & viuificāt, quæ non viuūt.

9 Ceterūm caueant modis omni.
bus, ne absoluant sibi non subiectos,
& in quos nullam ordinariam vel
delegatam potestatem habent. Qua.
re ex aliena Parochia venientes, ad
Confessionem non admittant, nisi
de Parochorum quibus subsunt, li.
centia, casu necessitatis semper exce.
pto. Inter confitendū verò exami.
nent populum, num Orationem Do
minicam, Salutationem Angelicā,
Symbolum Apostolicū, & Decalogū
memoria teneant, & vtcunq; tamen
intelligent, nū sciant quid promise.
rint in baptismo, quis sit Cōfessionis
fructus, qd in Eucharistia pcipiāt, &a.
lia eius generis ad salutē cognitu ne.
cessaria. Si q̄ fuerint ignorātes, doceā.
tur: & quod nesciūt, iubeātur ad cer.
tū aliquod & p̄scriptū tēpus ediscere:
nisi à cōmunione velint repellī.

Volumus aut̄, ut Parochi per Adventum & Quadragesimam, crebros de Poenitentia sermones faciant, & populū doceant, quid ea sit, & quām necessaria: tum quomodo fieri debet, & quis ex illa fructus ad pœnitentes redūdet. Multos enim tanta sacra mēti huius ignoratione teneri vides, ut propterea Confessionem crūcem importabilem esse putent, ad quam etiam non nisi coacti accedūt. Quidam aut̄ sicut sunt affecti, ut quod confitentur, consuetudini magis, quām vtilitati tribuant: quo fit, ut nec rectè confiteantur, nec fructum inde referant, quem debent.

13.

14.

15.

TITVLVS IIII.

De extrema Vnctione.

SAcramēntū verò extremp̄ vnc̄ti. Vlde. Cōe.
 Sonis, illis egrotis impartiant, qui Florēt. ca.
 tam periculose decubunt, ut in cxitu de Sacram.
 vitæ constituti videantur, & quo-
 rum iam est quasi deplorata valetudo. In quo impartiēdo itidē ut in reli-
 q̄s sacramentis administrādis, q̄ fieri Sessi 14. ¶
1. 2. 3.
 poterit religiosissimē se gerāt Paro-
 chi: nec eorū rituū q̄c̄q̄ p̄termittat, q̄
sunt

sunt in libris Agendarum perscripti.

1. Sint etiam diligētes in ægroto admonendo, non ad peccatorum tantum detestationem, verūm & ad vitæ presentis fastidium, vt illius miseria ob oculos posita, infirmorum animos ad rerum cœlestium desiderium erigant.
2. Doceant eos mortem contemnere, quæ nō est aliud, quam ianua, per quam itur ad vitam, & fit ad cœlestem patriam ingressus. Ponant illud perquām elegans adolescentis exemplum, à Diuo Cypriano allatum, cui morituro augusta specie iuuenis assistens, Pati, inquit, timetis: exire non vultis, quid faciam vobis? Quod dicto arguebat trepidationem decumbentis, qui nec viuens pericula pro Christo constanter sustineret, nec mortem fortiter ferret.
3. De mortalitate. Erit autem hic præcipuus diuinæ misericordiæ exaggeradæ locus, ut ea confirmati lecto decumbentes, non desperent ob peccatorum multitudinem, sed spe sua tota in Deum reiecta, confidant omnia peccata sibi remissa iri, quamlibet multa, quamlibet

PART. II. TIT. IIII.

libet magna & enormia. Est enim infinitus illius misericordię abyssus, nec esse potest ullum Dei opus tantum, quod cum ea conferri, vel eam exequare ullo modo queat, ut verè dicatur illud: Misericordię Domini super omnia opera eius.

Neque putent Parochi, se satis functos officio suo, si egrotis Eucharistię & extremę Vnctionis Sacmenta impenderint: sed adsint præterea morientibus, eosque pijs precibus & sanctis admonitionibus iuuēt, ut, quod eis supereft vitæ, possint in vera & Catholica fide, Deo suam gratiam inspirante absoluere. Tunc enim eorum opera maximè opus habent, cum lucta grauissima incumbit morituris, cum Sathan terret, peccata vrgent, accusat conscientia, & cessant reliqua vitæ huius miseræ præsidia. Quare mandamus, ut hac etiam parte, sum in seminario Parochi ne finant requiri.

Sunt, quibus falsò persuasum est, non posse ex morbo eos conualefcere, quicunque hoc Sacmentū percepit

5.

6.

7.

8.

cepissent, eoꝝque fit, vt non pauci ab
ca abhorreant, nec id ministrari sibi
cupiant. Quam stultam persuasio-
nem curabunt Parochi ex animis fi-
delium euellendam: cùm certum id
fit, Deum nō animæ tantum, verùm
& corpori si expedierit, virtute huius
Sacramenti salutem conferre. Et Ia-
cobus apertis verbis pronunciat: Ora-
tio fidei saluabit infirmum, & alle-
uiabit eum Dominus.

TITVLVS V.

DE MATRIMONIO
& eius forma.

Mat.19. Io
an. 2.1. Ti-
mo. 4.1.
Cor. 7. Ge
z. Eph. 5.
Cōc. Flor.
in cap. de
sacram.
Sessi. 24. c
1. Reform.
I.

Matrimonium non minùs reli-
giosè, quàm reliqua Sacramē-
ta administrabunt Parochi: de quo
nihil est necesse agere nos pluribus,
cùm illius administrandi rationem
Concilium Tridentinum, agens de
clandestinis matrimonijs, eaq; irri-
tans, persequatur his verbis: Tamet-
si dubitandū non est, clandestina ma-
trimonia, libero contrahentiū cōsen-
su facta, rata & vera esse matrimonia,
quàmdu Ecclesia ea irrita nō fecit: &
proinde iure dānandi sint illi (vt eos
Sancta

Sancta Synodus anathemate dānat) qui ea vera, ac rata esse negāt: quiq; fal
sò affirmāt, matrimonia à filijs fami-
liās sine cōsenſu parentū cōtracta, ir-
rita esse, & parētes ea rata vel irrita fa-
cere posse: nihilominus sancta dei Ec-
clesia ex iustissimis causis illa semper
detestata est, atq; prohibuit. Verūm
cū Sancta Synodus animaduertat pro-
hibitiones illas propter hominū ino-
bediētiā iā non prodesse, & grauia pec-
cata perpendat, quę ex eisdē clandesti-
nis coniugijs ortū habent, præsertim
verò eorum, qui in statu dānationis
permanent, dum priore vxore, cum
qua clam contraxerant, relicta, cum
alia palam contrahunt, & cum ea in
perpetuo adulterio viuūt. Cui ma-
lo cūm ab Ecclesia , quę de occultis
nō iudicat, succurri non possit, nisi ef-
ficacius aliquod remedium adhibeatur:
Idcirco sacri Lateranens. Conci-
lij, sub Innocentio III. celebrati, ve-
stigijs inhārendo p̄cipit, vt in po-
sterum , ante quām matrimonium
contrahatur , ter à proprio contra-
hentium Parocho tribus continuis

2.

3.

4.

h 2 diebus

- diebus festiuis in Ecclesia inter Mis-
farum solennia publicè denuncie-
tur, inter quos matrimonium sit con-
trahendum: Quibus denunciationi-
bus factis, si nullum legitimum oppo-
natur impedimentum, ad celebrati-
onem matrimonij in facie Ecclesiae
procedatur. Vbi Parochus viro &
muliere interrogatis, & eorum mu-
tuo consensu intellecto, vel dicat: E-
go vos in matrimonium coniungo
in nomine Patris, & Filij, & Spiritus
sancti: vel alijs vtatur verbis, iuxta
receptum vniuscuiusque prouinciæ
ritum. Quod si aliquando probabi-
lis fuerit suspicio, matrimoniū ma-
litiosè impediri posse, si tot præcesse-
rint denunciations: tunc vel vna
tantum denunciatio fiat, vel saltem
Parocho, & duobus vel tribus testib⁹
præsentibus matrimonium celebre-
tur. Deinde ante illius consummati-
onem denunciations in Ecclesia fi-
ant; vt, si aliqua subsunt impedimen-
ta, facilius detegantur: nisi ordinari-
us ipse expedire iudicauerit, vt prædi-
cta denunciations remittatur: quod
illius

illius prudentiae & iudicio sancta Synodus relinquit. Quia aliter, quam presente Parocho, vel alio sacerdote de ipsius Parochi seu Ordinarij licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt: eos sancta Synodus ad sic contrahendū omnino inhabiles reddit, & huiusmodi contractus irritos & nullos esse decernit, prout eos presenti decreto irritos facit & annullat. Insuper Parochum, vel alium sacerdotē, qui cum minore testium numero, & testes, q̄ sine Parocho vel Sacerdote huiusmodi contractui interfuerint, nec non ipsos contrahentes grauiter arbitrio Ordinarij puniri precepit. Præterea eadē sancta Synodus hortatur, ut coniuges ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiēdam, in eadem domo non cohabitent: statuitque benedictionem à proprio Parocho fieri: neq; à quoquam, nisi ab ipso Parocho, vel ab Ordinario licentiam ad predictam benedictionem faciendam alij sacerdoti cōcedi posse: quacunque consuetudine, etiam im-

9.

10.

II.

118 CONSTITVT. VVLADISLAV.

- memorabili, quę potiū corruptelā dicenda est, vcl priuilegio non obstāte. Quod si quis Parochus, vel alius sacerdos, siue regularis, siue secularis sit, etiā si id sibi ex priuilegio, vel im- memorabili consuetudine licere cōtendat, alterius Parochiæ, sine illorū Parochi licentia matrimonio cōiungere, aut benedicere ausus fuerit: ipso iure tādiu suspensus maneat, quām diu ab ordinario eius Parochi, q̄ matrimonio interessē debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluatur. Habeat Parochus librū, in quo coniugū & testium nomina, diemq; & locū contracti matrimonij describat, quem diligenter apud se custodi- at. Postremò Sancta Synodus coniu- ges hortatur, ne antē quām cōtrahāt, vel saltem triduo ante matrimonij consumationem sua peccata diligen- ter confiteantur, & ad sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum piè acce- dant. Si quæ prouinciæ alijs, vltra prædictas laudabilibus cōsuetudini- bus, & cēremonijs hac in re vtuntur, eas omnino retineri sancta Synodus vehe-

vehementer optat. Ne verò hæc tam
salubria præcepta quenquam late-
ant, Ordinarijs omnibus præcipit, vt,
cùm p̄imū poterint, curen̄t hoc
decretum populo publicari, ac expli-
cari in singulis suarum Dioecesum
Parochialibus Ecclesijs: idque in pri-
mo anno quām s̄epissimè fiat, dein-
de verò quoties expedire viderint.

Decernit insuper, vt huiusmodi de-
cretum in vnaquaque Parochia, su-
um robur post triginta dies habere
incipiat, à die primæ publicationis,
in eadem Parochia facte, numeran-
dos. Hactenus Concilium.

Itaq; prouidebunt Parochi, vt Con-
cilij præscripto per omnia satis fiat.
Ante quām aut̄ cōiungent matrimo-
nium contracturos, admonebunt e-
os de vi, effectu, & fructu Sacramenti
huius: tum & officia sponsi & spon-
ſæ ex sacris literis & Romano Cathe-
chismo petita, explicabunt, vt sciat
vir quid vxori: item & vxor, quid vi-
ro suo debeat: & quā alter alteri fidē
præstare teneatur. Nec tacebunt de-

Eph. 5.
Colo. 3.

21.

Psalm. 31.

22

Sess. 24.
ca 7.

23.

24

25

26

120 CONSTITVT. VVLADISLAV.

illa mirabili Christi & Ecclesię coniunctione, quam designat viri & uxoris mutua coniunctio. Cuius si meminerint semper coniuges , futurum est, vt castè vtantur matrimonio, & ab eorum exemplis abhorrent, qui sic affecti ad hoc sacramentū accedūt, equi vt potius vel muli, quibus non est intellectus, quām homines esse videantur. Qua in parte vtile fuerit, historiam Tobię proponeare, vt illius exemplo discat populus matrimonia religiosè contrahere.

Caveant autem, ne ignotos, vel ex alia Parochia venientes, iungant matrimonio: Itidem vagos, & eos qui nullam certam habent sedcm , nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & read ordinarium relata, ab eo licentiam id faciendi obtainuerint.

Animaduersum est enim, quosdam prioris coniugij pertæfos, commutato loco, ad secundas nuptias conuolasse. Morem autem illum, quo spōsus post initum matrimonium, solet pulsari pugnis astantium, prorsus aboleri mandamus : itidem & alia ludi-

cra

cra & ridicula, si quæ in Ecclesiis Diœcesis nostræ leuitate populi, aut Parochorum negligentia vel inscitia irrepserunt.

In vitandis consanguinitatis & affinitatis gradibus, qui vel impediūt vel distrahunt matrimonium, Decretum Concilij Tridentini seruari volumus. Quæ tamen impedimenta patet faciet procul dubio terna denunciatio, quam sacrum Concilium seruari præcipit, & nos itidem à Parochis nostris vbiique diligenter obseruari mandamus, ne quis ignorantia, quæ periculosa est in hac parte, prætendere queat. Si quos, ex vulgo præsertim, Parochi rudiores esse viderint: non priùs eos matrimonio copulent, quam Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum & Decalogum didicerint.

27

28.

Sessi. 24.c.
2. 3. 4. &
sequent.

29

Licet quidem quotiescumque collibuerit matrimonium contrahere, tamen solennitas illa, cui pompa est adiuncta, certis temporibus, quibus Ecclesia, præcipue peculiaribus Christi beneficijs recolendis vacat, legē Cap. 10. h 5 nonica

30.

Vbi supra
cap. 10.

¶22 CONSTITVT. VVLADISLAV.

nonica prohibetur. Nimirūm à prima Dominica Aduentus, vsque ad festū Epipha. inclusiuè: & à feria quarta cinerū, ad octauam paschē inclusiuè.

31.

Placet autem probatam longo vſu Diocesis nostrę consuetudinē retineri; qua cauetur, vt non modò in tēpo rib⁹ superiùs allatis abstineatur à matrimoniorum solennitate, verūmetiam vt extēdatur ea prohibitio pau-
lo latiùs, & à dominica Rogationū ad festū sanctissimę Trinitatis inclusiuè, nullæ nuptiæ celebrētur solēni ritu.

32.

Et si aut̄ p̄cipuè curare debet Parochi ea, quæ ad p̄dicandū dei verbū, tū ad sacramentorū administrationē, & obseruandū Ecclesiæ ritū p̄tinēt, non tamen hīc eorū cura consistat, sed eā ad res etiā temporales Parochiæ suæ conuertant, ne quid ex eorum negligētia, quod absit, Ecclesia detrimēti capiat. Quare, cūm possessionē Parochiarū suarū adierint, primūm omniū, inuentaria rerum Ecclesiæ confiant, eorumque alterum exemplū retineant ipsi, alterū Vitricis & Prouisoribus Ecclesię dent seruandū: idque

33.

eo

eo cōfilio faciāt, ne quid cedente vel
decedente Parocho, ad Ecclesiā dāni
redundet. Quòd si quid inuentario
defuerit, tāta fiat ex Parochibonis di-
minutio, quanta illi damno sarcien-
do suffecerit. Volumus etiā, vt Paro-
chi decedentes, auctius inuentari-
um facere, Ecclesiæque meliorem
conditionem reddere teneantur.

34.

35

36

Quod si vel parentes in suo conui-
ctu, vel alios propinquos habuerint,
curent statim in ipso eorū ingressu,
inuentariū de bonis per ipsos allatis
fieri, testib⁹ præsētibus, nefortè; quod
fit non rarò, cum Ecclesiæ bonis ipso-
rū bona misceantur, & alterutra pars
rerum suarum iacturā faciat. Alioq
defuncto Parocho, nullū repetendi
sua ius propinqs esse volumus. Fami-
liae quoq; annuam mercedem persol-
uant, nec eā in tēpus longiùs protra-
hāt: quasi velint eis testamētis à se cō-
dēdis esse prospectū: id enim nullo
modo nobis ferendum arbitramur:
nec expedit mercedē cuiusquā retar-
dari, cū& scripture dicat: Opus merce-
narij nō maneat apud te in crastinū: Tob. 4.
Iac. 5.

Et

Iacob. 5. Et si thoc vnum ex peccatis illis , quæ vindictam à Deo postulant.

37. Illud præterea diligenter obseruent, ne cui ex ira, odio, vel ob negata iura Parochiæ, aut redditus interuersos vel impeditos, sacramenta negent, sed illis ministratis, iuris sui apud legitimum iudicem persequendi potestatem habeant.

38. Nundinationes præ templorum
 Vide 6. Cō
 cil. gener.
 Cōstā. ino
 pol.ca.76. foribus, vel in Cœmiterijs, fieri non permittant, nec in tabernis quicquā

vendi sub officijs diuinis. Solet enim populus his rebus occupatus, à pietate Dei que cultu abstrahi, & ad res vanas conuerti: magno cum priuato periculo, & publico multorum scādalo.

39. Archipresbyteri siue Decani rurales, curent bis per annum conuocari suos comparochos, & eorum doctrinam ac vitam examinent.

40. Di spiciant num sint verè Parochi, num institutionis Canonicae testimoniū siue inuestituram habeant: num re-

etè fungantur suo munere. Si quid perperam fit in eorū Ecclesijs, & si qua emendatione opus est, ad nos referant

rant, aut Vicarium nostrum. Sic enim facilius necessitatibus Ecclesiarum nostrarum prouidere nobis licet, si ab his fuerimus adiuti, qui sunt per nos in partem curæ nostræ sollicitudinisque vocati.

TITVLVS VI.

DE SACRO CHRISMATE ET A-
quæ, aliarumque rerum Ecclesi-
astica benedictione.

SAcrum Chrisma, iuxta receptum Ecclesiæ Catholicæ morem, vel per nos, vel per suffraganeum nostrū, quotannis in Ecclesia nostra Cathedrali, siue alia quapiam, arbitrio nostro diligenda, confici curabimus: quod petent omnes Archipresbyteri vel rurales Decani: ab his verò alijs Ecclesiarum Parochi: pro quo, pecuniam Capellanos nostros, vel Suffraganeum nostrum postulare, omnino prohibemus. Neque Parochi ab Ecclesijs suis hoc nomine quicquam, præter sumptum itineris, exigere au- deant. Curent autem, ut id decenter per

- D. Dion. li.
- 1 Hiero. Ec-
- clesi. ca. 5.
- D. Fab. ep.
- 2. ad Oriē.
- Episco.
- D. Leo. e-
- pist 28.
- D. Basii. 27
- ca.ad Am-
- phil. Cyril.
- 2. Cathec.
- D. Clem
- Rom.li. 7.
- ord. apost.
- Conc. Cat
- thag secū.
- c. 2. & tert.
- cap. 36. &c
- quartum
- cap. 26.
- I.
- Cōc. Vase-
- nī cap. 1.
- qualit Cat
- tha. ca. 36.

2. per sacerdotes ad ipsorum Ecclesias, perferatur : nec vtantur in eo perfereō profanorū hominū ministerio.

3. Vbi nouū Chrisma consecratū fuerit, usum veteris Chrismatis prohibemus, quod mandamus etiā exuri, & corrasos cineres sub altari condī, vel in ossoriū inijci. nam eos viliter abiectos, pedibus cōculcari fas nō est.

4 In aqua benedicenda, in fructibus, De cōsec. frondibus, vel palmulis, herbis, cāre- distin. 3. dis, cineribus, & Paschalibus edulijs:

Syn. Hanc mandamus, vt Parochi nostri ab Agē tens. ca. 5.

Theod. l. 5 darū prēscripto nō discedant, nec vlt. Eccl. hist. las preces in eiusmodi adhiberi con-

cap. 21. suetas pretermittere audeāt. Sed cūm

Ephi. h̄ere. ea benedixerint ritu solenni, admo-

30. contra Ebionem. neāt populū, ne illis abutatur ad prē-

5 stigias, ad carmina siue incantatiōes, vel ad beneficia: sed vel modo legitimo illis vtatur ac fruatur, vel pro memoria eius rei cōseruet, quam signifi-

6 cāt. Est enim periucundū spectaculū, quādo populus aqua capiti inspersa, venit in memoriam eius fidei, qua se

Christo in baptismo virginē castā dicavit, vel quādo cāreos accēsos, quod

est

est fidei signū, gestat manib. nō sec^o, q̄ Simeō ille senex olim Christū lumē eternū, in vlnis gestauerat: vel quādo cū palmis & frōdibus, memoriā solēnis illius Christi Hierosolymā ingresus facimus, recepto Hebrēorū more, q̄ ramos & frōdes in signū lētitię publicæ, festis diebus, manib^o gestasse memorātur: vel cū post trāsactū quadragismale iejuniū, nouā vitam ingressi, nouis cibis, p̄ dei verbū & orationē^{1.} Tim. 4. sanctificatis, vescimur: vel cū in signū humilitatis & poenitētiæ, caput cine-re cōspersi, nō aliud esse nos profitemur, q̄ puluerē & cinerē, nō ita multò post, in similē cinerē cōuertendos. Hornif. Pa. Eiusmodi ceremonias æquū est retinere in Ecclesia, quibus etiā rudiores plurimū iuuantur, si presertim, quid sibi velint, & quid significēt, intelligāt. Quod vt fiat, curabūt Parochi. Quoties supplicationes solennes inducuntur, vel feriales habētur, mo-neātur fideles, vt illis frequentes intersint, & ad Deum cōfugiant, eum-que pijs precibus fatigent, vt & im-minentia mala propulset, & bona, quæ

^{1.} Macha.
13 & 2. Ma-
chab. 10.

7.
In Cōc. Au-
relian. sub
Hornif. Pa.
pa.ca. 29.
Theo. lect.
in hist. l. 1.
Greg. Ma-
xi. li. 2. epi-
sto. in pro-
hem. & li. 9.

c. 45. ad epi-
sco. Sicil.
In Cōc. Ge-
rūdēs. ca. 3.
Alcim. Au-
tus de pri-
ma instit.
festi Roga.

quæ petimus nobis concedat. Non enim solet ille multitudini & vnnanimitati precatiū postulanti negare, quæ illi profutura esse non ignorat.

¶ Sicubi Cœmiteria execrata, vel nondum consecrata fuerint, Processiones ibi haberi prohibemus, donec p nos vel Suffraganeū nostrū recōciliētur, vel denuò cōsecrētur. Morē aut illū maximè improbadū, quo villani cū signo Christi crucifixi vel resurgētis, cāpos & segetes in ferijs paschalibus, poti oberrant, tanquā Floralia & Ambarualia celebrantes, prorsus aboleri mādamus. Quare prouideāt Parochi, ne quid huiusmodi admittant populares ipsorū. Nā, præterq, quod res est nomine Christiano indigna, eū morē seruari à pijs, q ab impijs gentib⁹ originē traxit, & Paganismū etiānū sapere videtur, etiā grauib⁹ cōtētionib. quin & cēdibus nōnunq vicinorū occasiō dare solet: quo fit, vt illū magis etiam abrogandū, & ex hominum memoria extirpandū esse cēseamus. Quod mandatū nostrum à Parochis vbiq; accuratē seruari volumus.

CONSTI.

129

CONSTITUTIO¹²⁹

NVM VVLADISLA-

VIENS. PARTIS III.

TITULUS I.

DE VITA ET HONESTATE Clericorum.

Lerici tanq; in sorte Do- Sess. 14. c. 6
 mini vocati, & interno
 mētis affectu, & signis eti-
 am exterioribus, promit
 tant pietatem, seruēt ani-
 mum à vitijs purum : literarum sci-
 entia pectus imbuant ; gestu et in-
 cessu graues sint, vt argumento esse
 queāt, quōd mentem pacatam & per-
 turbationibus vacuam gerant: vesti-
 tu quoque decenti, & ad statum cu-
 iusque accommodato vtantur; Ni-
 hil sectum, nihil acu pictum, nihil e-
 laboratum ad corporis cultum exte-
 riorem adhibeant: Niteant potius,
 quam splendeant, absint sordes, ad-
 sit mundities. Tonsuram ferre non
 prætemittant, quā nonnulli Christi
I.
 i coro-

Germ. Cō
stātinop.
de rebus
Ecclēsi.
Cōci. Tole
ta. quartū
cap. 40. Di
oni. In Ec-
cle. Hiera-
Turon. li.
4 hist. Au-
gust. de o-
pere Mona-
cho. & in
Retract.

Eccle. 19.

3.
Sess. 23. c. 6

4.

coronam spineam significare existi-
mant. Alij verò quia Petrum & Io-
annem Apostolos, raso capillitio à
Gentibus derisos fuisse cōmemorāt,
ideò putant morem ex eo tractum, vt
vniuerso Clero cedat honori, quod
pro Christo Apostolis eius, contume-
lię loco fuerat irrogatū. Nec impro-
bandi sunt & illi, qui, cùm pars hæc
superior capitis rasorio purgatur,
significari voluerunt, prauas &
abditas cogitationes, ex animis no-
stris fortiter esse resecandas . vtcun-
que tandem res habet, bonū est minu-
tas etiā in speciem cæremonias non
negligere. Accidit enim non rarò, vt
qui modica spernit, paulatim deci-
dat. Quod si quem ex Sacerdotibus
vel Clericis, nostrū hoc mandatum
transgredi cognouerimus , in eum
pœnas, Decreto Synodi Tridentinæ
statutas, extendi curabimus.

Domi verò sic viuant, vt omni
tempore ad tremendum illud Missæ
sacrificiū peragendum sint parati, vt
que preces eorum quas fundunt pro
plebe, in conspectum D E I ascen-
dant.

dant, & sint ad impetrandum id
quod petunt, efficaces. Ebrietatem
veluti vastum quoddam vitiorum
omnium pelagus, summo studio fu-
giant, qua si grauati & obruti fue-
rint, non multum sanè à brutis &
pecudibus videbuntur abesse.

Mulieres asciticias vel subintro-
ctas, tanquam anathema de medio
sui abijciant, nec vllas in suum cōui-
ctum admittant, nisi etate prouectas,
vel genere propinquas, iuxta Cano-
num præscripta, in quas nulla cadere
possit suspicio. Sacerdotem enim, &
crimine & suspicione criminis vaca-
re oportet. Meminerint se esse Deo fa-
cratos, non esse suos, nec iuris sui, sed
eius, cui se totos deditione sp̄otanea
mancipârunt. Sumētes erga membra
Christi, facient ea membra scorti?
absit. Terreantur illa PAVLI vo-
ce: Qui adhæret meretrici, vnum
cum ea corpus efficitur. Quod si quē
ex Sacerdotibus Diœcesis nostræ,
hoc turpi crimine deinceps teneri
cognouerimus, is certò sciāt, se pœ-
nā expertum esse, quam aduersus

i 2 cius.

Nicæ. Syn.
ca. 3. Aucy
ana.ca. 19
6. Syn. ca. 5
2. Nicæ. ca.
18. Gerūd.
ca. 7 Braca
ren. I. c. 15.
Euse. li. 7.
Eccl histo.
ca. 26. de
Samosat.
Niceph. li.
6 c. 30. hist.

I. Cor. 6.
7.

- Sessi. 25. c. eiusmodi sacerdotes flagitosos, Con
14. refor. cilium Tridentinum præscripsit. Nō
gene. sine causa monet vel mandat potius
1. Cor. 5. Apostolus: Auferte malum ex vobis.
Est enim periculum, ne aliorum exē-
plum noceat alijs; néue modicum
fermentum totam massam corrumpat.
Quā ob rem, quoties tentan-
8. tur à concupiscentia sua abstracti, &
Iaco. 1. illecti, quoties eos titillat peccatum,
& instat inimicus, quārens vt deuo-
ret, semp̄ vocis illius p̄clarē memine-
rint, quā usurpare nos iubet Chryso-
- Homil. 21. stomus: Abrenuntio tibi Satana, &
ad populū Antioc. adhāreo tibi Christe: eaquē vtan-
tur in temptationibus suis omnibus.
- Ephe. 6. Sic enim futurum est, vt faciliūs per
- Iaco. 4. Dei gratiā ignea Sathanę tela extin-
guant, & cūm Diabolo restiterint, fu-
giat ab eis. Nam verè fatetur quidam
- Ambro. ex patribus: Nos cum vitijs mortuis
habere conflictum, quibus diligen-
ter prouidenda est sepultura, ne ad vi-
- Hieron. de virginit. tam pristinam redeant. Pudeat itaque
Christianum, in domino viuentem,
rem mortuā vincere non posse. Salua-
tor noster oppressit Satanam, eumq;
contri-

contritum tradidit conculcandum
discipulis. Quare nostrum est calca-
re oppressum hunc Draconem, nec
pati, ut caput efferat, vel corpus attol-
lat. Nam & Propheta formatum esse
dicit, ad illudendum ei. et Paulus cō-
stanter pollicetur: Deus conteret Sa-
thanā sub pedibus vestris velociter.

Quin & Moyses, peccatum in foribus Gen. 4.
nostris esse dicit, cui nisi aperiamus,
ad nos intrare non poterit. Hęc om-
nia eò pertinent deniq; vt sciant om-
nes, DEI seruis nihil eorum esse im-
possibile, quę mandātur à nobis, cùm
sint in ipsis nobis voluntateque no-
stra posita. Nunquam enim deest gra-
tia & præueniens & subsequens, qua
adiuti, nihil non in domino recte
possimus.

Ludum taxillorum, chartarum,
aleę, talorum, ac tesserarum, arma,
venatum, tabernas, mercaturam, &
omnes auaritię sordes, Dioecesis no-
stræ Clero prohibemus. Honestis ta-
men recreationibus, quas iura per-
mittunt, quo minùs vtantur non im-
pedimus, modò absit in ludo, pecu-

9

Psalm. 103.

Rom. 6.

10.

II.

12

nię vel turpis alterius rei cuiuscunq;
pactio. Caeuant Parochi & alij sacer-
dotes, ne vnquam eodem carpēto ve-
hantur, cum quibūscunque tandem
siue domesticis, siue externis mulie-
ribus, nec eas ad mercatū vel encænia
Ecclesiarū secum adducant. nam
prēterquām quod res est eorum per-
sonis indigna, & quasi certū pollutā
mentis incontinentiæq; testimoniū
etiam turpe est passim, rideri sacerdo-
tem à populo, ob vitæ flagitium: ma-
ximè verò periculosum, exēplo suo

Matth. 18.

Psalm. 14. nocere proximo. Et enim: Vñ homi-
& 54. ni illi, per quem scandalum venit.

Ezec. 18.

Deut. 23. Hier. sup er talium & secularium latissimè pa-
Ezec. 18.ca. tet, estq; adeò peruulgatum, vt iā pro-
Nicæ. Cōc. pè omnem vitij naturam eorum iu-
ca. 7. vide dicio exuisse videatur. Itaque dent o-
Ruffi. li. 1. hist. Eccle peram omnes Clerici, vt ab eo absint

Ambr. de bono mor etiam aliquos, usuram esse, quicquid
tis & causa 14. quæst. 4 prēter fortem prouenit, & auaros
Si quis. Regnum Dei possidere non posse.

Ephe. 5. Adferant & illud euangelicum, se-
Luc. 6. Matt. 5. peque inculcent auditorum animis:

Mutu-

Mutuum date, nihil inde sperantes.
 Nam rapacitatis genus est, cùm pecu
 niam mutuam dederis, velle ex ea lu
 crum facere, & augere tuas res incō-
 modo alieno. Quod tetur imma-
 neque scelus, ne gentiles quidem im
 pij ferendum esse putauerunt.

Cic. lib. 2.
 de officijs.
 Amb. in li.
 de bono
 mortis.

TITVLVS II.

De Officio Confessarij.

COnfessario magnum incumbit
 onus purgandi sacramento pœ
 nitentię animas confitentium. Quā-
 obrem cùm iudicis & medici perlo-
 nam sustineat, grauitatem benigni-
 tate temperatam habeat necesse est,
 nec sit eorum rudis, quę ad iudici-
 um faciendum, & ad morbos fu-
 gandos pertinent, vt inter pecca-
 tum, & non peccatum: inter le-
 pram & non lepram: inter venia-
 le & mortale: commissum & o-
 missum, discrimen faciat: vtque sic
 ægro condoleat, quò possit magis
 indulgens pater, quàm seuerus iu-
 dex videri. **Qua** in re commen-
 datur præcipuè diui **A M B R O S I I**

I.

clementia, quem tradunt erga confitentes sic affici solitum fuisse, ut eorum peccata veluti propria defleuerit, exemploque suo, ad agendā pro delictis pœnitentiam, eos incenderit. **2. Cor. ii.** Quis infirmatur, Apostolus inquit, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror? **2.** Quam ob rem, ea sint mente prædicti Confessarij nostri, vt condolere possint his qui ignorant & errant, eorumq; languoribus, qui siue fragilitate humana, siue alio quocunque tandem modo deliquerunt, præsentem opem adferre. **Heb. 5.** Quam ad rem, prudentia, bonitateque opus est. In primis verò Cōfessarium potestate prædictum esse oportet, siue ordinaria, siue delegata: qua si fuerit destitutus, nihil aget, frustraque laborem capiet. Adhibeat autem & scientiam, vt, cùm opus est, casus incidentes prudenter expendere, nodosque conscientiarum recto iudicio dissoluere queat. Porrò in ea re, sacrarū literarū, iuris Canonici, & Statutorum Synodaliū cognitio potissimum locum habet.

Etiam

6.

Etiam atque etiam videat, qualem
confitentes contritionem, siue attri-
tionem adferant; tum quale sit pec-
catum quod Confessione exponitur,
quibus sepiatur circumstantijs, & an
ex mutent speciem peccati: Num ha-
beat excommunicationem annexā,
& reliquas censuras Ecclesiasticas: qui
sint Casus Pontifici Maximo & ordi-
nario reseruati; an sit restitutioni lo-
cus, an sit integra Confessio, & qui-
bus casibus repeti debeat. Sciat pro
statu cuiusq; personæ accommodan-
dum esse Confessionis modum, vt a-
liter eorum qui sunt liberi, aliter qui
matrimonio iuncti, aliter Laicorū,
aliter Clericorum exploretur consci-
entia. De his enim peculiariter quis-
que erit quærendus, in quibus versa-
tur ipsis officijs ratio.

Vide hac de
re instruct.
in Syno. 6.
gener. Cō
stātin. cap.
202. & Sy-
no. Vor-
mac. ca. 7.

Propter Sacerdotes verò confiten-
tes, necessarium videtur, vt Confes-
sarius Casus nouerit, ex quibus con-
trahitur irregularitas, vel vt saltem
in his dubitare sciat, quo possit vti pē-
ritiorum consilio.

7.

Hæc omnia quæ diximus peti pos-
sunt

funt ex D. Thoma vel alijs, pr̄esertim verò Caietani Sūmula in verbo Confessarius. Multa quoque eius generis extant in Summis Antonini, Pisani, Syluestri, Angeli, & reliquorum. Sed nobis directorium Reuerendissimi Patris Polanci Societatis IESV, & ob ipsius breuitatem, & ob argumenti seriem ac perspicuitatē, pr̄incipuè probatur: quod omnibus Confessarijs & Parochis Diœcesis nostrę quām cōmēdatissimū esse volumus: vt eo, tanquā certa quadā regula vtan tur, in perscrutandis hominum conscientijs: erit enim illis multarū summarum instar.

8. Neq; verò sic existiment Cōfessarij, ad eorū mun⁹ ritè obeūdū, summā illā et exquisitā sciētiā requiri, sed satis esse sciant, si ea sufficiens fuerit, etsi coniunctam habeat prudentiam.
9. Neque tamen hoc propterea dictū esse volumus, vt hi suum in perdiscendis conscientiæ casibus, & libro pœnitentiali diligenter versando, studium remittant, sed ne animum abijciant, & pondere huius minoris

neris terreantur. Videant autem 10.

ut pro peccatis occultis, secretam: pro manifestis verò, publicam poeni-
tentiam confitentibus iniungant, vt
si quos exemplo suo ad malos mores
prouocârunt, eosdem emendationis
suę testimonio ad rectam reuocent
vitā. Nobis tamen licebit, si res posce-
re videbitur, mutare genus hoc publi-
cæ pœnitentiæ, in aliud quoduis secre-
tū, iuxta sacri Cōc. Tridēt. decretum.

Fœneratorū, & qui contractib⁹ ini-
quis operā dant, peculiarē nostri Con-
fessorij curā gerant, eorumq; cōscien-
tias verbo Dei, & sceleris magnitudi-
ne terreāt, nec absoluant, nisi debita
restitutio aut satisfactio priùs inter-
cedat, & nisi spondeant, se ab hoc tā.
to scelere, deinceps fore alienos.

TITVLVS III.

De Concionatoribus.

Quoniam in prædicādo Dei ver-
bo maxima pars muneris nostri
versatur: Si Euangelizauero, inquit^{1.} Cor. 9.
PAVLVS, non est mihi gloria, ne-
cessitas enim mihi incūbit. Næ enim
mihi, si nō Euāgelizauero, dabitur à
nobis

1. nobis opera, vt, quo ad eius fieri poterit, Deo suam gratiam inspirante, Cō
 Sessi s.c. 2 & 24. c. 4 cilij Tridentini præscripto, nos paruisse, oues nostræ videant. Ad hoc autem tam diuinum munus exercendum, quo paruulis doctrinæ panis frangitur, infirmorum fides robatur, conscientiæ vel terrentur proflagatæ, vel eriguntur perculsæ: nullū absque probatione diligent, testimonioque nostro admitti volumus.
3. Quod si quis ingesserit seipsum, nobis inscijs, factum hoc suum non feret impunè.
4. Prouidebitur autem à nobis, vt qui verbo Dei prædicando fungi debent, sint tales, quos & pietas, & vitæ honestas, & doctrinæ puritas cōmendent, vtque populum tam lingua, quam exemplo edificant. Pulchrum est enim, cùm deConcionatore illud dicitur, quod olim de quodam ex veteribus dictum legimus: Hic est, qui quale habet verbum, talem habet & vitam. Nam in vita Concionatorū Euse. li. 6. multum est positum, libentiusq; poea. 3 Eccle. pulus ea facit, quæ à suis prædicatoriis
- histor. bus

bus fieri videt. Quare dent operam
omnes qui hoc munere fungentur,
ut eorum vita cum doctrina consen-
titat. Turpe est enim Doctori, cùm à
sua culpa redarguitur. Et Apostolus Rom. 24
eos qui eiusmodi sunt, acerbè repre-
hendit. Qui alium, inquit, doces, teip-
sum non doces? qui prædictas non fu-
randum, furaris? qui dicas non mœ-
chandum, mœcharis? qui abomi-
naris idola, sacrilegium facis? qui in
lege gloriaris, per præuaricationem
legis Deum inhonoras? Itaque me-
minerint se D E I causam agere, &
pro ipso apud populum legatione fū-
gi. Eorum interest, parare viam Do-
mino, rectas facere semitas eius; cura-
re ut sint praua indirecta, & aspera in
vias planas, ut homines pœniteāt, et
credant Euangelio, ut per bona ope-
ra certam vocationem suam faciant,
& eum quem optant, salutis portum
attingant.

Marc. 1.
Esa. 40.

7.

Marc. 1.

2. Pet. 1.

8.

Rationē p
dicādi ver
biDei, vide
in Cō. Late
ran. sub. Le
one. X. Sēf
sio. II.

Fabulas aniles, sales, scommata, io-
cos, intermisceri concionibus prohi-
bemus; præstat enim gemere, pectus
tundere, suspiria ducere, & plorare
populū

populum in sacris sermonibus audiendis, quām risu, cachinnoque solui, immodestas etiam inuectiuas, asperam verborū acrimoniam, probra, conuicia, historias suspectas, legendas parūm probatas, omitti volumus, nec citari obscuros auctores vel ineptos, satis alioqui magnum campum prædicatori suppeditare possunt sacræ literæ, & probati Ecclesiæ doctores, nihil vt sit neesse eiusmodi præsidia a-

Vide Cōc. Carthag. 3. **Canō.** 47. liundē asciscere ab his nimirū aucto-
ribus, qui recte collocādi sint in igno-

9. biliū scriptorum numero. A miraculis vulgandis, concionatores ab-
10. stineant quoād eius fieri potest. Ac si quando usus venerit, & res, vt aliqua eorū habeatur mentio, postulauerit, sobriè, modesteque id fiat, serueturq; hac in parte Leonis Decimi prohibi-
tio, in Lateranensi Concilio Sessio-
ne XI. edita.

11. Nolumus etiam, vt sint Conciona-
tores nimium & impensè curiosi in
hæreticorum argumentis publicè re-
censendis. Quod si quādo usus incide-
rit, vt ea referre sit neesse, dēt operā,

vt

vt nō tam longa disputatione, quām
graui redargutione cōfutentur. Quā
ad rem, valebit scriptura sacra, Eccle-
się auctoritas, Conciliorū decreta, pa-
trum probatorum testimonia, & re-
cepta longo vſu consuetudo, quam
noſtri maiores pro lege ſemper habē-
dam eſſe duxerunt. Inter concio-
nandum verò, non quærant popu-
larem applauſum, nec ſe vulgi iudi-
cio accommodent. atq; ideo ab om-
ni fuco, & orationis pigmentis om-
nibus abſtineant. ſed grauiter & pru-
denter officio ſuo fungantut, nihil
aliud quærentes: quām commodum
& ſalutem ouium, quarum paſcen-
darum curam fuſceperunt. Fiant
exemplum Pauli, omnibus omnia: o-
portet enim eos cum pueris pueras-
cere, cum rudibus rudiores fieri, alijs
lac præbere, alijs ſolidū cibum.

12.

13.

14.
1. Cor. 9.

15.

In ſcripturis verò producendis, nō ſeff. 4. c. 2.
alia vtantur, quām editione vulga-
ta, earumq; intelligentiam, illorū Ruffi li. 2.
clarissimorum Ecclesię lumen, Conclīū ca. 9. Hist.
Basilij & Gregorij exemplo, non 6. Conſtatū
ex priuata præſumptione pefſimo neop. ca. 19.
præce-

præceptore, sed ex maiorum scriptis & auctoritate sequantur. Adhibeāt interpretes probatos Ecclesiæ doctores, vel alios huius temporis experti-

16 tores, viros Catholicos. Nullis prorsus vtantur hæreticis, illorumque lectione, sibi seriò interdictum esse nouerint: impossibile est enim, ex lacunis, quæ aquam viuam continere nō possunt, salutarem hūc haustum petere. Nam hæreticorum comen-

17 tarij, nō ad aliud facti vidētur, quām ad subuersionem audientium. Quos

2. Tim. 2. 1. Tim. 6. 2. Tim. 3. hac ætate nostra non pauci sequuti, exciderunt à fide, seque inferuerunt doloribus multis, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes. Quare libros eiusmo

Sess. 4. c. 1. Dion. li. 1. Eccl. hier. di veluti pestem presentem omnibus modis caueant, eorumque etiam auditum horreant.

ca. 1. Epip. hære. 61. cō
tra. apost licos. Basi. de Spi rit. San. ca. 27. 29. Act. 15. Hac autem in doctrina, suū quoq; & peculiarem locum obtinet traditio, quæ non est postrema Euangelij pars. Quam quò magis fastidiunt hæretici, hōc erit nobis maiore studio retinenda. cùm & Apostolus perambulans

bulans Syriam & Ciliciam, custodire
 precepta Apostolorum & Seniorum
 docuerit: Et Thessalonicenses hor-
 tetur, ut teneant traditiones, quas di-
 dicerint, siue per Epistolam, siue per
 suum sermonem. Quam ob rem ve-
 redixit os illud aureum Ioannes Epi-
 scopus Constantinopolis: Traditio
 est, nihil quæras amplius. Et Ieius æ-
 qualis Basilius: Te pacatum reddat
 traditio, Dominus ita docuit, Apo-
 stoli prædicarunt, Patres obseruârūt,
 confirmârunt Martyres, sufficiat di-
 cere, Sic edoctus sum. Et item aliis:
 Si Christianus es, crede, quod traditū
 est. Sed hīc magna cautione opus est
 prædicatori, ne incertas pro certis, fal-
 las pro veris, profanas pro sacris, hære-
 ticas pro Apostolicis traditionibus
 amplectatur. Habent enim traditi-
 ones quoque suas hæretici, quibuscū
 nihil nobis commune esse debet. Ex-
 tant autem libri Catholicorum de
 traditionibus Apostolicis conscripti:
 & sunt eæ passim obuiæ in scriptis ve-
 terum, vnde, cùm res postulauerit,
 certa de illis doctrina sumi potest. Si
 k   enim

2. Theff. 2.
 Tertul. li. 2
 ad Vxo. Cy
 pri. in Ser-
 mo. de ab-
 lut. ped. Hi
 ero. ad Lu
 ciniū. epist.
 29. &cōtia
 Lucife. De
 finit. 2. Sy-
 nod. Nicē.
 Chrys. ho-
 mi. 4. in 2
 Thessal.
 Basil. in ho-
 mil. contra
 Sabell. &
 Arrium.

19.
Tertul de
carnē Chri
sticā.

20

21.

22

enim omnes traditiones (quod velle
videtur huius temporis hæretici) re-
spuēdas nobis esse existimauerimus,
ipsum etiam Euangelium, ad nu-
dum nomen contrahamus necesse
est.

TITVLVS IIII.

DE SCHOLIS.

IN Scholis rectè instituendis quan-
tum sit positum, docet horum tē-
porum infœlicitas, in quibus hære-
sum tanta seges, non aliundè, quàm
à scholis infectis sumpsit incremen-
ta. Ibi enim instituitur tenera iu-
uentus, quæ suo tempore tam Eccle-
siæ, quàm Republicæ, vel usui futura
est, vel incommodo. Et ferè tales c-
uadunt discipuli, quales fuerint præ-
ceptores sortiti: ut in multis etiā vi-
ris magnis, notata sint non rarò præ-
ceptorum vitia. Nam illa puer-
rum testa noua, non facile odorem
exuit, quem recens imbibit. Quam
ob rem diligenter per scholasticos Ec-
clesiarum nostrarum prouideri vo-
lumus, ut ea quoq; pars Ecclesiæ sit in-
tegra. Nemo præficiatur scholæ, nisi
nostro

nōstro vel Officialis nostri iudicio probatus. Priusquām verō ad eam guber
nādā accesserit, mādamus, vt fidei professionem faciat, seque Catholi-
cum esse doceat. Non enim expedit iuuentutem in eorum disciplinam tradere, qui corruptores sunt magis quām præceptores, & ea docent, quæ sunt postea magno labore dediscēda.

Videat etiā scholasticus Ecclesię no-
strę, quid magister scholę doceat in
scholis, qua vtatur methodo, quos p-
legat auctores discipulis. Iubeat eū ex
omnib⁹ optimos quosq; diligere. vsū
scientiarū tradat fideliter, vt nō tātū
eas discāt auditores & memorię cōmē-
dent, verū metiā sciant, q̄s ex eis fruct⁹
petendus, & quo modo sint ad scri-
ptorū grauium intelligentiā accōmo-
dāndæ. Ministræ sunt enim eorū stu-
diorum, in quibus ætatem grauiorē,
eos postea collocare oportet.

Non minorem quoque præ-
ceptores pietatis curam gerent, cer-
tisque diebus , vel Catechismum
Romanum , vel aliū quempī-
am scholastico probatum, discipulis

k 2 edi-

5
Vide Cōc.
Lateran.
sub Leone
X. cap. 7.
Sessi. 9.

4

6

- I.Tim. 4. ediscendum tradent , cosqué in
pietate Christiana sedulò instituent.
- 7 Hęc est enim quæ valet ad omnia,
promissionem habens vitæ, quæ nūc
est & futuræ. Turpe est autem in do-
ctrina factis progressibus, nullam ho-
nestatis & bonorum morum curam
ducere, sine quibus si quis in doctri-
na proficit, deficit. Quamobrem im-
puros & impudicos scriptores , qui
moribus puerorum officere possunt,
legi prohibeat. Hoc enim quæritur
à nobis, vt non magis docti sint no-
stræ scholæ alumni, quàm pij. Quam
etiam ad rem , vita præceptoris ma-
gnum adferet momentum , nimirū
si talis ea fuerit , in quam nulla iusta
cadere possit reprehensio. Nam vt
infantes nutricum , sic pueri vitam &
mores præceptorum sæpè referunt.
ideoque ex veteribus quidam scriptū
reliquit: Maxima debetur puerō reue-
rentia. Si quid turpe paras , huius tu-
ne contempseris annos. Quæ sit au-
tem instituendę iuuentutis ratio,
præscripsit Sacra Tridentina Syno-
dus , ex qua sumet scholasticus ea,
quæ
- Sess. 23. ca. 18.

quæ videbuntur ad rem presentem necessaria.

13.

Curam verò scholarum Parochialium, penes Ecclesiarum Parochos esse volumus, qui diligenter operam dabunt, quò àetas tenera, quę ibidem instituetur, non alios Catechismos ediscat, quam Catholicos: & ita instituatur, ut bona spes sit, eam fœliciter iactis ibi fundamentis, ad magnā, per Dei gratiam, & uberem postea frugem esse peruenturam.

TITVLVS. V. DE IEIUNIIS EC- clesiæ.

IEiunia, quæ vel indixit Ecclesia, vel usus communis pridem recepit, ab omnibus in Diœcesi nostra seruari volumus: quorum rationem & modum diligenter explicabunt Parochi, & reliqui verbi Dei ministri, ut sciat populus, quomodo ieunandum sit, & quis ex ieunio fructus ad id ipsos redundet. Sciant cōmēdari in Euangelio Annam Prophetissam, quę non discedebat de tē-
k 3 plo

I.

Luc. 2.

150 CONSTITVT. VVLADISLAV.

2. plo, ieunijs & obsecrationibus ser-
uiēs Domino die ac nocte, Ipse quoq;
Christus denuntiat Apostolis fore vt
Lucæ 5. ieunēt, cùm ablatus ab eis fuerit Spō
sus: quod eos fecisse crebrò scriptura
Acto. 14. commemorat. Nam ieunantes & o-
rantes Paulum & Barnabam dimise-
3 runt ad opus Euangelij. Listris etiā,
4 Iconio, & Antiochię, cùm Presbyte-
ros constituisserent per Ecclesias, cū ie-
5 iunijs & orationibus cōmendauerūt
eos Domino. Tanta fuit nimirū eius
ieiunij vis, tanta dignitas, vt eo , præ-
clarū illud creandorum Ecclesiæ mi-
nistrorum opus, ornandum sibi esse
6 putauerint. Priuatim autem de sin-
gulis Apostolis quid attinet dicere?
cùm Paulus Gētium, id est noster ma-
gister, seipsum in multis ieunijs ver-
satum fuisset dicat, & nos hortetur, vt
exhibeamus nos sicut Dei ministros,
in vigilijs, in ieunijs, in castitate,
quod ipsum alios etiam fecisse, dubi-
tandum non est.
2. Cor. 6. 7. Matth. 6. Doceant, non posse ieunia fideliū
fructuosa non esse: quandoquidē il-
lis nomen iustitię Christus ipse tri-
buit

buit, ac magis etiam eorum fructum expressit, cùm dixit: Hoc genus Dæmonij non ejicitur, nisi oratione & iejunio. Negari enim non potest, ci^{Matth. 17.} bo subducto, sumi pœnas de nobis ipsis, & reddi nos aptiores ad omne pietatis genus præstandum, prauosque animi motus recta ratione cohendos. Nā venter plenus, facilè despumat in libidinem, & à saturitate ad incontinentiam , proximus est gradus. Sedit populus manducare & bibere , Paulus inquit , & surrexerūt ludere.

1. Cor. 10.

Cæterūm, hortentur fideles Parochi, vt cùm iejunant, non solum corpus à cibis delicioribus, verūm etiam mentem à capitalibus vitijs cohibeant. Vtriusque enim hominis causa indicuntur iejunia, nimirum vt & corpus refrenetur, & animus fiat ad res diuinias contemplandas incitator. Quò magis corrumpitur exterior homo noster , hoc interior magis renouatur de die in diem. Nam frustrà caro affligitur , lasciuiente spiritu : & parūm prodest corpus

10

2. Cor. 4.

II.

12

152 CONSTITVT. VVLADISLAV.

Esai. 58.

13

14

15

16

Luc. 18.

Matt. 6.

17

18

19

20

21

22

1. Cor. 11

23

inedia confici, nisi modus adhibetur vitijs. Hoc est enim, inquit Prophetæ, ieuniū quod elegi. Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes. Id verò ut fiat, caro domanda est, ne Spiritui repugnet, néue iugum rationis excutiat. Neque verò alio fine, quam quo dictum est, suscipiantur ieunia. Nam natura enim Phariseus, qui ieunans bis in sabbato, contempsit proximū. Damnantur & illi, qui exterminant facies suas, ut appareant hominibus ieunantes. Quare ut fructuosum sit ieunium, hominem vtrumque freno cohiberi oportet, ab escis alterum, alterum à vitijs.

Suscipiuntur autem ieunia, vel sponte nostra, vel ex Ecclesiæ præcepto, vel satisfactionum gratia. In omnibus his, locum habet pietas & iustitia. Pietatem facit libera nostri animi ad ieunandum inductio: Iustitiam, obedientia. Si nos ipsos iudicaremus, Paulus inquit, non vtiq; iudicaremur à Domino. Iudicamus autem nos ipsos, quando in ipsis nobis

bis admissa vitia plectimus. Hæc vis
grata est Deo , & præuenire præstat,
quām ab eius vindicta præueniri. Ta-
libus ieunijs vel spōtē susceptis, vel
Ecclesiæ, quam audire tenemur, præ-
cepto obseruatis, vltio de peccatis su-
mitur, caro lascivius domatur, &
compescuntur motus animorum vi-
tiosi, quibus ad rem collatis, homo
deturpandus fuerat. Quæ verò satis-
factionum nomine imponuntur à
Confessarijs, ea, cùm ad pœnitenti-
am pertineant, nullum hīc nostrum
sermonem desiderant. Quam ob-
rem, non contemnat populus indi-
cta ieunia, nec putet onus esse impor-
tabile, vel opus Pharisaicum, sed ea
libenter ac religiosè custodiat & ob-
seruet, veluti spiritualia pharmaca.

24

25

26

27

Ab omni intemperantia, à luxu,
ab ingluvie, & alijs pestibus eius ge-
neris, quoties ieunandum est, dili-
genter sibi caueat, animo suo impe-
ret, corpus ad omnem pietatem com-
ponat, vitia reprimat, mentem ad
cœlestia erigat, & ad ea meditanda
quæ sursum sunt, totam conuertat.

k 5 Libe-

Liberius enim ac utilius animis purgatis coelestia speculari, & in illis contemplādis versari poterit.

- 28 Porrò annua ieunia, quæ in Diœcesi nostra obseruari volumus hæc sunt. Quatuor anni tempora. Quadragesima tota: Omnia Apostolorum vigiliæ, præter Philippi & Iacobi, ac Beati Ioannis Euangelistæ. Vigilia Nativitatis Domini, Pentecostes, Ioannis Baptiste, Laurentij. Omnia Sanctorum, Assumptionis Beatæ Virginis ex præcepto. Reliquæ vigiliæ eiusdem communiter ieunantur de consuetudine. Dies Marci & Rogationum secundum antiquam consuetudinem ieunentur, neque tamen his D. Marci & Rogationum diebus prohibeatur ouorum & lactis esus: & si quæ alia nobis postea indicenda videbuntur.
- 29
30. Hæc omnia in Diœcesi nostra vbiique obseruari volumus & mandamus. Quod si quem ab obseruando indicto ieunio tenuior valetudo prohibeat, & alio cibo solidiore vtendum suadeat, is rem omnem
- 31
- 32

33

nem priùs ad nos , vel ad Vicarium nostrum , vel Parochum suum refe-
rat, superiorumque suorum iudicio pareat, nec priuata sua libidine le-
gem iejunij soluat. Audacter verò
& per contemptum, nemo sumat ci-
bos prohibitos, nec alijs exemplo sit
ad sumendum, nec ferat molestè, si
propterea durius à Parocho acceptus ^{In psal. 118}
fuerit: nam zelo Dei irascitur , in-
quit Hilarius , quisquis Christianum
ieiunij die conuiuijs luxuriantem
viderit. Meminerint terribilis il-
lius exempli Ionathæ, qui violato ie-
junio quod pater eius indixerat, Deū
offendit, patrem cum omni populo
in luctum & mœrorem coniecit, se-
ipsum verò morti addixit,

^{1.} Reg 14.

34

Parochis autem cum ægrotis di-
spensare fas erit, ita tamen , vt eos ar-
dentiùs orare, largioresque eleemo-
synas propterea dare, & alia charita-
tis opera exercere iubeant , quo
sic pensetur alio pietatis gene-
re, quod fuit infirmitate
prætermissum.

TITV-

Vide Cōc.

Gangren.

Cap. 19.

156 CONSTITVT. VVLADISLAV.
TITVLVS VI.
DE FESTIS.

Festorum duo sunt genera. nam
1. **A**lia C R S I S T I seruatoris no-
stri: alia sunt Sanctorum ipsius pecu-
liaria: utrisque instituendis, non ali-
ud spectauit Ecclesia, quām honorē
Dei, & populi fructum. Ac prioribus
quidem, confirmatur praeципue fides
nostra, & pius in Deum affectus erigi-
tur: posterioribus, vitæ puritas in ex-
emplum trahitur. Quare in omni-
bus Christi Domini solennitatibus,
siue Natiuitas occurrat, siue Passio, si-
ue Resurrectio & Ascensio, vel festa
reliqua eius generis, hoc maximè
prouidebunt Parochi, ut Christi be-
neficia quām notissima sint homi-
nibus, utque confirmetur fides om-
nium, & in torpentibus animis gra-
titudo suscitetur. In die Sanctissi-
mæ Trinitatis, doceant populum,
quid de Patre, Filio, & Spiritu sancto,
quid de Trinitate, quid de proprieta-
te personarum, deque unitate sub-
stantiæ credere, sentire, profiterique
debeant.

debeant: cui tractationi abunde Ca
techismus Romanus argumenta
suppeditabit. Hortentur autem fide-
les, ne doctrinis hæreticorum huius
temporis, à recta fide abducantur.
nec velint altiora se scrutari, aut
plus quam oportet sapere: sed capti-
uēt intellectum in obsequium fidei.
Nusquam enim difficilius inuenitur
veritas, nec erratur periculosius,
quam in hoc mysterio longè omniū
maximo, in quo ipsi etiam cœcutiunt
Angeli. Inter omnia festa Sancto-
rum, præcipuum locum tenent ea,
quæ sunt Deiparæ virginis dicata.

Eccl 7. 3.

Rom. 12.

2. Cor. 10.

Quorum singula pro more pridem
iam ætate recepto, ab omnibus Diœ-
cesis nostræ Parochis celebrari volu-
mus. In primis vero festum Assum-
ptionis Beatæ virginis, quod Ecclesia
nostra Cathedralis ritu solenni quo-
tannis celebrat, ab omnibus religio-
fissimè obseruari mandamus.

4

5

6

In herbis & fructibus benedicen-
dis, ab usitato more non recedant.
Nam hoc die flos ille puritatis cœlos
petiuit, supplicatus promobis fi-
lio.

Theodo.
Balsam. in
3. Canonē
apostolicū.

7 lio. Ecclesia quoque Græca, vuas & fructus tanquam primitias foetuum ex arboribus, offert Deo, vnde putatur ad nos etiā utrisque benedicēdis mos tractus. siue autem his quæ diximus, siue alijs de causis id fiat in Ecclesia, iuuat morem usitatum diligenter conseruari, populumque institui, ut sciat non prius donis Dei sibi utendū esse, quam verbo dei & oratione sanctificata, propter his publicè in Ecclesia gratia peractæ fuerint.

8 Festis Beatæ Virginis, succedunt A. Vide actio nē 3. Syno. postolorum & aliorum Sanctorum 2. Nicæ. festa, siue hi Martyres, siue Confessores & 10. cōt. Cyril li. 6 res fuerint, siue Virgines: quæ quoties Julianū. celebрамus, Deo præcipue gratias agimus, per quem vocati sunt in gratiā, per quem steterunt & saluati sunt. Rom. 5. 1. Cor. 15. 1. Cor. 6. 2. Cor. 6. Quod enim hi tēpla fuerunt Dei, & Spiritus sancti viua domicilia, factū est illius beneficio & gratia singulari.

9 Neq; tamē non habent & ipsi vnde apud pios cōmendentur. Nā quod nō defuerunt gratiæ Dei, nec Spiritū sanctū contristârūt, quod nō respexerūt retro, nec sunt reuersi post Sathanā, quod

Ephes. 4.
Luc. 9.

quod crucē Christi portārunt, & no-
men eius palam confessi sunt, seipsoſ ^{1. Tim. 5.}
quoq; virgines castas seruārunt, in eo
libēter sanē pro eo ac debemus, & do-
na Dei agnoscimus, & labores ipſorū
prædicamus ac certamina. Fuerunt e-
nim cooperatores gratiæ Dei, non re-
ceperunt eā in vanum, sed, quoād e-
ius fieri potuit, diuino munere suo-
que studio conseruārunt integrum.

Quo factū est, vt probati sint Dei te-
ſtimonio, & laudē eorū annūtiet Ec-
clesia Sanctorū. Hos itaq; imitādos fi-
delibus proponāt Parochi. nā & Pau-
lus imitari ſe iubet. Et Hebreos horta-
tur, vt efficiātur imitatores eorū, q; fi-
de patiētia hæreditārū promiſſiones
Abrahæ. Iacob⁹ verò: Exemplū accipi-
te, inquit, fratres mei, afflictionis & pa-
ciētiæ Prophetas. Neq; dicat quisquā. ^{Cap. 5.}

Nō possū eſſe Petr⁹, nō Paulus, nō vti
reliqui Apostoli. Audiat Chrysosto-
mū respōdētē. Ne nos metiſ poſ ſed u-
camus dicētes: Imposſibile eſt vt ſit a-
liquis vti Paulus. Si quidē ſignorū ac
miraculorum, ſapientiæ, gratiæq; e-
ius contemplatione, nullus poterit
<sup>Lib. 1. de
Cōpunct.
cordis to-
mo. 5.</sup> eſſe

Aug. serm. 160 CONSTITVT. VVLADISLAV.
31. de tēpo. esse Paulus. ceterū vita ratione &
Chrys. ho. conuerstationis diligentia, prēsto est
19. in locū volenti imitari illum, quod quia nō
Euāgelij: fit, voluntas in culpa est. Volumus
Domine quoties præterea notam esse Parochis nostris
peccabit in illam Diui Augustini sententiam:
me frater 12 Populus Christianus memorias Mar-
Li. 10. cōt. tyrum religiosa solennitate concele-
Faust. c. 21. brat, & ad excitandam imitationem,
& li. 8. de ci. & vt meritis eorum consocietur, &
uita c. vlt. & 22. c. 16. orationibus adiuvetur. Hæ sunt e-
& Tract. nim festorum dierum præcipue cau-
44. in Ioā. sae. Ac de imitatione quidem iam di-
Sessi. 25. ximus. Superfunt Preces & merita:
Eccles. 48 de Elia. quorum alterum auxiliij, alterum est
2. Macha. præmij. Quare doceant, valere pre-
15. de Hier. ces tam eorum, qui in hac misera fra-
13. Vide Na- giliq; vita degunt adhuc nobiscum
zans. in E- in terris, quām qui beatiore illa iam
pitap. Basí. Theo. li. 8. Dei benignitate fruuntur in cœlis.
de Marty. Ac illorum sanè multò magis, quan-
& 9. de le- do nihil iam de se solliciti, omnia in
gib. Chrys. nos transferunt, & supplicantium af-
in serm. de B Iob Ba- fectum, & supplicationis fructum.
fil. de 40. Quorum merita prodeesse homi-
14. Marty. A nibus non omnino pessimis, is demū
than. de in intelligit, qui Sanctorum commu-
nionem

nionem recte intelligit, & membro-
rum illum nexum admirabilem in
vno corpore, cuius caput Christus est.
Nam siue dolet vnu membrum, do-
lent & alia; siue gaudet, gaudent &
reliqua membra.

Nec nouum illud est, vel ab impe-
ritis hominibus falsò inuentum, De-
um aliorum causa ignoscere alijs.

Ignouit Loth propter Abraham, Ci-
uitati Segor propter Loth, Hierusa-
lem propter Dauid pridem vita fun-
ctum. Quin & Christus Paralyticū

fanauit propter fidem portantium:
Cananæam propter supplices matris

preces. Filium Reguli ob patris ob-
secrantis, & Centurionis puerum ob

ipsius Domini fidē. Et sunt alia mul-
ta eius generis exempla, quæ nostræ

doctrinæ causa, scripture commemo-
rat. Hæc tamen ita prædicari volu-
mus à Parochis nostris, & reliquis

DEI verbi ministris, non vt honor

Christo capiti debitus, transferatur

aliò, vel eius gloria detur alijs: verùm
vt Christi quoque corpori sub Chri-
sto capite sua sit dignitas. Qua in re,

1 conci-

14
carnat. ver.
bi. Euf. li. 6
ca. 5. Amb.
de viduis.

& serm. 77
& 91. Aug.
li. i. de do-
ctri. Chri-
sti. ca. 30.
1. Cor. 12.

15
Amb. li. 5.
in Lucā de
paral sana
to. Chrys.
hom. 42.
in Gene.
Et in term.

fanauit propter fidem portantium:
Cananæam propter supplices matris

preces. Filium Reguli ob patris ob-
secrantis, & Centurionis puerum ob

ipsius Domini fidē. Et sunt alia mul-
ta eius generis exempla, quæ nostræ

doctrinæ causa, scripture commemo-
rat. Hæc tamen ita prædicari volu-
mus à Parochis nostris, & reliquis

16
Luc. 5.
Matt. 15.
Ioan. 10.

DEI verbi ministris, non vt honor

Christo capiti debitus, transferatur

aliò, vel eius gloria detur alijs: verùm
ut Christi quoque corpori sub Chri-
sto capite sua sit dignitas. Qua in re,

162 CONSTITVT. VVLADISLAV.
concionatores cautos esse oportet,
vt modum tradendę sanę doctrinę
teneant, & sic orationem suam in cō-
cionando attemperent, vt neque ad
dexteram, neque ad sinistram desle-
ctant: sed & regia via incedentes, con-
seruataq;ue Christo gloria, Sanctose-
ius à contemptu vindicent, & in ho-
norem debitū afferant. Quod si quā
alia festa præter suprà commemora-
ta, vel pridem indixit, vel deinceps
indicet communis mater & magi-
stra nostra Romana Ecclesia, ea quo-
que non minori celebritate quām su-
periora, iuxta præscriptum tamen il-
lius, ab omnibus in Dioecesi nostra
vbiuis diligēter obseruari volumus
& mandamus.

17 Curabunt autem Parochi & Con-
cionatores Dioecesis nostræ, vt festis
diebus, non alijs, quām sacris rebus
18 populus vacet. Claudantur tabernac-
lięque domus meritorię, cessent cō-
uentus opificum & aliorum ocioso-
rum hominum, cessent saltationes
& ebrietates, quę licet inueterato, pes-
fimo tamen more, festis præcipue di-
ebus

Vide Matif
con. Cōci.
ca 1.

ebus, vbique fieri consueuerunt. Pudeat facere Christianos sacris temporibus, quod nec Ethnici, nec Iudæi faciunt. Tum enim requies nobis est à laboribus manuum, maior autem à quibusq; tandem vitijs. Nam peccatum, seruitus est omnium longè grauissima. Qui enim facit peccatum, seruus est peccati. Ut tantur hac in parte magistratus etiā secularis opera, & eius fide implorata, omnes has pestes, quoad eius fieri possit, prohibeant. Alioqui laborare præstabat, quam peccare; & iuxta D. Augustini sententiam, arare quam saltare.

19

20

Festa verò Dioecesis nostræ sunt hæc: Primùm omnia tota duplia totius anni. Deinde duplia & semi-duplicia infra scripta: videlicet, Apostolorum omnium, Nicolai Episcopi, Adalberti, Stanislaj, Inventionis & Exaltationis Crucis, Ioannis Baptistaræ, Magdalena, Michaëlis, Martini, Elizabeth, Catharinæ, omniū Sanctorum, dies animarum ad meridiē, Marci Euangelistæ ad meridiem celebre, iuxta morem antiquum.

1 2

Et

Et si qua sunt vel erūt alia ab Ecclesia
præcepta, quæ de more pridem iam v-
su recepto, notabuntur quotannis in
libello sive indice, vulgò Rubricel-
la nuncupato, qui Sacerdotum causa
in publicum dari consuevit.

TITVLVS VII. DE FVNERALIBVS et sepulturis.

Eusebi. de
vita Cōstā-
ti. Amb. de
obitu Saty.

Victo lib. I
persec.

Vāda. & 2.
rum funera,
Clem. Ro.

li. 6 ca. 30.
Cōstāt. Tō
lēta. 3. Syn.

ca. 22. i.

Durād. ex
Diony. li. 7
Rationalis

cap. 34. 2.

3.

Vide. 3 Sy-
no. Tolet
ca. 27. Cle

Magna religione curata priscis
temporibus fuisse Christiano-
rum funera, testis est vetustas vnuer-
sa, adeò, vt non pauci viri pij & erudi-
ti, ritum condendorum corporum
literis posteritati mandauerint, nec
immetitò. Sunt enim defuncti Chri-
sti & Ecclesiæ Dei membra, fratresq;
nostri. Et quia erant dum viue-
rent, casta Spiritus sancti domici-
lia, ideo tanto maior illis terra con-
dendis, adhibenda est honestas. Nec
defuerunt, qui eos mortuos in signū
charitatis, etiam osculis dignari vo-
luerint. Quibus condendis, propte-
rea cantus, propterea hymni sunt ad-
diti, vt doceantur fideles, eos etsi vi-
ta

ta functos, non perisse tamē, sed me-
 liore fœlicioreque vita in Christo vi-
 uere: Quin & eorum corpora licet
 exesa, & in leuissimum puluisculum
 resoluta, esse nihilominus cūm Do-
 minus ad iudicandum venerit, om-
 ninò reuictura. Hæc solennis cære-
 monia, quæ tumulandis corpori-
 bus defunctorum adhibetur, est velu-
 ti quoddā resurrectionis nostræ per-
 quām illustre testimoniū, quo sola-
 mur nos ipsos in dolorib' vitæ, mor-
 tisque angoribus. Quam ob rem, pro-
 positis ob oculos defunctorum cor-
 poribus, veluti clara editaque voce
 hortatur astantes omnes Ecclesia, vt
 singuli finem suum cogitent, ac no-
 uissimorum recordetur, quo possint
 cohibere se à peccatis, & semper para-
 ti esse. Nescimus enim quando Do-
 minus venturus sit, serò an media no-
 ñte, an galli cantu, an mane. Beati
 sunt autem servi illi, quos, cūm ve-
 nerit, inuenerit vigilantes.

Verùm vt alijs in rebus, ita & in
 hac, non parùm hoc tempore ab of-
 ficij religione deflexum est, quando

li. 6.ca.30.
 Conflit. Vi
 & tor. li. 2.
 persec. Vā-
 dali.

4

5

6

Marc. 13.
 Luc. 12.

7

sic non rarò defunctorum funera cu-
rantur, vt à charis brutorum cadaue-
ribus non multum videantur abesse:
nihilque magis laboratur à nonnullis,
quàm vt primo quoque tempore
terræ mandata, obruantur obliuio-
ne sempiterna, & eorum memoria pe-
reat cū sonitu: vt verè pius ille Iob di-
xerit, Fuissem quasi non essem, de v-
tero translatus ad tumulum.

8 Quare mandamus omnibus Sacer-
dotibus Diœcesis nostræ, in primis ve-
rò Parochis, vt diligenter in eam of-
ficij sui partem incumbant, & fune-
rapiorum religiosè tumulari curēt.

9. Adhibetur cantus, qui de more in
Processionibus & templis haberi con-
suevit: idque fiat cum ea honestate,
quę & ipsos deceat, & populum ad ex-
trema sua recordanda incitet. Este-

10 nem non vulgaris piorum consola-
tio, quando concinnis vocibus illud
cani audiunt: Reuertere anima mea
in requiem tuam, quia Dominus be-
nefecit tibi: & iterum, Credo vide-
re bona Domini in terra viuentium.

II Hæ voces, & alię multæ eius
gene-

Psal. 114.

Psal. 26.

Chrys. ho-
mi. 4. in 2.
ca ad Heb.

generis, ferteum etiam pectus emolliunt, fidemque resurrectionis vehementer confirmant. Nec esset incommodum, fortassis etiam necessarium, in aliquo maiore præsertim popularium funebrali concursu, sermonem breuem facere, quo doceantur astantes, quid secum in eiusmodi conuentibus meditari debeant.

Nam vita Christianorum non est aliud, quam mortis perpetua meditatione, & moriendi certa quædam doctrina: quandoquidem effugere mortem licet nemini. Pertineret hæc illis commonefactio, & ad vitam in melius commutandam, & ad animum fide resurrectionis magis etiam & perfectius confirmandum. Coniuia funeralia, etsi non omnino improbamus, si sobria & moderata fuerint: mallemus tamen pauperes & egenos illis interesse cum pijs Ecclesiæ ministris, quam quoscunque alios profanos, quibus venter magis solet esse curæ, quam defuncti fratris spiritus.

12

13

14

15

16

17. Meminerint verò Parochi, sedebitores esse, vt statim pro suè Parochiæ defunctis, preces Deo fundant, ac Sacrosanctum Missæ sacrificium offerant, eisque refrigeria concedi postulent. Nam si vñquam antea, tunc certè animæ corporibus solutæ, eorum ope maximè indigent, sibiq; à Deo precibus illorum, & sanctis sacrificijs misericordiam fieri cupiunt.

18 Conc. Tri-
beri .ca. Legata mortuorum fideliter exequātur, in quibus fraudis aliquid admisſe, instar est sacrilegij. Sepulturæ

19 16. Coc. Va
sens 13. q. 2
Principiendi
Grego. li
7 ensto e
pist 4& 55 verò nomine quicquam exigi omni-
nò vetamus: inhumanum est enim, etiam ex defunctis fratribus lucrum facere velle. In sacris verò locis, infideles, hæretici seu Schismatici, pu-

20 blicè excommunicati, nominatim interdicti, manifesti usurarij, qui que sibi manus violentas attulerunt, vel qui ob patratū scelus trucidati sunt, nec vlla vel piæ mentis in Deum, vel resipiscentiæ signa morituri dederūt, Item blasphemati, & alij absq; vlla pœnitentia vita perfuncti, humari non debent.

Loca

Loca sepulturæ siue Coemiteria, diligenter custodian Parochi, ne quid ibi sit immundum, ne pascatur pecudes, aliaque bruta pererrent. Sunt enim dormitoria in Christo quiescentium: Sint septis & cancellis munita, & omnibus foribus prorsus vacua. Interest enim religionis, busta mortuorum seruari & ornari.

21

22

TITVLVS VIII. DE SODALITATIBVS ET Fraternitatibus.

Sodalitates institutæ sunt in oppidis, Ecclesiæ proximorumque adiuuandorum causa: non ut ventri seruant fratres, & potationibus operantur, vel sua priuata commoda sectentur, verum ut iuuent proximos, re, ope, opera, consilio. Si quis ex fratribus fortuna iniquiore premitur, si cui res est angusta, si dissensio cū quamquam intercedit, si pax & concordia turbatur, Sodalitatum officium est, iuuare huiusmodi: & ut quiete vitâ fratres ac propinqui transfigant, prouidere.

1.

uidere. Habent autem Sodalitates etiam in Ecclesia partes suas, quæ in disciplina inter fratres retinenda, in visendis & solandis ægrotis, in funerandis mortuis, in comitanda Sacro-sancta Eucharistia, & alijs diuinis officijs promouendis, versantur. Eas, qui fratres sunt, diligenter obeant, & quæ debent, gnauiter preſtent, Parrochoque suo cum opus est adiumento fint in omnibus. Erit autem Archidiaconorum munus proprium, ut eorum constitutiones videant & examinent, si quæ fuerint eiusmodi, ut non videatur esse ferēdæ, eas aboleri carent, substitutis eorum in locū alijs melioribus. Qui sunt in Sodalitate viri nobiles vel diuites, abiectorum & pauperum curam gerant. Qui consilio & sapientia valent, oppressos, errantes, indoctos, quibus possunt rationibus iuuent.

Omnibus verò in commune sit hoc propositum, diligenter cauere, ne quis Deum offendat, ne quis esuriat, vel rebus necessarijs egeat, ut omnis postremò simultas, odium atque inimi-

PART. III. TIT. VIII.

171

inimicitia tollatur è medio, & sit omnium cor vnum & anima vna. Quoniam verò habent etiam quibusdam in locis suas Sodalitates Presbyteri, et certis temporibus agunt conuentus: volumus & mandamus, quoties conuenient, ut ita se gerāt, quò possint exemplo esse ceteris popularibus.
 Orient pro defunctis fratribus, sacrificia celebrent, conciones habeant, populum ad pietatem colendam, & ad mortis recordationem hortētur. Dispiciant etiam, nunquid sit inter fratres, quod ferri non oporteat: consulant in uicem de ratione plebis gubernandæ: alter alterum in bono vincere studeat: infirmiorem fortior confirmet, peritior indoctiorem doceat. Si quid non rectè fit in Ecclēsijs fratum, emendetur communī consilio: si cuius vita obest fidelibus, castigetur, & eam contradicentibus & obiurgantibus multis, in melius mutare cogatur. Sic futurū est, ut fructuosus habeatur eorū couētus, & nos magno labore videbimur leuati. Hic est enim cōuētuū eiusmodi scopus

Acto. 4.
§.

10

11

12

13

14

15

16

17

172 CONSTITVT. VVLADISLAV.

scopus, vt discant fratres ex mutuis
colloquijs, quomodo sint pericula vi-
tae præsentis perferenda, tentationes-
que spiritales & corporales superan-
dæ Legant autem primo die sui con-
gressus, has nostras Constitutiones Sy-
nodales, & Decretum Concilij Tri-
dentini de personali Parochorū resi-
dentia, vt quanta obligatione in cō-
scientia teneantur, scire queant.

TITVLVS IX.

DE POENIS.

Statuimus postremò, vt pœnæ Ca-
nonicæ, tam iure comprehensæ,
quam constitutionibus Synodalibus
aliâs æditis annexæ: horum Consti-
tutionum transgressoribus, vbi peculi-
aris pœna adiecta non fuerit, infligā-
tur. Quarum auctio vel moderatio,
penes nos esse debebit. Sed & aliam
quamcunque arbitriam pœnam,
pro delicti modo, personarumq;
ac locorum qualitate, in fligen-
dam & exigendam, nobis
referuamus.

Hæc

HAEC nos interea in rem Clerino
stri fancienda nobis esse putau-
mus, quæ ab omnibus & singulis diligen-
ter obseruari volumus. Si quid verò his
nostris legibus defuerit, ut quidem ple-
raque deesse libenter agnoscimus, de his
postea deliberatione suscepta, videri-
mus. Neque enim simul statui possunt
omnia. Datum in Synodo nostra Di-
œcesana VVladislauensi. XVI. KL. A-
prilis. Anno à CHRISTO Deo ser-
uatorе nostro nato, duodecim septuagesimo
supra Millesimum & quingentesimum.

C O N S T I T U T I O N V M S Y-
nodalium VVladislauensi-
um finis.

INDEX

INDEX
VERBORVM
ET RERVM LOCV-
PLETISSIMVS
IN
SYNODI VVLADISLAVI-
ensis Constitutiones.

Numerus h̄ic primus Partem , sequēs
Titulum, tertius Paragraphum
numeris marginalibus af-
signatum, indicat.

- A**bsolutio quibus non impendenda. 2 3 9
Abstēmij non ordinandi. 1 6 in princ.
Administratio Baptismi parte 2 Tit. 1 per totum.
Administratio Sacramentorum iuxta Agendarum
præscriptum facienda est, nec inde disceden-
dum. 1 11 12.
Admonitio Episcopi ad populum. 3 5 26
& sequent.
Aegroti, quibus extrema vñctio impartitur, quid
admonendi. 2 4 1 cum sequent.
Aegyptij Monachi dictum. 1 3 4.
Aequalitas in delictis vindicāndis seruanda est
1 2 3.
Aetas, quæ ad singulos sacros ordines per Concili-
um Tridentinum requisita est. 1 5 1.
Affini-

INDEX

- Affinitatis & consanguinitatis impedimenta à Cō
cilio Tridentino petenda. 2 5 27.
- Agendarum præscriptum in administratione Sa-
cramentorum sequendum, & inde non disceden-
dum. 1 11 12.
- Alea Clerico interdicta. 3 1 11.
- Alijs aliorum causa Deus ignoscit 3 6 15.
- Amascientiam scripturarum, & carnis vitia non
amabis. 1 3 4.
- Ambrosius ut se erga peccata sua sibi confiteat ges-
serit. 3 2 1.
- Animam suam qui amant, perdent eam: qui ve-
rò perdididerint, in vitam aeternam custodiens
eam 1 7 3.
- Animarum curam habentium officium. Parte 1
Tit. 11 per totum.
- Animarum dies usq; ad meridiem colitur 3 6 20.
- Anniuersarij accurate seduloq; absoluēdi 1 2 11.
- Apostata non ordinandi. 1 6 in princ.
- Archidiaconorum munus est, fraternitatum Con-
stitutiones examinare & emendare
3 8 4 & seq.
- Archipresbyterorum siue Decanorum ruralium
officium. 2 5 39 & sequen.
- Arma Clerico interdicta. 3 1 11.
- Avaritia omnes sordes Clerico interdicta 3 1 11.
- Baptismi administratio . Parte 2 Tit. 1 per
totum.
Baptismi

INDEX

- Baptismi fons Parochis quemadmodum conseruā-
dus. 2 1 17.
- Baptismum collaturus Parochus, siccitari debet ab
ijs, ad quos ea res pertinet, quos elegerint de sa-
cro fonte susceptores, eorumq; nomina, quos tan-
tum ad suscipiendum admittere debet, & libro
suo inscribere. 2 1 2.
- Baptisando infantem, vnum duosue ad summum
susceptores, iuxta Concilij Tridentini decretum
adhibere licet, hoc est, vnum seu virum seu fæmi-
nam: aut duos, vnum virum & vnam mulie-
rem. 2 1 in prin. cum parag. 1.
- Baptisando infanti ut plures astent, soli erunt veri
patrini, quos Parochus libros suo baptismali in-
scriperit. 2 1 2.
- Baptisatum qui ultra designatos tetigerint co-
gnationem, spiritalē non contrahunt. 2 1 3.
- Baptisati infantes, præter tutelares Angelos ha-
bent sponsores suos ab eis usque ad Sacra-
mentum Chrismae seu Confirmationis instituendi,
alijs postea tradendi susceptoribus. 2 1 14.
- Baptisatorum & susceptorum nomina in libro pe-
culiani inscribere Parochus debet, parentibus
baptisati adiunctis anno, mense, die, administra-
ti baptismi ascripto. 2 1 8.
- Benedictio nuptialis à quo facienda. 2 5 11.
- Benedicenda aqua, fructibus, frondibus, palmulis,
herbis, cæreis, cineribus & paschalibus edulij,
ab agendarum praescripto Parochis non esse di-
sceden-

90
INDEX

scendum: populo admonito ne ijs abutatur.
2 6 4 & sequen.

Benedicentium alienæ Parochiæ coniugibus pœna.
2 5 12.

Benevolentia & doctrina est ad recte consulendum
necessaria. 1 2 5.

Blasphemii Ecclesiasticam sepulturam habere pro-
hibentur. 3 7 20.

Brachiū seculare quando implorandum. 3 6 19.

CAduco morbo vexati, non ordinandi.
1 6 in princ.

Canon de cognatione, quæ ex confirmatione con-
trahitur, populo diligenter insinuari debet, ne
quam ignorantia prætendere possit. 2 1 5.

Canō ut ergo in Missa tacite pronunciandus, reliqua ut
possint à populo audiri clarius. 2 2 2.

Canonicorum officium Part. 1 Tit. 2 per totū.

Canonici disciplinam, quam tuendam suscepereunt,
conseruari debent atque tueri. 1 2 1.

Canonici Ecclesia Cathedralis, & aliarum inferi-
orum post Episcopum sunt primi.

1 2 in princ. & 2.

Canonici ad pietatem et vitam cum honestate tran-
sigendam, aliorum sacerdotum esse debent du-
ces. 1 2 2.

Canonici, ut post Episcopum ceteris sacerdotibus
præstant: ita exemplo & doctrina prælucere eis
debent. Ibidem.

I N D E X

- Canonici Episcopo in rebus Ecclesiae necessariis
ad esse consilio suo tenentur.** 1 2 4.
- Canonici in sacris literis legibusq; Canonicis, & pu-
lica Catholicæ Ecclesiæ praxi se diligenter exer-
cere debent.** 1 2 Ibidem.
- Canonici iurium & immunitatum omnium sunt
custodes.** 2 6.
- Canonici ut se in Choro gerere debent.** 1 2 12.
- Canonici esse debent hoc, quod dicuntur, id est, re-
gulares.** 1 2 13.
- Canonici ad Ecclesiæ Collegias recipiendi, eadem
obseruare debent in fidei professeione facienda,
quæ in Canonicis Ecclesiæ Cathedralis dicun-
tur.** 1 2 14.
- Canonicis ad Episcopi opem & fidem confugiendū
est in difficilioribus.** 1 2 7.
- Canonicis prius quam ad Ecclesiæ Cathedralē reci-
piantur, tā corā Episcopo vel eius Vicario, quam
corā Capitulo professio fidei facienda.** 1 2 14.
- Canonicorum interest, iura, priuilegia & libera-
tates Ecclesiæ totius Diœcesis tueri.** 1 2 6.
- Cantus & hymni reliquias defunctorum condendis,
cur additi ac instituti.** 3 7 3.
- Castè, sobriè, pieq; viuendum.** 1 3 4.
- Catechismus Romanus singulis diebus festis per par-
tes à Parochis populo proponendus, & quare.**
1 11 3.
- Cathedralium Ecclesiæ collegia discipline Eccle-
siastica retinenda causa sunt instituta.** 1 1 1.
- Catho-**

INDEX

- Catholicis libris in prædicando Dei verbo & sacra
scriptura explicanda vtendum, prohibitis & su-
spectis abiectis. 1 11 1.
- Causa aliorum Deus alijs ignoscit. 3 6 15.
- Chartarum ludus Clerico interdictus. 3 1 11.
- Chori gubernadi, quibus mandatae sint partes, of-
ficium. 1 3. in princ. & 1. & seq.
- Chrisma. Par. 2. Tit. 6. per totum.
- Christi gloria alijs ne detur. 3 6 16
- Christo, vt capiti, honor debitus ne aliò transferra-
tur. Ibidem.
- Cibis prohibitis ne quis per contemptū vescatur. 3 5 33.
- Clericorum vita & honestas. Par. 3. Tit. 1 per totū.
- Clerico omnes sordes auaritia interdictæ. 3 1 11.
- Clerici asciticias vel subintroductas mulieres abiici-
ant, nec villas ad conuictum suum admittant, ni-
si etate prouectas, vel genere propinquas, in
quas nulla cadere possit suspicio. 3 1 6.
- Clerici ab vsuris abstineant. 3 1 13 et seq.
- Clericis quemadmodum domi viuendum. 3 1 4.
- Clericis generaliter, quæ cogitanda, quæ item a-
genda. 1 3 5.
- Clericis ebrietas fugienda. 3 1 5.
- Clericos quales intrinsecus esse oporteat, & extrin-
secus apparere, & de eorum vestitu 3 1. in
princ.
- Clericos fornicarios pœna Cōc. Tridec. manet. 3 17.
- Clericos à carne tentatis quid agendū, quò resistere
tentationi possint. 3 1 8. & seq.

INDEX

- Cœmiteria sicuti execrata vel nondum consecrata
suerint, nisi prius reconcilientur vel consecren-
tur per ea processiones fieri non debet. 2 6 9.
- Cœmiteria & sepulturæ loca diligenter custodien-
da. & quare. 3 7 21.
- Ceremonia solennis tumulandis defunctorum cor-
poribus adhibita, quoddam resurrectionis no-
stræ testimonium est. 3 7 4.
- Ceremonia nullæ prætermitti debent, nam non ca-
rent suis mysterijs: & earum contemptus abs-
que graui peccato non eſset, casu necessitatis ex-
cepto. 1 11 12.
- Cognatio spiritualis contrahitur inter susceptores &
baptisatum ipsum, illiusq; patrem & matrem,
nec non inter baptisantem & baptisatum, bap-
tisatiq; patrem & matrem. 2 1 1.
- Cognatio spiritualis, que ex confirmatione contrahi-
tur, confirmantem & confirmatum illiusq; pa-
trem & matrem & tenentem non egreditur.
2 1 4.
- Cognitionis spiritualis, que confirmatione contra-
hitur, populo diligenter insinuari debet, ne quā
ignorantiam prætendere possit. 2 1 5.
- Cognitionem spiritalem, qui ultra designatos bap-
tisatum terigerint, non contrahunt. 2 1 3.
- Collegia Cathedralium Ecclesiarum disciplina Ec-
clesiasticae retinēdæ causa sunt instituta. 1 2 1.
- Commissiones, que in primijs seu nouis Missis fu-
ri solent, non carent offendiculo. 2 2 16.
- commiss-

INDEX

- Commissationes**, saltationes, & ebrietates, omnis
denique luxus in primitijs seu nouis Missis abesse
debent. & quare 2 2 15.
- Communionē sacrā** vt frequētēt fideles, in suis cōcio-
nibus subinde admonere Parochi debet. 2 2 31.
- Concionē finita**, Oratio Dominica, Salutatio Ange-
lica, & Symbolum, clara vocē à Parocho pronun-
tiari debent. 1 11 4.
- Concionatores**. Parte 3. Tit. 3. per totum.
- Concionatores** quatuor anni temporibus aduenien-
tibus, quibus ordinatio fieri solet, ex loco superio-
re, si qui erunt ordines suscepturi, denuntiare
debent. 1 4 3.
- Concionatores** apud populum diuina legatione fun-
guntur. 2 3 6.
- Concionatores** in docendo populo, quem modum
tenere debeant, quibusq; eos vti, & quibus con-
tra abstinere oportet. 3 3 8 cum sequent.
- Concionatores** in sacrarum scripturarum allegati-
one, vulgata editione, & scriptorum Catholi-
corum seu veterum, seu recentiorum auctorita-
te vtantur. 3 3 15.
- Concionatores** vindicare sanctos à contemptu, &
in honorem debitū afferere debent. 3 3 16.
- Concionatores** in traditionibus discernēdis, esse cau-
ti debent. 3 3 19.
- Concionatorum** vita consentiens esse eorum doctri-
na, non autem refragari debet. 3 3 5 & seq.
- m 3 Conciona-

INDEX

- C**oncionatorum quid interfit , quidque eorum cura
incumbat. 3 3 7.
- C**oncionatoribus non modo h^ereticorum alligatio-
ne , sed lectione etiam est interdictu. 3 3 16.
- C**oncionatoribus traditiones , quae sunt non postrema
Euangelij pars , non minus quam sacris scriptu-
ris nisi debent. 3 3 18.
- C**onfessarij officium. Parte 3. Tit. 2 . per totum.
- C**onfessarius , quam scientiam adhibere debet ad no-
dos conscientiae dissoluendos. 3 2 4 et seq.
- C**onfessarij diligētia in cōfidentiū cōtritione seu attri-
tiōe et peccatorū circūstatijs cōsiderādis. 3 2 6.
- C**onfessario qui casus Pontifici max. qui Ordinario
sint reseruati , considerandū & quadā alia. 3 2 6.
- C**onfessario Clericorū cōfessionē audituro , necessaria
est cognitio , casuum quibus irregularitas contra-
bitur. 3 2 7.
- C**onfessarium potestate præditum esse oportet , siue
ordinaria , siue delegata. 3 2 3.
- C**onfessarij qua mente esse debeant. 3 2 2.
- C**onfessarij Episcopi tantū audiāt fœneratorū & ini-
quis cōtractib. operā dantiū cōfessiones. 3 2 16.
- C**onfessarijs directorium Reuerendi D. Polanei So-
cietatis Iesu commendatur. 3 2 7.
- C**ōfessio generalis post finē cōcionis nunque à Parochiis
prætermittēda est , sed ea recitāda præibūt populo ,
que eos , veluti duces , pronūciādo subsequetur. 1 11 4.
- C**onfessio quorum non audienda. 2 3 10.
- C**ōfessiones fœneratorū et iniquis cōtractibus operā
dantium

INDEX

dantiū, Cōfessarij tantū Episcopi audiāt.	3	2	16.
Conſentientium examinatio.	2	3	11.
Conſentientium error.	2	3	15.
Conſitentes signari docendi.	2	3	12
Conſirmatione facta, contrahitur cognatio ſpiri- talis, conſirmantē & conſirmatū, illiusq; patrē & matrē, & tenentē non egreditur.	2	1	4.
Coniuges ante benedictionē ſacerdotale in templo ſu- ſcipiendam, eadē in domo ne habitent.	2	5	11..
Coniuges futuros quid Parochi admonere debeat.		2	5
		19.	& seq
Cōiugib. aliena Parochia benedictiū pœna.	2	5	12
Cōſanguinitatis & affinitatis impedimenta à Con- cilio Tridentino petenda.	2	5	27.
Consilia ſine benevolentia, manca ſunt atque im- perfecta		1	2
Conuentus opificum & aliorum ociſorum hominū diebus festis ceſſare debent.	3	6	18.
Conuiuia funeralia ſobria eſſe & moderata conue- nit: & qui illis, & qui nō adhibēdi.	3	7	16.
Corporalia, pallæ, mappe, purificatoria nitere de- bent, nec vlliſ eſſe ſordibus infecta.	2	2	14.
Corporalia & purificatoria per ipſummet Parochiē lauari debent: lotione autem per alias honestas personas abſoluta, nō priuſ admoueantur altari, quām ſolita forma reconcilientur.	Ibidem.		
Cuias ſit ordinandus, querendum.		1	5
Curā animarū habetiū officiū. Par. i. Tit. ii. p totū.			
Cura Parochis, que incumbat.	1	11.	in prin.

INDEX

- D**ecalogi præcepta post absolutam concionem
in Aduentu præserium et Quadragesima cum
confessione generali pronuntiari clara voce à Pa-
rocho debent. 1 11 4.
- D**ecanorum ruralium & Archipresbyterorum offi-
cium. 2 5 39. et seq.
- D**eformes membro aliquo notabili, non ordinan-
di. 1 6 . in prin.
- D**efuncti Ecclesiæ membra sunt, & Spiritus san-
cti domicilia. 3 7 1.
- D**efunctorum reliquijs condendis, cantus & hymni
cur additi & instituti. 3 7 3.
- D**efunctorum corporibus tumulandis cæmonia so-
lennis exhibita, quoddam resurrectionis nostræ
testimonium est. 3 7 4.
- D**efunctorum condendis reliquijs, quæ cura Paro-
chorum eſſe debet. 3 7 8 & seq.
- D**efunctorum reliquijs conditis, quod Parochorum
officium fit. 3 7 17.
- D**elictis in vindicādis æqualitas seruāda est. 1 2 3.
- D**enuntiationes tres publicæ, tribus continuis festis
diebus inter Missarum solennia factæ, matrimo-
nij contractum præcedere debent. 2 5 4.
- D**enuntiationes, quæ ex causa matrimonij contra-
ctum non præcesserunt, subsequi ante illius con-
sumationem debent, & quare. 2 5 8.
- D**enuntiationes matrimoniorum contrahendorum
ex causa non factæ, ne postea fiant, ordinarij ar-
bitrio committitur. Ibidem.

Deus

I N D E X

- Deus aliorum causa alijs ignoscit. 3 6 15.
 De idonum, quod sacerdotio annexum est, pecunia
     possidere velle, nefas. 1 8 2.
 Diaconus ante vicefimum tertium annum ordina-
     ri prohibetur. 1 5 1.
 Dies festi in Diœcesi VVladislauie. colèdi. 3 6 20.
 Dies animarum usque ad meridiæ colitur. Ibidem.
 Dierum festorum præcipua cause. 3 6 12.
 Diebus festis Parochi ex Catechismo Romano ali-
     quid populo proponant. 1 11 8.
 Diebus festis quibus vacandum, & quibus abstinen-
     dum. 3 8 17. et seq.
 Directorium Reuerendissimi P. Polanei Societatis
     Iesu Confessarij commendatur. 3 2 7.
 Disciplina Ecclesiastica retinenda causa Cathedra-
     lium Ecclesiarū collegia sunt instituta. 1 2 1.
 Dispensare cum agrotis de prohibitorum ciborum
     esu Parochi possunt. 3 5 34.
 Doctrina est magis, quam aurū eligenda. 1 2 5.
 Doctrina & benevolentia est ad recte consulendum
     necessaria. Ibidem.
 Doctrina & vita ordinandorum explorari debent.
     1 5 .in princ.
 Dominica Oratio, Salutatio Angelica, & Symbo-
     lum concione finita, clara voce, à Parocho pro-
     nunciari debent. 1 11 4.
 Dominica Oratio & Sanctus, sub silentio ne profe-
     rantur. & quare. 2 2 4.
 Domus meritoria diebus festis claudenda. 3 6 18.

INDEX

- D**onum Dei, quod sacerdotio annexum est, pecunia
 possidere velle, nefas. 1 8 2.
Ebrietas fugienda. 1 3 4.
Ebrietas Clericis fugienda. 3 1 5.
Ebrietate in diebus festis maximè abstinentiū. 3 6 18.
Ebrietates, cōmēssatiōes, saltationes, oīs denique, luxus
 in primit. seu nouis Miſs. abesse debet. et quare. 2 2 15.
Ecclēsia positis ob oculos defunctorū corporibus, fide
 les veluti hortatur, vt nouissima recordetur 3 7 5.
Ecclēsiarū Cathedraliū collegia disciplinæ Ecclesia-
 sticæ retinendæ causa, sunt instituta. 1 2 1.
Ecclēsiasticas libertates tueri Canonicorum inter-
 est. 1 2 6.
Energu meni ab ordinib⁹ arcendi. 1 6. in princ.
Episcopi ad fidē, opē, & auctoritatem Canonici est
 confugi endum in difficilioribus. 1 2 7.
Episcopi ad populum admonitio. 3 5 26 et seq.
Episcopi iudicium in ordinandis ad patrimonium,
 requirendū est. 1 5 3.
Episcopi sui facultatem non habens ab alio Episco-
 po Ordines suscipere nemo audeat. Ibidem.
Episcopo in rebus Ecclesia necessarijs, canonici ad-
 esse consilio suo tenentur. 1 2 4.
Episcopo casus reseruati. 3 2 12.
Episcopalis munera maxima est pars prædicatio:
 eaque, necessaria. 3 3 in prin.
Error, cui non resistitur, approbatur. 1 2 9.
Eucharistia et Miſsa. Parte 2. Tit. 2 per totum.
Eucharistia in Miſsa sacrificio quēadmodū tractāda

95
INDEX

- et ut circa eā se gerere sacerdos debet. 2 2 18. et seq.
Eucharistia consecrata, quēadmodū, nec vltra dies
quatuordecim asseruāda: sed hostijs prioribus cō-
sumptis, aliæ supponendæ recentes. 2 2 20.
Eucharistia quēadmodū fidelib. porrīgēda. 2 2 32
Eucharistia in specie vna integrum Christum con-
tinet. 2 2 33.
Eucharistia ad ægrotū quemadmodū ferenda, et ea
ad ægrotū perlata, quid orandū. 2 2 35 et seq.
Eucharistia ante sacramentum vbi commodè fieri
potest, vel saltem dum officia diuina celebrātur,
lumen semper ardere debet, & quare. 2 2 21.
Eucharistia adoratio. 2 2 22.
Eucharistia circūgestationes solēnes quēadmodū fā
ciēda, et quid p illas significetur. 2 2 24. et seq.
Eucharistia specie vna sine iusta quærela contēti de-
bent esse laici. 2 2 34.
Eucharistiam nemo, nisi probatus assumat: & que
probandi ratio. 2 2 27.
Eucharistiam sumpturos, quid admonere Parochus
debeat. 2 2 28. cum seq.
Examen cùm sit, si quid difficiilius acciderit, id Epi-
scopi, vel eius Vicarij iudicio determinādū. 1 6 1.
Examinatoris officiū quod sit. Par. 1. Tit. 5. per totū.
Examinateores ne qd carni et sanguini, amicitiae, o-
dio, vel gratiæ dēt, eorū cōsciētia onerātur. 1 7 7.
Excommunicati non ordinandi. 1 6 in princ.
Excommunicati, interdicti, aut alijs disciplina ecclesi-
astica similiter notati, ne Miſsa sacrificio adsint,
cauere Parechi debet. 2 2 8. Exco-

I N D E X

<i>Excommunicati ad Ecclesiasticam sepulturam non admittuntur.</i>	3 7 20.
<i>Excommunicationum , quæ reseruantur Episcopo genera quinque.</i>	3 2 13.
<i>Extrema vncțio. Part. 2. Tit. 4. per totum.</i>	
<i>Extrema vncțio quibus imparitur, quid admonendi.</i>	2 4 1 cum seq.
<i>Extrema vncțio secundum Agendarum præscriptū administranda.</i>	2 4. in prin.
<i>Extremæ vunctionis sacramentum, non nisi de vita laboratibus impariendum.</i>	2 4. in prin.
<i>Extremæ vunctionis sacramentum detrectantium error.</i>	2 4 8.

Familiae merces annua suis temporibus soluenda nec in mortis tempus reijienda.   2 5 36.
Festa. Parte 3. Tit. 6. per totum.
Festa Sanctorū celebratibus quid agendū. 3 6 8.
Festas Assumptionis Beatae Virginis dies religiosissime obseruandus.   3 6 5.
Festi dies Beatae Virginis precipuum inter cæterorum Sanctorum festa locū obtinet. 3 6 4.
Festi dies Apostolorum & aliorum Sanctorum diebus Beatae Virginis festis sunt proximi. 3 6 8.
Festi dies in Diœcesi Vladislavie. colēdi. 3 6 20.
Festorum duo sunt genera.   3 6. in princ.
Festorum dierum precipuae causa. 3 6 12.
Festis diebus Parochi ex Catechismo Romano aliquid populo proponant.   8 11 8.
Festis

INDEX

- Festis diebus quibus vacandum & quibus abstinentiam.** 3 6 17. et seq.
- Fidei professionis forma. Part. 1. Tit. 10. per totū.**
- Fidei professio Canonicis prius, quam ad Ecclesiam Cathedralem recipientur, tam coram Episcopo, veleius Vicario, quam coram Capitulo facienda.** 1 2 14.
- Fœnectorū & iniquis contractibus operam dantum Confessiones Confessarij tantum Episcops audiant.** 3 2 16.
- Fons Baptismi Parochis quemadmodum conseruādus.** 2 1 17.
- Forma professionis fidei à Pio Papa quarto præscripta, quæ sit. Part. 1. Tit. 10. per totum.**
- Fraternitates. Par. 3. Tit. 8. per totum.**
- Fraternitates cur instituta. 3 8. in prin.**
- Fraternitates & in Ecclesia suas partes habent, & quas.** 3 8 2.
- Fraternitatum officium. 3 8 1.**
- Fraternitatum constitutiones examinare & emendare Archidiaconorū munus est. 3 8 4. et seq.**
- Funera Christianorum priscis temporibus magna religione curata 3 7. in prin.**
- Funeralia. Part. 3. Tit. 7. per totum**
- Funeralia conuiuia sobria esse & moderata conuenit, & qui illis, & qui nō adhibendi 3 7 16.**
- C**eneralis Confessio post finem concionis nunquam à Parochis prætermittenda est: sed ea recitanda

INDEX

- recitanda præibunt populo, qui eos veluti duces
pronuntiando subsequetur. 1 11 4.
Gloria Christi alijs ne detur. 3 6 16.
Gubernandi chori, quibus mandandi sint partes, of-
ficium. 1 3 in prin. & 1. et seq.

- H**aeresis vel modica labes ab ordinis susceptio-
ne submouet. 1 6 in prin.
Hæretici ad Ecclesiasticam sepulturam non admit-
tuntur. 3 7 20.
Hæretorum commentarij ad audientium subuer-
sionem conscripti. 3 3 17.
Honor Christo, vt capiti, debitus ne alio transfe-
ratur. 3 6 16.
Honestas clericorum. Part. 3. Tit. 1. per totum.
Honestæ recreations clero permissa. 3 1 11.
Honestis laboribus incubendum. 1 3 4.

- I**eiunia. Parte 3. Tit. 5. per totum.
Ieiunium commendatur Annae Prophetissa, &
Christi exemplo. 3 5 1. & 2.
Ieiunium vt fructuose sit, quid facere oporteat.
3 5 18.
Ieiuniij exempla varia. 3 5 3 cum sequen.
Ieiuniij vis atque effectus. 3 5 8.
Ieiuniij suscipiendi triplex causa. 3 5 19.
cum sequent.
Ieiunio & oratione, non alia re quoddam Dæmo-
niorum genus eycitur. 3 5 7.
Ieiunia

INDEX

Ieiunia quæ seruanda.	3	5	in princ.
Ieiunia quorum damnantur.	3	5	16 et seq.
Ieiunia in Diocesi VVladislauensi obseruanda.	3	5	28 cum seq.
Ieiunij vindicta de peccatis sumitur.	3	5	24.
Ieiunare qui per tenuorem valetudinem non potest, ei ad Episcopum aut eius Vicarium, ad Parochum denique suum confugendum est.	3	5	32.
Ignoscit Deus alijs aliorum causa.	3	6	15.
Immitatum omnium & iurium Canonici sunt custodes.	1	2	6.
Impedimenta ordinandorum. Parte 1. Titulo 6. per totum.			
Impedimenta consanguinitatis & affinitatis à concilio Tridentino petenda:	2	5	27.
Impenitentes Ecclesiastica sepultura carere debent.	3	7	20.
Infames ab ordinibus arcendi.	1	6	in princ.
Infantes baptisati, præter tutelares angelos habent spesores suos ab eis usque ad Sacramentum Christi seu Confirmationis instituendi, alijs postea tradendi susceptoribus.	2	1	14.
Infantes cum exorcisantur, nihil temerè faciendū, sed grauiter & religiosè omnia.	1	11	15.
Infideles ad Ecclesiasticam sepulturam non admittuntur.	3	7	20.
Initiandi sacris uno mense ante ordinationem desideriū suū Parochio, sub quo degūt, explicare debet.	14	1.	
			Initiandi

INDEX

- Initiandi sacris, aduenientibus quatuor anni temporibus, feria quarta in loco ordinationis apud præfectos examinis sistere se debent. 1 4 3.
- Initiandi sacris, quorum testimonium habere debent, ut promoueri possint. 1 4 4.
- Initiandorum sacris nomina, Parochus denuntiare populo & ab eo testimonium petere debet, & Episcopum vel Suffraganeum tota de re certiore facere. 1 4 1.
- Institutio seu prouisio. Parte 1. Tit. 7 per totum.
- Institutio de beneficio curato, cum facienda est, quæ explorari debeant. 1 7. in prin.
- Institutio de beneficio sive curato, sive non curato facienda non est, nisi prius se institui volens, in Episcopi vel eius vicarij manibus iuramentum præstiterit, se à Simoniae yitio liberum & immunem esse. 1 8 1.
- Instituenda iuuentutis ratio unde petenda. 3 4 12.
- Instituendi ad Parochias accurate examinari debent. 1 5 4.
- Instituendi ad beneficia curam animarum habentia, ea debent esse mente, ut non querant quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi. 1 7 2.
- Instituēdis ad beneficium curatum ante manus impositionem, quæ proponi debeant. 1 7 5.
- Institui ad beneficium, præsertim curatū, nisi per Episcopum, vel ab eo deputatos diligenter probatos, nemo debet. 1 7 6.
- Institui se ad beneficium curatum volenti manum

INDEX

- num citò nemini imponendam. 1 7 in prin.
 Interdicti, excommunicati aut alijs disciplina Ecclesiastica similiter notati, ne Missæ sacrificio adfint, cauere Parochi debent. 2 2 8.
 Interdicti ecclesiastica sepultura carere debet. 3 7 20
 Inuentariū auctius Parochi decedentes, conditione Ecclesiæ meliore facta, relinquere tenetur. 2 5 34.
 Inuentarium rerum suarum, Parochi in ipso ad Ecclesiæ suas ingressu præsentibus testibus conscribere debent, & quare. 2 5 35.
 Iurisurandi ob Simoniæ suspicionem dandi forma.
     Parte 1 Titulo 9 per totum.
 Iuuentutis instituenda ratio vnde petenda. 3 4 12.

 L Aboribus honestis incubendum. 1 3 4.
 Legata defunctorū fideliter exequenda. 3 7 18.
 Lex non personas attendit, sed personarum facta. 1 2 3.
 Libri, de quibus iudicium difficile vel dubium erit,
     Episcopo vel eius Vicario præsentari debet. 1 11 2.
 Libris Catholicis in prædicando Dei verbo & sacra scriptura explicanda vtendum prohibitis & suspectis abiectis. 1 11 1.
 Libros nisi probatos & à viris Catholicis latino vel populari sermone conscriptos, sine excōmunicationis pœna habere non licet. 1 11 2.
 Literarū ignari & rudes non ordinandi. 1 6 in prin.
 Literis sacris inuigilandum. 1 3 4.
 Ludus taxillorum, chartarum, aleæ, talorum ac n tessera-

I N D E X

tesserarum,arma,venatus,taberne.mercatura,
 & omnes auaritiae sordes Clerico interdicta: ho-
 nestis recreationibus, modo absit in ludo pecunia
 pactio,permis̄is. 3 1 11.

Luxus omnis in primitijs seu nouis Miſis abesse de-
 bet,& quare. 2 2 15.

Maledictus est, qui facit opus Dei negligenter. 1 2 8.

Mappe,palle,corporalia,purificatoria nitere debet,
 nec vallis esse sordibus infecta. 2 2 14.

Marci Euangelista festum usque ad meridiem cele-
 bre. 3 6 20.

Martyrum memoria cur celebretur. 3 6 12.
 Matrimonium. Parte 2. tit. 5. per totum.

Matrimonium denuntiatione una tantum prae-
 dente potest ex causa contrahi. 2 5 7.

Matrimonium Parocho & duobus vel tribus testibus
 praesentibus nulla facta denuntiatione, potest ex
 causa contrahi. Ibidem.

Matrimonium presente Parocho vel alio sacerdote,
 de ipsis vel ordinarij licetia,& duobus vel tribus
 testibus non contractū,irritū & nullū. 2 5 9.

Matrimonium contrahentes sine Parocho vel sacer-
 dote & iusto testium numero arbitrio ordinary
 puniantur. 2 5 10.

Matrimonii contracturi triduo ante eius consumma-
 tionē confessi,Eucharistiā sumant. 2 5 14.

Matrimonium contracturos, quid Parochi admo-
 nere

INDEX

- nere debeant. 2 5 19 & seq.
- Matrimonium post tres denuntiationes factas, nullo impedimento obiecto contrahendum. 2 5 5.
- Matrimonij contractum tres publicæ denuntiationes tribus continuis festis diebus inter Missarum solennia factæ præcedere debent. 2 5 4.
- Matrimonij contractum, quem denuntiationes ex causa non præcesserunt, subsequi ante illius consumationem debent, & quare. 2 5 8.
- Matrimonij contrahendi forma. 2 5 6.
- Matrimonij solennitas à prima Dominica Adventus usque ad festum Epiphaniæ inclusuè. & à feria quarta Cinerū ad octauam Paschæ inclusuè, legi Canonica celebrari prohibetur. 2 5 30.
- Matrimonio alienos Parochianos, sine Parochi licetia copulantium pœna. 2 5 12.
- Matrimonio homines rudiores, nisi Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum & Decalogum didicerint, non esse copulandos. 2 5 29.
- Matrimonio vagi & nullam certam sedem habentes, qua cautione copulandi. 2 5 24.
- Matrimonio ignotos vel Errones, velex non sua Parochia absque suorum Parochorum licentia nem copulet. 2 5 23.
- Matrimonij contrahendis laudabiles consuetudines quarumcunque prouinciarum & ceremonias rectè adhiberi. 2 5 15.
- Mēbro aliquo notabili, deformes nō ordinādi. 1 6.
- in prim. n 2 Memo-

I N D E X

- Memoria martyrum cur celebretur. 3 6 12.
Memoria sanctorum prodest hominibus. 3 6 14.
Mercatura Clerico interdicta. 3 1 11.
Merce annua familiae suis temporibus soluenda, nec
in tempus mortis reijienda. 3 5 36.
Meritoriae domus diebus festis claudenda. 3 6 18.
Minores natu, quam Sacrum Concilium Tridenti-
num & Canones exigunt, non ordinandi. 1 6.
in princ.
Missa Par. 2. Tit. 2. à prin. vsq; ad parag. 17.
Missa cùm habetur, Canon vterq; tacite pronunci-
andus: reliqua vt possint à populo audiri, clariss.
2 2 2.
Missa quid sit, quæ mysteria cōtineat, quis ex ea fru-
ctus ad auditores redundet, docendi per occasio-
nem fideles. 1 11 5.
Missa cur in Ecclesia frequentetur, & quid inter eā
audiendam meditari conueniat, docendi sunt fi-
deles. 1 11 6.
Missa ad sacrificium accedentes, Parochos qua co-
gitatioē esse oportet, & meditatioē. 2 2. in prin.
Missa summi ac tremendi mysterij contemptus vnde
vulgō natus. 1 11 7.
Missa, quibus preb. celebrari prohibeantur. 2 2 13.
Missarum sacrificium in Ecclesijs tantum vel capel-
lis Diuinæ rei dicatis, fieri debet et potest. In pri-
uatis autem cuiusquā ædibus nequaquam. 2 2 6.
Monachi Aegyptij dictum 1 3 4.
Morbo caduco laborantes, nō ordinādi. 1 6. in prin.
Mortens

I N D E X.

- Mortem qui sibi consciuerunt, sepultura ecclesiastica carere debent*   3 7 20.
Mos, quo villani cum signo Christi crucifixi vel Resurgentis campos & segetes poti oberrant abelendus.   2 6 10.
Mos sponsi post initum matrimonium pugnis pulandi tollendus.   2 5 26.
Mulieres asciticias vel subintroductas Clerici abiijciant, nec villas ad conuictum suum admittant, nisi etate prouectas, vel genere propinquas, in quas nulla cadere possit suspicio.   3 1 6.
Mundities in Missa sacrificio seruanda.   2 2 14.

- N**ATV minores, quam Sacrum Cōcilium Tridentinum & Canones exigunt, non ordinandi.   1 6. in prin.
Nomina sacris initiandorum, Parochus denunciare populo, & ab eo testimonium petere debet, & Episcopum vel Suffraganeum tota de re certiore facere.   1 4 1
Notabili aliquo membro deformes non ordinandi.
 1 6. in prin.
Nundinationes pre templorum foribus in Cœmiterris sive fieri prohibenda.   2 5 38.
Nuptialis benedictio à quo facienda.   2 5 11.
Nuptiae à dominica Rogationum ad festum sanctissimæ Trinitatis inclusuè in Diœcesi VVladislauensi ne celebrentur.   2. 5 31.
Nuptiae. vide Matrimonium.

n 3   Occultis

I N D E X

- O**ccultis pro peccatis secreta, pro manifestis publica, iniungenda est pœnitentia. 3 2 15.
Officium Canonicorum. Parte 1. Tit. 2. per totum.
Officium examinatoris. Parte 1. Tit. 5. per totum.
Officium parochorum. Parte 1. Tit. 11. per totum.
Officium generaliter curam animarum habentiū.
    Ibidem.
Officium Archipresbyterorum siue Decanorum ruralium. 2 5 39.
Officium Sodalitatum seu fraternitatum. 3 8 1.
Officium Confessarij. Parte 3. tit. 2. per totum.
Officio suo sacerdotes omnes, cuiuscunque sint gradus attendere debent: & ministerium suum diligenter implere. 1 3 in prin.
Officia diuina cùm celebrātur, in tabernis ne quicquam vendatur. 2 5 38.
Omnia simul statui non possunt. 3 9 4.
Operarij in vineam Domini mittendi quales esse debent. 1 4 in prin.
Oratio Dominica & Sanctus, sub silentio ne profertur, & quare. 2 2 4.
Oratio Dominica, Salutatio Angelica & Symbolum, concione finita clara voce à Parocco pronuntiari debent. 1 11 4.
Orationes Sanctorum, qui in cœlo sunt, quam qui in terra, plus valent. 3 6 13.
Ordinatio cùm fieri debet, quid obseruandum. 1 4. in princ.
Ordinandi. Parte 1. tit. 4. per totum.
    Ordinan-

INDEX

- Ordinandus cuias sit querendum. 1 5 1.
- Ordinandi, qui ad sacros ordines, qui ad Sacerdotium præseruum promouendi sunt, quām probatissimi esse debent. 1 4 in prin.
- Ordinandi, aduenientibus quatuor anni temporibus, feria quarta in loco ordinationis apud prefectos examinis se sistere debent. 1 4 3.
- Ordinandi ad sacros ordines, quorum testimonium habere debent, ut promoueri possint. 1 4 4
- Ordinādis qua impedimenta. Par. 1. Tit. 6. per totū.
- Ordinandorum doctrina & vita explorari debent. i 5 in prin.
- Ordinandorum animus explorandus, & quo consilio ad ordines promoueri volunt. 1 5 3.
- Ordinari ignari literarum & rudes non debent. 1 6 in prin.
- Ordinari ad patrimonium nemo debet sine Episcopi sui iudicio. 1 5 3.
- Ordines ad quem titulum petantur videndum. nā ne quis ad sacerdotium admittatur, nisi beneficiū habeat pacificum, cautum est. 1 5 2.
- Ordines sine Episcopi sui facultate ab alio Episcopo suscipere nemo audeat. 1 5 3.
- Organa deuotioni, non aurium voluptati inseruire debet, aut aliqd loco sacro indignū resonare. 2 2 5.
- Otiū tanq̄ somētū vitiorū omniū deuitandū. 1 3 4.
- PAllæ, mappæ, corporalia, purificatoria nitere debent, nec ullis esse sordibus infecta 2 2 14.
- Panis in Missa sacrificio qualis adhibēdus, et qualis nō, & quare. 2 2 11. n 4 Pa-

I N D E X

- Parochus sacris initiandorum nomina denuntiare populo, & ab eotestimonium petere debet, & Episcopum vel Suffraganeum tota de recentiore facere. 1 4 1.
- Parochus Baptismo collato quam cognationem susceptores contraxerint, ne ignorantia se vlla excusare possint, indicare eis debet. 2 1 2.
- Parochus Baptismum collaturus sciscitari debet ab ijs, ad quos eares pertinet, quos elegerint de sacro fonte susceptores, eorumq^{ue} nomina, quos tantum ad suscipiendum admittere debet, & libro suo inscribere. Ibidem. 1
- Parochus quilibet librum peculiarem ad scribenda baptisatorum & susceptorum nomina habere debet, & diligenter asseruare. 2 1 8.
- Parochus si quid vel culpa vel negligentia contra administrandi baptismi præscriptum deliquerit, arbitrio ordinarij puniatur. 2 1 3.
- Parochus qui matrimonio contrahendo duobus tribus testibus non adhibitis interfuerit, arbitrio ordinarij puniendus. 2 5 10.
- Parochus librum in quo coniugum & testimonia, diem & locum contracti matrimoniū describat, diligenter custoditum habeat. 2 5 13.
- Parochus ex ira vel odio, vel ob negata Parochia iuria, aut prouentus non repræsentatos, Sacramenta ne deneget: illis administratis suum ius persecuturus. 2 5 37.
- Parochus sub quo sacris iniciandi degunt, uno mense ante

INDEX

- ante ordinationem desiderium suum explicare debent. I 4 1.
- Parochi futuri vitam sic moderari velle debent, ut pro sint sibi ipsi, & alijs odor sint vita in vitam. I 7 2.
- Parochi futuri non ad delitias, quietem, commoda, sed ad opus, laborem, curam, ad pericula denique se vocari sciant. I 7 3.
- Parochi prius, quam populo Sacra menta in partiant, eorum vim & usum pro captu fidelium expōnere debent, & quare. I 11 10.
- Parochi patrinos, sponsores seu susceptores in baptismo officij sui admonere debent. 2 1 10.
- Parochi in omnibus Christi Domini solennitatibus prouidere debent, ut Christi beneficia populo sint quam notissima. 3 6 1.
- Parochi à prandio pueros & familiam domesticā ad templum euocare, & in Christianæ fidei primis rudimentis instituere debent. I 11 9.
- Parochi ne Miſsa sacrificio excommunicati, interdicti, alijūe, quos inde disciplina Ecclesiastica submouēdo censuit adsint, cauere debet. 2 2 8.
- Parochi morem illum, quo villani cum signo Christi crucifixi, aut resurgentis, campos & segetes poti oberrant, exterminandū current. 2 6 10.
- Parochi post Eucharistia & extrema unctionis Sacra menta exhibita, usque ad extremum morientibus adesse debent, & quare. 2 4 6. & seq.
- n 5 Parochi

I N D E X

- Parochi sanctos proponere debet fidelibus imitandos. 3 6 10.
- Parochi aut alij Sacerdotes cum mulieribus eodem carpento ne vehantur. 3 1 12.
- Parochi curare debent, ne quid ex eorum negligencia detrimenti accipiat Ecclesia. 2 5 32.
- Parochi professione Ecclesiarum suarum mox addita, confidere rerum Ecclesiasticarum inuentaria duo debet, quorū exemplū vnum Vitricis & prouisoribus Ecclesia dent seruādū, altero sibi retēto, suo periculo si id neglexerit facturis. 2 5 33.
- Parochi decedentes auctius inuentariū conditione Ecclesia mōliore facta relinquere tenetur. 2 5 34.
- Parochi vindicare sanctos à contemptu, & in honorem debitum afferere debent. 3 6 16.
- Parochi in ipso ad Ecclesias suas ingressu inuentariū suarum rerū praesentibus testibus conscribere debent, & quare. 2 5 35.
- Parochi cum ægrotis de prohibitorū ciborum esu dispensare possunt. 3 5 34.
- Parochi in Sanctissimæ Trinitatis die, quid docere populum debeant. 3 6 2.
- Parochorum officium. Parte 1. Tit. 11 per totum.
- Parochis quæ cura incumbat. 1 11. in prin.
- Parochos forte esse oportet, & omnia pro Christi nomine & populi salute cōstanter perferrere. 1 7 3.
- Parochos ad Missæ sacrificium accedentes, qua cogitatione esse oportet & meditatione. 2 2. in prin.
- Parochis fons baptismi quemadmodum conseruādus 2 1 17.
- Pastor

INDEX

- Pastor præcedat oues, eas nominatim vocet, bonis pa-
scat pascuis, puram proponat eis doctrinam, ab
errore & hæresi auertat. 1 11 in prin.
- Pastoris viua vox plurimum valet: & altius in ho-
minum mentibus figit radices. Ibidem.
- Pastores Ecclesiarum pro ouibus suis exemplo Chri-
sti animam suam ponere debent. 1 7 4.
- Patria ordinandi, quæ sit querendum. 1 5 1.
- Patrimonium habens ad illud ordinari non potest,
nisi accedente Episcopi sui iudicio. 1 5 3.
- Patrini seu sponsores in baptismo qui admitten-
di. 2 1 9.
- Patrini sponsores seu susceptores in baptismo officij
sui per parochos admonendi. 2 1 10.
- Patrini ijs, quos ad baptismi fontem tenuerunt, in
hæresim lapsis Mitria viri pŷ & Catholici ex-
emplo vtantur. 2 1 12.
- Paulus nos hortatur, vt exhibeamus nos vt Dei mi-
nistros in vigilijs & ieunijs. 3 5 6.
- Paulus vita ratione et conuersationis diligentia qui-
libet Christianus esse potest. 3 6 11.
- Peccata manere impunita non debent. 1 2 3.
- Peccatum seruitus est omnium longè grauissi-
ma. 3 6 18.
- Pecunia donum Dei sacerdotio annexum possidere
velle nefas. 1 8 2.
- Piè, castè, sobrieq; viuendum. 1 3 4.
- Pœna in his cōstitutionibus aduersus trāgressores no-
minatim nō adiecta quæ inflingēda. 3 9. in prin.
Pœna

I N D E X

- Pœna. Parte 3 Tit. 9. per totum.
- Pœna arbitriae Episcopo reseruata. 3 9 2.
- Pœnarum moderatio siue augmentum penes Episcopum est. 3 9 1.
- Pœnitentia. Parte 2 Tit. 3 per totum.
- Pœnitentia est veluti secunda naufragij tabula, quare ad eam configiendum. 3 2 in prin.
- Pœnitentia pro peccatis occultis secreta, pro manifestis publica est iniungenda. 3 2 15.
- Pœnitentia doctrina à Parochis populo tradenda. 2 3 1.
- Pœnitentia doctrina unde Parochi petenda. 2 3 4.
- Pœnitentia Sacramento ut populus crebro utatur, monere Parochi debent. 2 3 5.
- Pœnitentia in Sacramento peccatorum discrimen considerare Parochi debent. 2 3 6 et seq.
- Pœnitentia de Sacramento per Aduentum & Quadragesimam Parochi crebro habere debent sermones, & quales, & quare. 2 3 13. cum seq.
- Pœnitentem quid facere oporteat. 2 3 2.
- Pontifici Max. casus reseruati unde petendi. 3 2 10.
- Populus sepe ex Sacerdotum dignitate Sacramentorum dignitatem metitur. 1 6 3.
- Prandio sumpto, Parochi pueros & familiam domesticā ad templum euocare, & in Christianæ fidei primis rudimentis instituere debet. I. II. 9.
- Precepta Decalogi post absolutam concionem in Aduentu præsertim & Quadragesima, cū Confessione generali pronuntiari clara voce à Parocco debent 1 II 4.
- præce-

INDEX

- Preceptoris vita magnum adfert auditoribus momentum. 3 4 11.
- Predicatio maxima est pars muneris episcopalis ea-
qu₃ necessaria. 3 3 in prin.
- Preces Sanctorum, qui in cœlo sunt, quàm qui in terra, plus valent. 3 6 13.
- Presbyter ante vicesimum quintum annum promo-
ueri non potest. 1 5 1.
- Presbyteri sodalitates suas quemadmodum admi-
nistrare debeant. 3 8 8 usque ad finē.
- Primitiae seu nouæ Missæ cùm cantantur, commessa-
tiones, saltationes, ebrietates, omnis denique lu-
xus abesse debet, & quare. 2 2 15.
- Primitias seu nouas Missas cantantium intempe-
stiuæ de mensis instruendis conuiuijs qu₃ apparā-
dis cogitationes 2 2 16.
- Primitias & nouas Missas cantaturos, quid memi-
nisse oporteat. 2 2 17.
- Primitijs cantatis, quid nouos Sacerdotes facere
equum est. 2 2 15. vers. quin hoc.
- Processiones per Cœmiteria execrata vel non con-
secrata fieri prohibentur, nisi priùs reconcilien-
tur vel consecrentur. 2 6 9.
- Professio fidei Canonicis priùs, quàm ad Ecclesiā
Cathedralem recipiantur, tam coram Episcopo
vel eius Vicario, quàm coram Capitulo facien-
da. 1 2 14.
- professionis fidei forma. Parte I. Tit. 10. per
totum.

Prouideris

I N D E X

- Prouideri de beneficio præsertim curato, nisi per Episcopum vel ab eo deputatos, diligenter probatus nemo debet. 1 7 6.
- Prouisio seu institutio. Parte 1. Tit. 7. per totum.
- Prouisio de beneficio siue curato siue non curato, prius quilibet fidei Catholicæ præfessionem facere debet, iuxta formam à Pio Papa quarto præscriptam. 1 10 in prin.
- Prouisio de beneficio curato, cum facienda est, quæ explorari debeant. 1 7 in prin.
- Prouisio de beneficio curato cui facienda est, quæ ante manus impositionem proponi debent. 1 7 5.
- Prouisio de beneficio siue curato siue non curato facienda non est, nisi prius sibi prouideri volès, in Episcopi vel eius Vicarij manibus iuramentū præstiterit scà Simoniae vitiō liberū et immunitē esse. 1 8 1.
- Psallendi munus obtainientium officium. 1 3. in princ. & 1 & seq.
- Purificatoria, palla, mappe, corporalia nitere debent, nec ullis esse sordibus infecta. 2 2 14.
- Purificatoria & corporalia per ipsummet Parochū lauari debent. Lotione autem per alias honestas personas absoluta, non prius admoueantur altari, quam soluta forma reconcilientur. Ibidem.
- R**ecipi ad Ecclesiam Cathedralem Canonicus non debet, nisi facta prius fidei præfessione tam coram Episcopo vel eius Vicario, quam in Capitulo. 1 2 14.
- Recreatio-

INDEX

- R**ecreationes honestæ Clerico permisæ. 3 1 11.
Reliquijs defunctorum conditis, quod Parochorum
officium sit. 3 7 17.
Romanus Catechismus singulis diebus festis per
partes à Parochis populo proponendus, & qua-
re. 1 11 8.
- S**acerdotem mendicare, vel sacrificio renali uti
fas non est. 1 5 2
- S**acerdotes omnes, cuiuscunque sint gradus, officia
sua attendere debent, & ministerium suum di-
ligenter implere. 1 3 in prin.
- S**acerdotes cum mulieribus eodem carpento ne vehan-
tur. 3 1 12.
- S**acerdotum ex dignitate sacramentorum dignita-
tem populus sape meritur. 1 6 3.
- S**acerdotij munus præstantissimum. 1 6 2.
- S**acerdotij in ordinem cum qui cooptandi sunt,
cura maxima in his diligendis adhiberi debet.
Ibidem.
- S**acra cum cantantur eorum, quæ voce clariore
cani consueuerunt, nihil prætermittatur. 2 2 3.
- S**acramentum extremæunctionis non nisi de vita
laborantibus impariendum 2 4. in prin.
- S**acramenta populo prius, quam Parochi impari-
ant, eorum vim & usum pro captu fidelium ex-
ponere debent & quare. 1 11 10.
- SACRAMENTA** sunt amanda veluti presen-
tissima

INDEX

- tissima pharmaca, & eis crebrò utēdū. I II III.
- Sacramenta administraturi qualiter id facere,
quod parant, et quales esse debeat. I. I. 13 et seq.
- Sacramenta Parochus ex ira vel odio, vel ob negata
Parochia iura aut prouentus non representatos,
ne deneget, illis administratis suum ius persecu-
thrus. 2 5 37.
- Sacramentorum in administratione Agendarum
præscriptum sequendum, & inde non disceden-
dum. I II 12.
- Sacrificium Miſarum in Ecclesiis tantum vel Ca-
pellis diuinæ rei dicatis fieri debet & potest: in
priuatis autem cuiusquam adibus nequaquam.
2 2 6.
- Sacris literis inuigilandum. 1 3 4.
- Sacris initiandorum nomina Parochus denuntiare
populo, & ab eo testimonium petere debet, & E-
piscopum vel Suffraganeum tota de re certiore
facere. 1 4 1.
- Sacris initiandi, vno mense ante ordinationem de-
siderium suum Parocho, sub quo degunt, explica-
re debent. Ibidem.
- Sacris initiandi aduenientibus quatuor anni tem-
poribus, feria quarta in loco ordinationis apud
præfectos examinis se sistere debent. 1 4 3.
- Sacris initiandi, quorum testimonium habere de-
bent, ut promoueri possint. 1 4 4.
- Saltationes, commessiones, ebrietates, omnis
denique luxus, in primitijs seu nouis Miſis ab-
esse

126
INDEX

<i>esse debent, & quare.</i>	2	2	15.
<i>Salutationes diebus festis ne fiant.</i>	3	6	18.
<i>Salutatio Angelica cum Oratione Dominica &</i> <i>Symbolo, finita concione à Parochio clara voce</i> <i>pronuntiari debet.</i>	1	11	4.
<i>Sanctus & Dominica Oratio sub silentio ne profe-</i> <i>rantur, & quare.</i>	2	2	4.
<i>Sancti unde commendandi.</i>	1	6	9.
<i>Sanctorum memoria prodest hominibus.</i>	3	6	14.
<i>Sanctorum, qui in cœlo sunt, quam qui in terra, pre-</i> <i>ces plus valent.</i>	3	6	13.
<i>Schola. Parte 3. Tit. 4. per totum.</i>			
<i>Schola præfici nemo debet, nisi Episcopi vel Officia-</i> <i>lis eius iudicio probatus, & facta fidei professio-</i> <i>ne, & quare.</i>	3	4	5.
<i>Scholarum cura Parochialium, rectori Ecclesiarum</i> <i>incumbit.</i>	3	4	15.
<i>Scholastici Ecclesia officium.</i>	3	4	5.
<i>Schismatici ad Ecclesiasticam sepulturam non ad-</i> <i>mittuntur.</i>	3	7	20
<i>Scriptores, qui pueris prælegi prohibentur, & qua-</i> <i>re.</i>	3	4	9 & seq.
<i>Seculare brachium quando implorandū.</i>	3	6	19.
<i>Sepultura. Parte 3. Tit. 7. per totum.</i>			
<i>Sepultura Christiana quibus denegāda.</i>	3	7	20
<i>Sepultura loca & Cœmiteria diligenter custodien-</i> <i>da, & quare.</i>	3	7	21
<i>Sepulcrum nomine nihil exigendum.</i>	3	7	19.
<i>Seruitus omnium lögè grauiissima est peccatū.</i>	3	6	18.
	0		Simo-

INDEX

- Simoniæ vitio quemadmodum occurratur. Parte 1.
Tit. 8. per totum.
- Simoniæ ob suspicionem, quæ forma iuramenti.
- Parte 1. Tit. 9. per totum.
- Simoniæ vitium, quorum exemplo Clericis esse terribile debet. 1 8 2.
- Simoniæ vitio nullum tetrius esse potest. 1 8 4.
- Simoniaci non ordinandi. 1 6 in prin.
- Simoniaci quibus poenis plectantur. 1 8 3.
- Sobrietè, castè, pieq; viuendum. 1 3 4.
- Sodalitates. Parte 3. Tit. 8 per totum.
- Sodalitates cur instituta. 3 8 in prin.
- Sodalitates & in Ecclesia suas partes habent, & quas. 3 8 2.
- Sodalitates suas presbyteri quemadmodum administrare debent. 3 8 8 usque ad fin.
- Sodalitatum officium. 3 8 1.
- Sodalium nobilium & diuitium in fraternitatibus in humiliores et pauperes officium. 3 8 6.
- Sodalium in fraternitatibus, quod esse commune propositum debet. 3 8 7.
- Spiritalis cognatio contrahitur inter susceptores & baptisatum ipsum, illiusq; patrem & matrem; nec non inter baptismantem & baptisatum, baptisatiq; patrem & matrem. 2 1 1.
- Spiritalis cognatio, quæ ex confirmatione contrahitur, confirmantem & confirmatum, illiusq; patrem & matrem, & tenentem non egreditur. 2 1 4.
- Spirita-

101
INDEX

Spiritualis cognationis , quæ confirmatione con-
trahitur , populo diligenter insinuari debet,
ne quam ignorantiam prætendere posse.

2 1 5.

Spiritalem cognationem , qui ultra designatos bap-
tisatum tetigerint , non contrahunt . 2 1 3.

Sponsores ijs , pro quibus apud baptismi fontem spo-
sponderunt in hæresim lapsis , Mitræ viri p̄j &
Catholici exemplo vtantur . 2 1 12.

Sponsores patrini seu susceptores in baptismo officij
sui per Parochos admonedi . 2 1 10.

Sponsores seu patrini in baptismo qui admitten-
di . 2 1 9.

Spurij non ordinandi . 1 6 in prin.

Statui simul omnia non possunt . 3 9 4.

Subdiaconus ante annum viceustum secundum or-
dinari vetatur . 1 5 1.

Supplicationibus solennibus indictis , vt illis fre-
quentes intersint , monendi fideles , & vt Deum
precibus fatigent . 2 6 8.

Susceptores baptisatorum , qui admittendi . 2 1 9.

Susceptores infantium in baptismo , ijs , quos suscep-
perunt in hæresim lapsis , Mitræ viri p̄j & Ca-
tholici exemplo vtantur . 2 1 12.

Susceptorum & baptisatorum nomina in libro pe-
culiare inscribere Parochus debet , parentibus
baptisati adiunctis anno , mense , die , administra-
ti baptissimi aſcripto . 2 1 8.

Symbolum cum Oratione Dominica , & salutatione
Angelica

• 2

Angelica

I N D E X.

- Angelica , finita concione à Parocho clara voce
pronuntiari debet.* 1 11 4.
- Symbolum integrum canendum , nec vñquam de-
curtandū, ut pote nostræ fidei profissionē.* 2 2 3.
- T**aberne Clerico interdicta. 3 1 11.
Taberne diebus festis claudenda. 3 6 18.
Talorum ludus Clerico interdictus. 3 1 11.
Taxillorum ludus Clerico interdictus. Ibidem.
Tesserarum ludus Clerico interdictus. Ibidem.
*Testes , qui sine Parocho vel Sacerdote matrimonij
cōtractui interfuerint , arbitrio Ordinarij pu-
niendi.* 2 5 10.
Tonsuram ferre Clerici ne prætermittant. 3 1 1.
Tonsuræ Clericalis varia significatio. 3 1 1 et seq.
*Traditiones , quales sint , discernere concionatores
debent.* 3 3 19.
Traditionum doctrina vnde petenda. 3 3 21.
*Traditionibus , que sunt non postrema Euangeliū
pars , Concionatores non minus , quam sacris
scripturis niti debent.* 3 3 18.
*Trucidati ob scelus , Ecclesiastica sepultura carere
debent.* 3 7 20.
- V**agi & nullam certam sedem habentes , qua
cautione matrimonij copulandi. 2 5 24.
Venatio Clerico interdicta. 3 1 11.
*Vicarij & alij inferioris ordinis Clerici . Parte 1.
Tit. 3. per totum.*

Vinum

208
INDEX

- Vinum quale in Missæ sacrificio adhibendū. 2 2 10.
Vinum ad Missæ sacrificium quale non adhiben-
dum, quo adhibito idolatriæ crimen contrahi-
tur. 2 2 9.
Vita Christianorum mortis meditatio, & moriendi
doctrina. 3 7 14.
Vita & doctrina ordinandorum explorari debent.
1 5 in prin.
Vita Clericorum. Parte 3. Tit. 1. per totum.
Vita Concionatorum consentiens esse eorum doctri-
na, non autem refragari debet. 3 3 5. & seq.
Vitio Simonie quemadmodum occurratur. Par. 1.
Tit. 8. per totum.
Unctio extrema. Parte 2. Tit. 4. per totum.
Unctio extrema quibus impartitur, quid admo-
nendi. 2 4 1 cum seq.
Unctio extrema secundum Agendarum præscriptū
administranda. 2 4 in prin.
Unctionis extremæ sacramentum, non nisi de vita
laborantibus impatiendum. 2 4 in prin.
Unctionis extremæ sacramentum detrectantium
error. 2 4 8.
Vox pastoris viua plurimū valet, & altius in ho-
minum mentibus figit radices. 1 11 in prin.
Vsuris abstinere Clerici debent. 3 1 13.
Vsurarij Ecclesiast. sepultura carere debet. 3 7 20.
Vsurarum graue crimen. 3 1 13 & seq.

FINIS INDICIS.

FINIS IN POCIS

109

ADMONI-
TIONES QVINQVE
CIRCA SACRAMENTORVM
ADMINISTRATIONEM FACIEN-
DAE , AVCTORE REVERENDISSI-
fimo D. Stanislao Carniolio, Epi-
scopo VVladislauensi.

EZECHIELIS XXX. ET XXXIII.

Fili hominis, Speculatorem dedi te domui Isra-
 el, et audies de ore meo voluntatem, et annun-
 cabis eis ex me: Si dicente me ad impiū, Morte mo-
 rieris, non annunciaueris ei, vt auertatur à via
 sua impia et viuat, ipse impius in iniiquita-
 te sua morietur, sanguinem autem eius
 de manu tua requiram.

I. P E T R I V.

Pascite qui in vobis est gregem Domini, prouiden-
 tes non coacte, sed spontaneè, secundum Deum: neq;
 turpis lucri causa, sed voluntarie: neq; vt dominan-
 tes in cleris, sed forma facti gregis ex animo. Et
 cum apparuerit princeps pastorum, percipie-
 tis immarcessibilem coronam gloriae.

A C T U V M X X.

Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spi-
 ritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesi-
 am Dei, quam acquisiuit sanguine suo.

COLONIAE Apud Maternum Cholinum.

Anno M. D. LXXII.

Cum gratia & priuilegio Casariae maiest.

P R I M A

Admonitio circa baptis̄mi Sacra-
mentum facienda.

S E C V N D A

Admonitio circa pœnitentiæ Sacra-
mentum, & confessionem peccatorum
facienda.

T E R T I A

Admonitio circa perceptionem sa-
croſanctæ Eucharistie facienda.

Q V A R T A

Admonitio circa Sacramentum ex-
tremæ unctionis facienda.

Q V I N T A

Admonitio eorum, qui suscepturi
sunt Sacramentum matrimonij.

Stanis-

STANISLAVS

CARNKOVVSKI VVLADIS-
LAVIENSIS ET POMERANIAE EPI-
scopus, Parochis, & Sacerdotibus, Diocœ-
sis nostræ, Salutem in Domino.

 Vrauimus non ita pridem
 conscribi materna gentis
 nostræ lingua admoniti-
 ones Sacramentales, & eas
 typis excussas, perulgari:
 quo sic & sacerdotibus Diocœsis no-
 stræ prospectum, & Sacri Concilij Tri-
 dentini mandato esset per nos satisfa-
 ctum. Quas cùm probarent viri qui-
 dam pij & docti, (imprimis verò Marti-
 nus Cromerus, quē nuper Serenissimus
 Rex noster, usus prudentissimo consi-
 lio, illustrissimo & eidem doctissimo vi-
 ro, STANISLAO HOSIO Car-
 dinali VVarmensi, in illius Episcopa-
 tu collegam & adiutorem esse voluit)
 ijdem etiam illi authores fuerunt no-
 bis, ed endi eisdem admonitiones Latina
 lingua ut ne solius Diocœsis nostræ, vel
 huius prouinciæ tantum finibus clauder-

a 2 rentur,

PRAEFATIO.

rentur, sed ad eorum etiam qui sermonis nostri sunt expertes, cognitionem venient. Quorum nos sententiam non grauatim sequuti, curauimus priores illas nostras extendi, auctioresque reddi, & publicis typis in publicum emitti. Vtrisquis autem edendis, idem prorsus à nobis spectatum est. Prioribus illis succinctis, voluimus consultum Parochis imperitoribus: has verò fusiores, legent hi & sequentur, qui serre possunt solidū cibū, qui que maiori sunt rerū renderarum intelligentia prædicti. Vidi mus autem & illas, quas Cromerus noster pio studio nuper ædidit, & eas sacerdotibus Diocesis nostræ commendatas esse volumus. Neque tamen propterea nostras suppressendas nobis esse putauimus. Deligant sibi ex omnibus Parochi, quas voluerint, & earum præscriptum sequantur. Atque utinam hi, lucubratiunculis istis adiuti, maiori cura deinceps, maioresque populorum modo, in obeundum suū munus incumbant. Quod si videremus factum, nihil esset in rebus iucundis, quod posset nobis

PRAEFATIO.

bis in hac vita nostra maiorem voluptatem afferre. Si quem igitur sacerdotes nostri, & alij quicunque legentes, ex his laboribus nostris fructū ceperint, erit quod DEO, cuius id solius beneficium est, gratias agant. Nos ab omnibus hoc vnum postulamus, vt nos vñà cum ouili nostræ fidei credito, diligenter Deo commendent, precesque suas pro nobis ad eum fundere nunquam intermittent.
(...)

Antequam autem ad baptismi administrationem accident, hac præmonitione quæ sequitur, ad populum adstantem uti poterint.

a 3 Admo-

ADMONITIO CIR- CA BAPTISMI SACRAMEN- tum per sacerdotem facienda.

Vando quidem fratres charis-
imi, Christiana charitate
impulsi, hunc in locum veni-
stis, ut coram intueamini,
præcipuum hoc diuinæ mi-
sericordiæ signum, & primum eiusdem
gratiæ ac benignitatis gradum, quem is
pro bonitate sua inestabili, homini lapsi
impartiuit: ut inquam intueamini, quo
Attēti sint, qui adstant pacto hic Adami filius, sit recipiendus
baptizādo. per Baptismi Sacramentum in fidelium
communionem, ut iam Dei filius, Chri-
sti frater, ciuis & hæres regni cœlorum
esse queat: Hortor vos in Domino, ut
post habitis vanis cogitationibus & collo-
quijs omnibus, quibus possint animi ve-
stri distrahi, & à tantæ rei cōsideratione
suspendi; perpendatis ipsi vobiscum dili-
genter, quanta sit hæc Dei charitas, &
plus quam paterna benignitas, quam pro-
magna sua misericordia declarauit antea
nobis omnibus per baptismum, & nunc
per gratiam suam huic infantulo decla-
rare dignatur.

No-

CIRCA SACRAM. BAPT.

Nostis è scriptura sacra , vel sal- Originalis
tem audiistis , quòd ob nostrorum pri- peccatigra
morum parentum culpam,vitam adhuc uitias.
in paradiſo voluptatis degentium, om- Ioan. 1.
nes homines, qui vnquam ex voluntate carnis, hoc est de viro , deq; ſœmina in lucem prodierunt , prodeunt & poſtea ſunt prodituri , iam ab ipſo matris Ephe. 2.
vtero, originali peccato infecti , & ſœ Rom. 3. 5.
dè turpiterque inquinati, merito ſuo fa- 1. Cor. 15.
Eti ſunt iræ diuinæ obnoxij, damnatio-
nis æternæ filij : odiosi & inuiſi Deo,
ſathanæque potestati ſubiecti; nec eis pa-
tet ex ipſorum natura vllus ad regnum cœleſte poffidendum , & ad æternam fa- Cur in mū
lutem conſequendam aditus. Cæte- dūChristus
rum huic tam profundo malorum pela- veneſit.
go, confilio quodā imperſcrutabiliter pro- Gal. 4.
uidit ſumma dei benignitas, mittens fili-
um ſuum chariſſimum, & eum vnigenitū
in mundum, vt genus humanum ad ima Ioan. 3.
ginem ſuam conditum, è potestate ſatha
næ creptum, in libertatem affereret: vt- Matth. 18.
que ſaluaret omnes, qui erāt alioqui ſuo Luc. 9.
ipſorum vitio, æternæ damnationi addi-
cti, morteque ſempiterna morituri.

Cur institu-
tum sacra-
mentum
baptismi.
Ioan. 3.

Gal. 3. Tit.
3. Iacob. 2.
1. Petri 3.

Dei promis-
sio de bap-
tismo.

Marci 16.
Acto. 2.

HVius igitur salutis nostræ cau-
sa, Baptismi sacramentum per eum ip-
sum filium suum instituit, promittens v-
niuersæ carni verbo suo ineffabili, quod
omnes hoc sacramento initiati (absit do-
lus & fictio) iam deinceps ex Dei solius mi-
sericordia, & ex gratia saluatoris nostri
I E S V C H R I S T I, cuius tunc effi-
ciuntur membra, & ei adhærent veluti ve-
ro viuoque suo capiti, reddantur dein-
ceps ab omnibus peccatis, quantumuis
multis & magnis, & ab eterna morte pror-
sus liberi, quodque liberati ex satanæ la-
queis & è faucibus illius erepti, ius acci-
piant filiorum Dei, & fiant Dei quidem
hæredes, Christi verò cohæredes in re-
gno cœlorum.

EST autem non obscura, imo claris-
sima, & eadem certissima Christi pro-
missio : Qui crediderit & baptizatus
fuerit, saluus erit: quā & proposuit Iu-
dæis Petrus dicens: Baptizetur vnuſquisq;
vestrū in nomine Iesu Christi, in remis-
ſionē peccatorum vestrorū, & accipietis
donū Spiritus sancti. Vobis em̄ est pro-
missio & filijs vestris, & omnib. qui lōgē
funt, quoſcunq; aduocauerit Dñs deus
vester

CIRCA SACRAM. BAPT.

vester. Quibus verbis, non modè bapti-
 zandos esse docuit, qui Christo nomen
 essent daturi, verum etiam baptismi fru-
 ctum expressit. Mandauit autem
C H R I S T V S discipulis suis, vt e-
 untes in mundum vniuersum, prædi-
 carent euangelium, & baptizarent om-^{mo.}
 nes in nomine patris, & filij, & spiritus ^{Apostolo-}
 sancti. Quod illi præstiterunt sanè dili-^{rū} munus
 genter. Nam docuerunt & baptizarunt, ^{in mundo.}
 nec ullo sunt vsi vel personarum, vel se-
 xus, vel ætatis delectu, sed baptizabant ^{Baptismus}
 promiscuè omnes credentes in nomine ^{ad omnes} pertinet.
 Domini. Indicare hoc videtur scriptura
 cùm dicit, quòd Petrus baptizauit ^{Aeto. 10.} Cor-
 nelium cum cognatis & necessarijs eius.
 Quodque Paulus baptizauit custodem ^{Aeto. 15.}
 carceris, apud quem tenebatur vincitus,
 cum tota domo ipsius: tum & Lydiæ pur-^{1. Cor. 1.}
 purariæ & Stephanæ domum: nec non ^{Aeto. 18.}
 ex Corinthijs nō paucos, in ædibus Cris-
 pi: Baptizauit & Philippus Samarita-^{Aeto. 8.}
 nos nullo prorsus delectu. nec dubium
 est idem fecisse & alios apostolos disci-
 pulosque domini. Neque enim erant ne-
 scij, quantum esset in eo Sacramento po-
 situm. Nouerant id esse fidei Christianæ
Necessitas
baptismi.

ADMONITIO

basim & fundamentum; esse ianuam ad vitam, & portam ad immortalis dei domum: esse tam necessarium, ut absque eo posset saluari nemo: esse postremò prætentissimum pharmacum eorum animæ morborum, qui Adæ peccatis, iusto dei iudicio quasi hæreditario iure, descendunt in omne genus humanum.

Baptismata Hoc igitur præsentissimum & appri-
cilitas. mè necesarium scribaptismatis remedii
Matth. 3. um, saluator noster, in aqua pura nobis
Marci 1. parare instituereque dignatus est: cui
Lu. 4. spiritum etiam sanctum suū adhibet, de-
clarās modo visibili potentiam suam in-
Aqua bap-uisibilem, maximeque omnibus stupen-
tismi lauat-
animatum. dam & admirandam, vt nos aspicientes
carnalibus oculis, cùm abluntur aqua
infantum corpora, apprehenderemus o-
culis fidei vim illam admirabilem spiri-
tus sancti, qua eos intus mundat & san-
ctificat in anima, vt efficiantur spiritua-
lis domus Dei, templum spiritus san-
cti, & purum sacratissimæ Trinitatis
habitaculum. Nam cùm foris infans
aqua abluitur, tum credendum est, spi-
ritum sanctū mundare intus eius animā,
mo-

115
CIRCA SACRAM BAPT.

modo quodam imperscrutabili, & vir- In baptis-
tute diuina: nec non vestire eandem sua mo confer-
gratia, veluti vestimento salutis & iusti- tur vitæ
tiæ, atque ita renouare interiorem homi nouitas.
nem, ut qui antea fuerat Adami filius,
iam tum fiat Dei filius; & vetustate prio-
ris hominis deposita, incipiat nouam vi-
tam viuere, secundum imaginem eius, Colo. 3.
qui creauit eum; non iani peccator, sed
iustus; non mancipium sathanæ, sed li-
bertus Dei; non iræ, sed gratiæ filius,
& regni cœlorum hæres. Quæ omnia,
efficiuntur Spiritus sancti virtute: gratia
verò & misericordia dei, ac domini no-
stri Iesu Christi.

Quamobrem, magnam in animis su- Cōsolatio
is consolationem & voluptatem quan- ex recorda
dam admirabilem homines Christiani-
tismi.
sentiant necesse est, cùm audiunt se in Matth. &
nomine sanctissimæ Trinitatis baptiza- Marc. vlti.
tos esse; debentque certissimè credere,
nec humana id virtute, nec Angelica fa-
ctum esse, verū summi præpotentisque
dei manu. Eius inquam Dei, qui trinus
in personis, vnius essentiæ, vnius & e-
iusdem est potestatis, patris, filij, & spiri-
tus sancti. Indicat hoc aperte scriptura,
& ex-

& expressum Dei verbum, quando com
memorat, mandasse Dominū apostolis
suis, vt baptizarent omnes in nomine,
(non autem in nominibus) patris, filij,
& spiritus sancti.

Fructus
Baptismi. PER hunc itaque Deum transfe-
rimur in baptismō, ex peccato ad iusti-
tiam, ex ira ad gratiam, ex damnatio-
ne ad salutem, de morte ad vitam semp-
ternam. Quinimō efficimur filij Dei,
eique nos mancipamus, cum anima & cor
pore; vt iam simus deinceps non pote-
statis nostræ, verūm illius cuius etiā cor
pus sumus, caro de carne, & membra de
membro. Nam tum recipit nos Deus in
fidem & tutelam suam, nihil vt deinceps
in nos sathan iuris habeat, vt ne pecca-
tum nos possideat, vel æterna mors oc-
cupet: sed ipse met deus, unus, viuus, æ-
ternus, verus, & omnipotens, sit Deus,
dominus, pater, patronus, benefactor &
defensor noster, qui nos ab omnibus ini-
micis nostris, & ab æterna morte libe-
ratos, in regnum suum cœleste, regnū
filij dilectionis suæ transferat.

Singulare
Christi be- MAGNA sunt hæc certè, imo sum-
nesciū in ma & ineffabilia Dei beneficia, quæ
baptismo. com

communicantur nobiscum per sacri baptismatis susceptionem. Quis enim vidit hæc vnquam? aut quis audiuit talia? Ver mem potius hominis, quām ipsum hominem, ex tanta miseria ad tantam gloriam, ex terra ad cœlos cœlorum, ex immis ad summa prouehi? Quamobrem, non modo admirari nos ac stupere oportet, ad tantam potestatem diuinam, verūmetiā gratos & benememores esse, tam excellētis eius gratiæ, beneficiumque hoc illius agnoscere, & ei semper ac vbiique gratias agere, quod pro misericordia sua, cuius non est numerus, nos perditos querere, & inuentos pijs humeris ad caulas Ecclesiæ reportare, regniisque cœlorum hæreditate honestare dignatus est.

Necessaria
Christi be
neficiorū
memoria.

Matth. 18.
Lucæ 19.

AD hanc verò gratiam retinendam, Baptisatis ac magis etiam in nobis augendam, necessaria Christianam pietatem, & castum honestumque vitæ modum adferamns oportet, exhibentes nos tanquam ex mortuis viuentes, & membra nostra arma iustitiae Deo. Cùm enim tot bonis aucti, tantisq; beneficijs in baptismo simus cumulati, qua tandem venia digni censebimur, filoti, denuò ad volutabrum lutis, vt si sues immun-

Rom. 6.

2. Pet. 2.

- immundi redeamus, vel si vomitum nos
strū vti canes obſcēni (quod absit) repe-
Deuter. 26 tamus? Laui pedes meos, inquit scriptu-
ra, quomodo iterum inquinabo eos? Ex-
Luc. 9. poliaui me tunica mea, quomodo indu-
ar illa? Nō sunt apti regno dei, qui missa
Gene. 19. manu ad aratrum respiciunt retro. Re-
Luc 17. spexit vxor Loth ad Sodomam, respexit
ad illud fœdum peccatorum domiciliū,
& statim hominis formam amisit. Hoc
exemplum documento sit nobis, quomo-
do post accepta tot & tāta beneficia, nos
post baptis erga deum largitorem eorum affectos
mum viue esse oporteat, ne fortè, vt Petrus inquit,
dum sit. obliuio nos capiat purgationis veterum
nostrorum delictorum. Aequum est e-
1. Pet. 2. nim, vt non amplius carni, non sathanæ,
1. Cor. 6. 7. non mundo, non peccato seruiamus; sed
2. Cor. 11. ei soli, qui emit nos sibi precio magno,
& cui virgines castæ vni viro desponsi-
sumus. Hoc est quod ait Paulus: Quicun-
que baptizati sumus in Christo Iesu, in
Rom. 6. morte ipsius baptizati sumus: conseulti
Colo. 3. enim sumus cum illo per baptismum in
mortem: quasi dicat, Qui mortuus est &
sepultus, nō peccat amplius. Ergo sicut
mortuus est Christus propter nos, ita &
nos

117
CIRCA SACRAM. BAPT.

nōs peccato mori debemus propter Chri-
stū: & quēadmodū ille resurrexit à mor-
tuis per gloriā patris, ita & nos per illius
misericordiam à peccatis resurgere, &
in vitæ nouitate ambulare oportet.

Exuto ve-
teri, nouus

Monet itaq, apostolus, vt exuētes vete-
rem hominē cum actibus suis, quē Iudas induendus
carnalē & maculatā tunicam appellat, in-
duamus nouū, qui secūdū deū creatus est Ephe. 4.
in iustitia & sanctitate veritatis, vt iā non
nudi, sed superuestiti inueniamur: vt ex- 1. Cor. 5.
purgato veteri fermento, noua simus con Rom. 13.
spersio: deponentesq; opera tenebrarū, Ephe. 5.
arma lucis induamur, & vt filij lucis, am- Fructus spi-
bulemus. Neque verò non expressit, idē ritualis in-
nobis huius spiritualis indumēti fructū, dumenti.
cūm ad Galatas scribens, Quicunque, in- Gala. 8.
quit, in Christo baptizati estis, Christū
induistis; oēs igitur sic vestiti, et Christū,
id est, vitæ nouitatē induti, reddūtur spi- Ephe. 2.
rituales filij Abraæ, promissionū spē ha- 1. Corin. 12.
bentes, dilecti Deo, & regni cœlorū hæ-
redes, cuius certissimum pignus accepe-
runt in vno spiritu baptizati, vno spiri-
tu potati, in vnam spem viuā vocati, glo-
riosæ resurrectionis & incorruptibilis
hæreditatis.

Horū

Incēdūtur Hōrum omnium si quotidie sue homines rimus memores , fieri non potest , beneficijs ad amādū quin commoueamur tantis dei beneficī Deum. **js.** Nec solūm commoueamur , sed modo quodam admirabili,in eius amorem , à quo ea sunt ad nos profecta, rapiamur; tantaque erga benefactorem hunc nostrum charitate inflāmemur, nulla vt sit res in mundo, quæ nos ab illius amore dimouere queat. Iam fordescēt omnia nobis, quæcunque orbis hic vniuersus communī nomine bona appellat, eruntq; nobis ipfis etiam purgamentis viliora.

Seruiendū est Deo, Nostrū verò studium hac vna in rever- semper, & fabitur omne, vt authoritatorum bono- fathanæ re rum Deo, seruiamus in sanctitate & iusti- sistendum.

Luc. I. fligatum illum , & iam toties victum ac prostratum fathanam generis nostri ho- stem, & nullam cum eo societatem, nul-

1. Cor. 6. lam cōmunionem habentes. (Nam quæ participatio iustitiæ cum iniquitate? quæ societas lucis ad tenebras ? quæ conuen- tio Christi ad Belial?) Sed vitæ nostræ cursum traducentes in Dei laudibus , vi- uamus perpetuò in vitæ nouitate , non secūs ac filij lucis , ac membra Christi,

Rom. 6. com-

CIRCA SACRAM. BAPT.

complantati similitudini mortis eius, cōscripti in libro vitæ, & vocati ad gloriā *eternam*. Quam nobis concedat per misericordiam suam Deus trinus & unus, pater, filius, & spiritus sanctus, qui est benedictus in secula, Amen.

QVOD SI TEMPUS
SYFFECERIT, POTERIT SACER-
dos explicare populo huius Sacramen-
ti Ceremonias.

Vandoquidem complures Ceremoniæ in baptismo ceremonias adhibemus, tam ab apostolis qui Christum in carne docentem sunt secuti, quam ex Ecclesiæ præcepto, quæ columna & firmamentum est veritatis, nobis traditæ: Volumus fratres charissimi (quoad eius breuissimè fieri poterit) nudam & succinctam de illis rationem vobis reddere: ut omnes scire possitis, non modò quid agatur nunc cum hoc infante, quæ coram oculis vestris cernitis, verùmetiā quid olim cum ipsis vobis, quando baptismo initiabamini, actum fuerit.

1. Tim. 3.

B. Princi-

Principio, nequaquam patimur in-
 Statio prae fantem in templum inferri, sed eum iu-
 foribus. bemos aliquandiu prae foribus stare.
 Cyril. Ca- te. 4. My- Significantes, eum ex natura sua pro-
 stago. cul esse à DE O, & ab illius gratia val-
 dè remotum, nec habere ullam cum ele-
 ctis eius communionem, & cum Eccle-
 sia Dei, cuius nondum factus est mem-
 brum. Quare cogitur pro foribus tem-
 pli hoc per susceptores siue patrinos suos
 operam dare, quò possit in templum
 & Sanctæ matris Ecclesiæ gremium re-
 cipi. Susceptores autem, siue patrini,
 baptizandis infantibus adhibentur, qua-
 si testes & sponsores, qui pro eis petant,
 ad rogata respondeant, & promittant.
 Pertinebit autem ad eos, admonere dili-
 genter puerum, cùm id per ætatem fieri
 poterit, tam baptismi suscepiti, quam pro-
 fessæ in baptismo fidei: simul prouidere,
 ut in eius eleméritis catholicè instituatur,
 adulti verò per se ipsos petent & profite-
 buntur.

Nominis impositio. Cùm aut susceptores nomen dederint
 baptizando, quo palam faciunt, velle se,
 vt puer in communione Christianorum,
 & in fideliū deo dilectorū societate vitā
 degat

debet vocationi suæ consentaneam: tum Chrys. ho.
afflat eum sacerdos, & satanam vobis in Mat-
horrendis increpat, iubens ut actutū ab thæ.
eo discedat, ac vero viuentique deo, nec Orig. li. 7.
non spiritui sancto, det locum. Neq; em Aug. epist.
hic prius hospes eius erit, aut suam in eo 105. & li. 1
mansio[n]ē ordietur, quām spiritus ille ne- de symb.
quam, & fidelium hostis capitalis, foras cōtra Pela.
eiectus fuerit, quem secum gratia Dei ca. 40.
ferre non potest. Quomodo enim lux et Exorcismi
tenebræ, salus & interitus, vita & mors,
simul esse possunt?

Signat posteā baptisandum sacer- Signaculū
dos in fronte & in pectore sanctæ crucis in
crucis signo (quandoquidem spiritus ille frōte & in
malus in cruce viētus est per Christum, baptisandi
omniq; virtute sua spoliatus) ut cūm in Amb. li. 4.
ipso victoriæ de se partæ tā illustrem no- de his qui
tam dederit, sciat certo certius, quod is initiantur.
iam ē sua manu ereptus, in tutela sit, & in
potestate victoris, quodq; fraus sua & do- Vsus signi
lus veteratorius nihil deinceps potest ei crucis.
non permittente deo, vel damni afferre
in anima, vel periculi creare in corpore.
Debet etiam puer ubi adoleuerit, hac ipsa
nota crebrò repetenda, in memoriam e-
ius venire, quod est iam ex eo tempo-

re Christi Domini, cuius gestat insigne,
miles factus, quodque illi soli spiritualia
stipendia facere, soli seruire, & solum a-
gnoscere tenetur, DEVM, Dominum,
benefactoremque suum. Quin etiam de-
bet semper eius victoriæ meminisse, eam
prædicare, nec pudefieri crucis & mor-
tis Christi, per quam salus ipsi, & alijs
parta est omnibus.

- Salis impo**   Imponit postea Sacerdos ori infan-
                          tis sal benedictum, quo significat, quod
Izec. 16.   per DEI gratiam ab omni putore viti-
Rom. 10.   orum mundatus, tenetur fidei doctrinā,
Colo. 4.   sicut corde credit ad iustitiam, ita ore co-
                          fiteri ad salutem, & omni vita sua sale fa-
                          pientiae salutaris condita, cauere sedulò,
                          ne vitiosarum affectionum, & peccato-
                          rum lordinibus computrescens, aut ipse
                          DEVM blasphemet vitio suo, aut alijs
                          det occasione blasphemandi. Non enim
abs re monet Apostolus: Sermo vester
Colo. 4.   sit sale conditus. & Christus: Habete in-
Marc. 9.   quis sal in vobis: vultque idem ut omnis
                          homo quasi victima spiritualis sale sa-
                          liatur.
Euangelij   Legitur postea euangeliū de par-
lectio.   tiulis, quo indicatur, velle hoc DEVM
                          opti-

CIRCA SACRAM. BAPT.

15

optimum maximum. & viagenitum filium eius Iesum Christum, ut admittantur ad ipsum paruuli, vtque illis sit receptus in gratiam: quos etiam non frustrà cōspectebatur, non frustrà suis apostolis in exemplum proponebat.

Matth. 19.

Luc. 18.

Mar. 10.

Cum autem orationem dominicam sacerdos ynà cum patrinis pressius recitando absoluerit, simul cum fidei simbolo, tunc aperit vtramque aurem, & narres baptizanti modico sputo illinens, idque Christi exemplo: quò deinceps aures illius semper pateant audiendo Dei verbo, vtque odoratus illius promptus sit ac paratus ad rerum cœlestium apprehensionem.

Sputi linatio.

Amb. li. 1.

ca. i. de his

qui initian

Infertur deinde infans in templum, et ad baptisteriū sistitur, vbi per suscep-
tores suos abrenunciat satanæ, pompis, et omnibus operibus eius. Quæ sane ab-
renunciatio admonere debet infantem, ut per omne vitæ suæ tempus, cum per-
dito illo satanæ, cui nuncium remisit, & quem palam negavit, nihil iam prorsus ad Bonif.
rei habeat, sed ei fortis in fide resistens,
eius tela omnia ignea, indutus armaturā

Abrenun-
ciatio.

Clem. Ro.

li. 7 . ca. 4.

Cyril l. Ca

the. Mystra.

Tertul. de

Coro. Au-

gust epi. 3.

ad Bonif.

1. Pet. 5.

B 3 Dei,

Ephe. 6. Dei, extinguere latagat. Quod faciet, si peccata, quæ illius iacula sunt, sedulò vi tauerit, & deo soli adhæserit, eiusque voluntatem implere studuerit.

Fidei promissio. Mox clara professione symboli, ad interrogata articulatim per se vel suscep tores respondens, Deo patri, filio, & spiritu.

Quid ea ritui sancto se addicit, & ad Ecclesiam significet. ius sele aggregat, & promissa eius acceptat. Ea verò professio, veluti munimentum esse debet, ut fidem Catholicam, quam est multis testibus professus in baptismo,

Matth. 19 & illibatam seruet, eamque corā regibus, principibus, & vbi cunq; res postulauerit, cōfiteri nō erubescat quoad vixerit: nec sibi à quoquā persuaderi sinat, putetue ab ea vel vnguem latum sibi vñquam discedendū esse: alioqui pfidiæ reus celebitur. Et melius ei erat nō cognoscere viā iustitię, quā post cognitā retrorsū cōuerti, ab eo quod illi traditū est sancto mandato.

Vngit postea sacerdos infantē sacro oleo in scapulis & pectore, indicans partem cipē esse factū illius fructiferę olea Christi Iesu. Cū em̄ oleaster esset, insertus est in bonā oliuā, & socius radicis oliuæ factus

Vnctio sacro oleo.
Cathe. my sta. 2.3.

Etus est. Oleū verò teste Cyril. symbolū
 est pinguedinis Christi nobiscū cōmuni Dion. ii. i.
 catæ, & q̄ omne vestigiū diabolicè ope- Eccl. Hier.
 rationis deletū est in nobis. Est aut̄ hæc ip̄ ca s. Cōc.
 sa vñctio, eius rei certissimū signū, quod Amb. de ijs
 infas sic vñctus, iam ex eo tēpore athleta qui initian
 Christi efficitur, quodq; per gratiā S. san tur. Cyp. li.
 eti, & per scapularū suarū laborē, hoc est,
 per vitā laboriosā, certare debet aſſiduē
 cū aduersario. Ad militiā enim & pugnā
 vocatur, nō ad otium & desidiū. Quā obrem Iob. 7.
 debet ſicut Christi bonus miles, certare 1. Tim. 1.
 bonū certamen, & ſuā ipſius ſalutē obſer uādis dei mādatis, accurate diligenterq; 1. Tim. 6.
 curare. 2. Tim. 2. 4

Deinde perfundit ſacerdos infantē ſeu Aquę per-
 caput eius aqua baptiſmiter, vel ter eū im- fusio.
 mergit, nō ſine ſolēnib. illis verbis: Ego Amb. li. 1.
 te baptizo in nomine patris, & filij, et S. 4. Aug. li.
 Sancti. Quod cū fit, ſtatiū purus efficitur 19 cō. Fau.
 infans ab omnibus peccati ſordibus, ſub- ca. 18 Cle.
 mergiturq; in baptiſmo pōdus illud ini- Rom. li. 7.
 quitatis, quod veluti talētū plumbi gra- ca 43. Au-
 uabat illius animam, & ad deum acce- gust. lib. 3.
 dere non ſinebat: deiſcitur etiam in cōt. Dona.
 profundum truculentus ille Pharao, Cy- ill. cath. 3.
 persecutor & oppreſſor populorum dei: Zacha. 5.
 Exo. 14. 15.

Rom. 6.
Colo. 3.
Ephe. 4.

recipitur verò infans à Deo in filium, hæ
resque illius omnium bonorum & regni
cœlestis constituitur. Cùm autem sic
immeritus, & deinde exemptus ab aqua
fuerit, hoc intelligi datur, quòd ille ve-
tus Adam iam est Christo conseptus
per baptísum, quodque depositis om-
nibus exuuijs veteris hominis, fit noua
creatura, fit homo nouus, amicus & Deo
longè charissimus. Qui tantis benefi-
cijs ab eo affectus, peccare amplius non

Philip. 3. debet, sed ambulare debet in nouitate vi-
tæ, habens conuersationem suam in
coelis.

Dion. de
Eccle. Hie-
rар. ca. I.

Amb. li. 6. Absoluto baptísmo, vngit eum sa-
cerdos in vertice capitis sacro chrisma-

de his qui vngabantur in lege, mandato domini.
initiantur. Quo significatur diuinæ gratiæ in ipsū

Clem. li. 7. influxus, quodque propterea vnguis est,
ca. 41. Syn. Const. 2. vt vnā cum alijs Christi membris, sit rex
cap. vlti. & sacerdos spiritualis: sit potens vince-

Theod. in psal. 22. re satanam, & omnem hostium iniurias.
Tertull. de bilium potestatem, vtque seipsum & pre-

baptismo. ces suas omnes offerat spiritualem & im-
Rom. 13. pollutam Deo patri hostiam: semper eā

Ephe. 5. vitam viuens, quæ decet filium Dei, fra-

Phil. p. 4. trem

CIRCA SACRAM. BAPT.

19

trem & membrum Christi viuum, à quo
ita le Christianum nuncupat, quemadmo
dum ille à cœlesti chrismate vunctione q;
admirabili, Christus fuit nuncupatus.

Significat etiam hæc ipsa vñctio lætitia
illam spiritualem, de qua propheta ait: Esai. 61.
Lætitia sempiterna super caput eorum. Ephe. 4.
Propterea Paulus, Gaudete inquit in Thess. 5.
domino semper, iterum dico gaudete. Acto. 8.

Sic Eunuchus postea quam baptismū est
de Philippi manu consecutus, ibat inquit
scriptura per viam suam gaudens.

Ad extremum imponitur capiti bap-
tizati integumentum seu pileolus lineus Pileus line
candidus, crucis figura insignitus, quo Aug serm.
is admonetur, quod per Iesum crucifi- 40. in octa
xum libertate donatus est. Erat enim im- ua patchas
positio pilei, signum apud quosdam do- tom. 10.
natæ libertatis. Candido colore admo-
netur, ut ea puritas & innocentia, quam
est in baptismo consecutus, perpetuò in 4. Esd. 2.
illius vita perduret. (Nam qui se de vmb-
bra seculi transferunt, splendidas tuni- Rom. 2.
cas à Domino accipiunt inquit scriptura) Matth. 1. 6.
vt gratia & benignitate Dei ac sal-
uatoris nostri & spiritus sancti, purus et
immaculatus comparere possit in extre-

B s mo

mo illo die, quando reddet vnicuique deus
 2. Paral. 15 secundum opera eius. Præterea, vestis hæc
 Hieraf. Ec munda, symbolice docet Dionysio teste,
 ele. ca. 2. per baptismum instar vestis Christum à
 baptizatis indui. Copulatur enim, in-
 quid, in unum cum induto, & protegit eum
 à contrarijs, & splendore vitæ ornat.

Ardens cereus. Datur etiam in manus baptizati, vel
 rebus. ei adhibetur ardens cereus, ut Christum
Ioan. I. esse cognoscat illam veram lucem, quæ il-
 luminat omnem hominem venientem in
Georg. Na hunc mundum; utque ipse, fide Catholi-
 zia orat. 3. ca quam est in baptismo professus, & bo-
 in sancta lumina. no exemplo vitæ, alijs præluceat, quò vi-
 dentes homines illius opera bona, glori-
 fificant patrem qui est in cœlis. Hoc est
Matth. 5. quod Christus ait, Sint lucernæ arden-
Philip. 2. tes in manibus vestris. Nam paratos nos
Luc. 12. esse vult, vt cum venerit & pulsauerit, con-
 festim aperiamus ei: utque fidei & bono-
Sophon. 1. rum operum lucem teneamus, quando et
 ipse scrutabitur Hierusalem in lucernis.

Hoc itaque sanctum Sacramentum
 (fratres charissimi) cum ceremonijs eius
 omnibus, ego Christi & Ecclesiæ eius
 quamlibet indignus minister, nunc ex
 mandato

mandato illius, & ex iniuncto mihi munere , huic infanti sum in Dei nomine administrare paratus. Quare à vobis peto, vt me pijs vestris precibus velitis adiutum. Imprimis verò quisque vestrū agat gratias Deo quas potest maximas, quòd vobis omnibus affuerit in baptismo: & vnam omnium excellētissimam hanc gratiam declarare fit pro summa bonitate sua dignatus: quodque aduersus tantum, tamque detestandum malum , peccatum inquam , & authorem eius mortisque sempiternæ diabolum, tam facile , & cuiuis obuium rezando. medium comparauerit. Non alia sanè de causa, quām quòd omnes nos sibi amicos, filios , & regni cœlestis hæredes esse cupiat. Deinde vnuſquisque vestrū impulsus Christiana charitate , Deum Orent pro hoc infantulo pijs precibus inter-baptizator, pellet, vt ei nunc baptismatis sacri gratiam impertiat, & diuitias misericordiæ suæ in illum effundat , adiuuans eum potentia sua , ne amplius illi peccatum dominetur , néue fathan illum possideat , aut vis vlla inimici à gratia Dei retrahat , sed vt fortis sit pugil Christi,

&

Adstantes
inuāt bapti-

zandum.

Gratias a-
gant Deo
pro bapti-
zando.

ADMONITIO

& semper voluntatem dei impletat, promissionemque illius, hoc est salutem & gloriam æternam, vna cum omnibus nobis consequatur, quod ipse nobis præstare dignetur, per Iesum Christum dominum nostrum Amen.

23

Vnde petet Reperient etiam Parochi vberiorem da vberior interpretationem sacri baptismi ceremonia rū exposi- niarum & rituum in Cathechismo Ro- tio. mano, & in eo quem Cyrillus patriarcha Ierosolymitanus pridem iam etatem con- scripsit: tum & in Confessione fidei Christiana, quam Illusterrimus Cardi- nalis VVarmiensis rogatu synodi Petri- couiensis in Polonia, magno cum multorum fructu in lucem edi- dit. Quare si quid hic de- fuerit, inde petant licebit.
(..)

ADMO-

ADMONITIO CIR-
CA POENITENTIAE SACRA-
 mentum & Confessionem peccatorum
 Sacerdoti faciendam.

IN hoc apparuit (frater charissime) gratia & benignitas dei omnipotentis, quod magna infinitaque misericordia sua incitatus, dignatus est nobis indignis, & nihil tale promeritis, immensam, & plusquam paternam charitatem suam declarare, ut cum peccatores essemus, inimicique illius, non parceret ille tamen vnigenito filio suo, sed pro omnibus nobis traderet eum; Trade autem ad illudendum, conspuendum, crucifigendum, & morte turpisima occidendum. Cuius præciosissimo & purissimo sanguine, reconciliatus Deo patri, & ad gratiam ipsius restitutus est mundus. Huius reconciliationis redduntur omnes homines participes in baptismo, ac incipiunt tum esse ex inimicis amici, è seruis liberi, è satanæ mancipijs dei filij, & regni cœlorum cohæredes.

Et

Sed nō mi-
nor in pœ-
nitentia.

& summa charitas, est plus quām liberali-
ter in nos effusa Dei benignitas & clem-
entia: sed nō minor tamen illā, quod
cūm suscepto baptismo, in gratiam illi-
us iam recepti, ac in filios Dei assum-

Sapien. 5. pti, non raro recedamus à via iustitiae,

& rumpamus illud vinculum charita-
tis, quo Deo religati sumus: cumque lai-
fati à via iniquitatis, sic nos mancipe-
mus æternæ morti, nulla vt iam superes-
se videatur spes nostræ salutis amplius:

Ezec. 18. 31. reperit nihilominus saluator noster
viam & modum, quo iterum vniat nos
sibi, nouoque vinculo denuò colliget.

Nam instituit Pœnitentiæ Sacramentū,
seque in eo obligauit nobis promissione
longè omnium certissima, ac iurauit per
semetipsum, quod non vult omnium ini-
quitatum nostrarum recordari, nō vult
erratorum nostrorum iustas de nobis pœ-
nas exposcere: vult autem cōdonare pec-
cata, vult misericordiā impartire, si mo-
dò voluerimus ad vitam meliorem con-
uerti, deque admissis pœnitentiam a-
gere. Nam ideo Christus venit in mun-
dum, vt opera diaboli dissolueret, vt

Luc. 19.

A&tio. 10.

Matth. 9.

Cur Chri-
stus in mū-
dum vene-
rit.

cata, vult misericordiā impartire, si mo-
dò voluerimus ad vitam meliorem con-
uerti, deque admissis pœnitentiam a-
gere. Nam ideo Christus venit in mun-
dum, vt opera diaboli dissolueret, vt

mor-

CIRCA SACRAM. POENIT.

morbis nostris medicinam faceret, vt vocaret peccatores ad poenitentiam, & conuersis ad se vitam donaret æternam. veni, inquit, querere & saluum facere quod perierat, veni ut vitam habeant, & abundantius habeant. Nihil est autem magis impium, quam stare in peccato. Hoc & Paulus deflet: Hoc magno gemitu dignum esse dicit. Timo inquit, ne cum venero, humiliet me Deus apud vos, & lugeam multos ex his, qui non solum peccauerunt, sed etiam poenitentiam non egerunt super fornicatione & immundicia quam fecerunt. Peccatum est veluti coluber pestilens: Dentes leonis, scriptura inquit, dentes eius interficienes animas hominum, & quasi romphea bis acuta omnis iniquitas. Non abs re dicit propheta: Vnde Esaie 1. genti peccatrici, vnde filijs sceleratis: vnde Eccle. 2. qui derelinquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas: Iniquitates David appellat onus graue grauatum super se. Et Zacharias talentum plumbi. Homo peccator, est veluti mulier illa inclinata apud Lucam, quæ præ Capite 12. infirmitate nō poterat sursum respicere: vbi

1. Ioan. 3.

Ioan. 10.

Lucæ 19.

Io. n. 10.

Periculoso

est stare in

2. Cor. 12.

Quale pes

catum, &

quales sint

peccatores

Psalm. 37.

Cap. 5.

vbi autem vocavit eam Deus, & imposuit illi manus, confessim erecta est, & glorificauit Deum.

Omnes

peccant.

3. Reg. 8.

1. Joan. 1.

Marth. 6.

Luc. 11.

Cùm autem tu frater charissime, multis modis peccaueris (non est enim homo qui nō peccet: ac si dixerimus quod peccatum non habemus, nos ipsi seducimus, & veritas in nobis non est. Ideoquē petimus omnes, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris:) cùm inquam, tu crebrò (vt credibile est) præcepta illius transgressus, maiestatem eius offenderis, & quem amare, omniq; studio colere debebas, ad iram indignationemque prouocaveris: quo etiam factum est, vt excideris gratia illius, & parata tibi regni cœlorum hæreditate. Fac iē peccatū tuū agnoscas,

Recurrentiū esse ad pœnitentiam

2. Pet. 5.

fac humilieris sub potenti manu Dei, magnaq; cum alacritate amplectare pœnitentiæ Sacramentum, quæ te de peccatis tuis, in quæ prolapsus es, eruet, atque ex inimico amicum, ex alieno filium dei, fratremque saluatoris nostri Iesu Christi rursus efficiet.

Dolor pro peccatis quomodo excitādus,

Quare doleas, & quidem ex animo doleas necesse est pro peccatis tuis omnibus,

CIRCA SACRAM. POENIT. 20

neratoris, & Matthæi Publicani. Nun-^{Matth. 9.}
 quid non maxima horū peccata fuerunt?
 Fuerunt sanè. At maior Dei clementia,
 maior fuit misericordia, qui pœnitētib.
 & ad se reuersis ignouit, & eos insuper
 gratia sua cumulauit. Latronis verò vita ^{Luc. 23.}
 omnis in continuis peccatis traducta, to
 ta impura, tota sceleribus fuit contami-
 nata, eius tamen confessio, & in Christū
 fiducia, oém illā maculā sustulit, & eū sta
 tim Paradisi ciuē effecit. Dauidis peccatū
 statim deus trāstulit propter pœnitētiā. ^{2. Reg. 12.}
 Niniuitæ trāduana pœnitētia meruerūt ^{Ion. 3.}
 gratiā. Seruo nequā omne debitū dīmī-^{Matt. 18.}
 sit, quia procidēs eū rogauit. Horū exē-
 pla tibi quoq; incitamento sint ad pœni-
 tentiam, & eandē gratiam à benignissi-
 mo D E O patre misericordiarum & ^{2. Cor. 1.}
 Deo totius consolationis expecta, quam
 sunt illi pœnitentes consecuti.

Nec te vel timor, vel pudor à cōfite-^{Nulla cau-}
 do fa impedi-
 retrahat, qui magnū proculdubio detri-^{re confessi-}
 mentum, magnamq; tibi salutis iacturam ^{onē debet,}
 (quod absit) esset allaturus : si præ-
 sertim peccator cùm sis, venditare te
 tamen coram D E O & sacerdote illius
 ministro velles, quasi opera iustorum

ADMONITIO

³⁹ habeas, quasi innocens vitam degas, & quasi omni sis peccato grauiore vacuus: quod faciunt nonnulli viri nequam & me daces, qui peccare non verentur, confiteri autem Sacerdoti, & detegere peccata sua erubescunt; talium confusio adducit mortem, dum ad Christum petram illam viuam, ex qua fons manat perennis in ablutionem peccatoris & menstruatae, cogitata actionesque suas allidere detrectant. Nam & Christum, & Sacerdotem illius visibilem ministrum contemnunt: Et à quo erant confecuti remissionem peccatorum, conscientiaeque puritatem in virtute Dei, eum negligendum sibi esse putant, vel quodam rustico pudore adducti, fastidiunt; qui tam perinde ac sunt illi, homo est, & homo peccator: quiique confitentes audire,

Confessio & conscientias ipsorum examinare teneatur, non ut irrideat, aut exprobret, debet. aut alijs patefaciat (absit hæc à piorum mentibus impia cogitatio) sed ut medicinam & absolutionis beneficium petentibus imperiat. **Præclarè Chrysostomus:** Nunquid nescimus inquit, quia confessio peccatorum habet pudorem? & quia hoc

Hom. 3. in
Matth. 0.1.

Confusio
adducens
mortem.

Ecclesi. 4.
Zacha. 13.
Psal. 136.

hoc ipsum erubescere poena est grauis?
Sed ideo iubet nos Deus magis confiteri
peccata nostra, ut verecudiam patiamur
pro poena. nam & hoc ipsum pars est
iudicij.

Quamobrem ego (frater charissime) Officiū sa-
tam Christiana pietate adductus, quām cerdotis in
meo munere incitatus, sum hoc ipsum ti sacramēto
bi nunc præstare in Dei nomine paratus,
vt & confessionem tuam audiam, & hoc
operā dē, quo Dei virtute, mei verō mune-
ris sacerdotalis ministerio, ab omnibus
peccatis tuis, iuxta Christi promissum,
liber esse queas. Igitur bono animo dic
iniquitates tuas vt iustificeris, dic omnia
peccata, quibus experiris læsam esse ani-
mam tuam, & quibus offenditum non du-
bitas Deum ac Dominum tuum: quorū
etiam vel nunc memoriam habes, vel ex-
cussa diligenter conscientia, reminisci
potes, quō per humilem hanc contriti-
onem confessionemque tuam, & pecca-
torum tuorum omnium absolutionem
consequi, & recuperare amissam D E I
gratiam, & vitam recipere queas æter-
nam. Nec illa omittes, quæ an peccata
sint dubitas, vt à me quid de ijs tibi sen-

Esa. 43.

Cōf sitenda
tunt etiam
dubia pec-
cata.

tiendum sit, erudiare, & pacatā in poste
rum conscientiā referas. Nihil est autem
quod metuas, ne te prodam, & quæ mihi
confessus fueris cuiquā patefaciā. Quod
Sigillū con
fessionis. si facerem, nec apud Deum grauem eius
rei vindicem, nec apud homines debitas
effugerem poenas.

C V M A V T E M A B-
SOLVERIT CONFITENS CON-
fessionem suam, dicat sacerdos.

Quid agen
dū post cō
fessionem.

Rater charissime, pro his
omnibus & alijs peccatis
tuis, ex animo doleas opor-
tet. Ac si nullum in te dolo-
rem experiris, roges benig-
nissimum Deum, ut torpens cor tuū igne
Spiritū sui sancti accendat, teq; ad verā
poenitentiam adducat. Multum enim
interest cuiusque hominis, habere concili-
atam sibi gratiam dei, esseq; illius amicū.

Psalm. 138. Honorat enim amicos, quemadmodū &
Peccati co scriptura dicit: Nimis honorati sunt ami-
mitas.
Sapi. 14. ci tui Deus: cōtrā verò, peccatores auer-
satur. Nā odio est Deo impius & impietas
eius. Ideo q; nō rarò experiuntur hi pœ-
nam

CIRCA SACRAM. POENIT. 33

nam à Deo inflictam sibi, & amittunt æternam salutem: qua vna re, nulla est, nec esse potest maior iactura. Quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo cōmutationem pro anima sua?

Matth. 16.
Mar. 8.
Ioan. 12.

Deus reci-
pit pœnitē-
tes.
Sap. 1.
Ezecl. 18.
Ezec. 33.
Zach. 1.
Ap. 3.

Cæterū, non vult Deus morte pec-
catoris, nec lœtatur in perditione homi-
num, sed vult ut cōuertatur & viuat: ideo
clamat, Conuertimini ad me, & ego con-
uertar ad vos. Ego sto ad ostium & pul-
lo: si quis mihi aperuerit, intrabo ad eum,
& cœnabo cū eo. Quare de Dei benigni-
tate ne dubites, nec de eius misericordia Quomodo
desperes, tuorum peccatorum multitu-
dine magnitudineque perterritus. Co-
gita scintillam, quæ si in mare ceciderit, in conciliāda
non poterit apparere. Quātum scintilla
ad mare se habet, tantum hominis mali- Chrys. ho-
tia ad Dei clementiā. Pelagus quantūuis 3. de pœni-
magnū, mēsurā tamē recipit, sed pietas tentia.
& clemētia dei, mēsurā nō habet. Est em̄ Luc. 15.
paratus remittere tibi peccata tua, expe-
ctat veluti pdigū filiū te reuertētē ad se,
paratq; tibi primam stolam, & annulū di-
gitō tuo, & calciamenta pedibus suis:

C 4 sed

Sed etiam atque etiam vide, nec pecces
amplius, nec iam exhibeas membra tua
arma iniquitatis ad iniquitatem, nec ita
vias, ut te vixisse pœniteat. Non si ustra
enim Apostolus inquit: Quem fructum
habuistis tum in illis, in quibus nunc eru-
bescitis? nam finis illorum mors est, tu ve-
rò translatus es de morte ad vitam. Qua-
re in omni loco Deū respice, & sic ratio-
nes vitæ tuæ per Dei misericordiam in-
stitue, quo regnum tibi à constitutione
mundi paratum, possis assequi. Quo-
niam verò solet Deus remissa per sacerdo-
tis absolutionem culpâ & æterna poena,
poralis pœnam reseruare temporalem, non sine
magno commodo nostro, quam tamen
licet homini per patientiam, humilitatē,
aliasque virtutes homine Christiano di-
gnas, vel prorsus amouere à se, vel saltē
minuere, iuxta dictum illud Pauli: Si nos
ipſos iudicaremus, non vtique iudicare-
mur à Domino. Ergo ut hanc pœnam
temporalem, quam es iustè promeritus,
Deus à te auferat, tibiq; se propitium ex-
hibeat, & in futurum te ab istis & alijs
Satisfactio peccatis seruet immunem, dignos quoad
eius fieri potest, pœnitentia fructus faci-
to.

Nō esse re-
petenda
peccata.

Rom. 6.

1.Ioan. 3.

Matt. 25.

Remissa
culpa reser-
uatur quā
doq; tem-
poralis pœ-

1.Cor. 11.

CIRCA SACRAM. POENIT. 27

nibus quorum meminisse potes, & qui-
bus cruentatam grauiterque fauciām ef-
se sentis animam tuā. Allocutus est pro-
pheta rem inanimam dicens: Audi alta-^{3. Reg. 13.}
re, Hæc dicit Dominus, atque illicò al-
tare scissum, & fractus est lapis. Moles ^{Exod. 16.}
I. Cor. 10.
percussit virga petram, & fluxerunt a-
quæ. Sic & cor tuum frangatur dolo-
re peccati, & producat lachrymas. Neq;
enim paruū est quod admisisti, nec par-
ua gratia qua excidisti, nec paruum bara-^{Conse}
trum, in quod es vitio tuo prolapsus. I. peccatorū
taque debes (si te modo patratorū verè ^{Deo & sa-}
pœnitet) omnia peccata tua, corde pri-^{cerdoti fa-}
cienda.
mum tuo, in conspectu solius Dei, cui om-
ne cor patet, & omnis voluntas loqui-
tur; deinde coram me quoque indigno
feruo illius, ore confiteri, non minùs ve-
rè, quam integrè & verecundè: quò non ^{Fructus cō}
modo consolationem ex Dei verbo, & cramenta-^{fessionis Sa}
in futurum cautelam referre: verū meti-^{lis.}
am authoritate clauium Ecclesiæ, quas
dominus Apostolis & eorum successo-^{Matth. 16.}
ribus reliquit, absolutionē & animæ tran-^{Ioa. 20. 21.}
quillitatem, spiritualemque dulcedinem ^{Lu. 21.}
reportare queas: iuxta Christi promis-^{Num. 23.}
sum, quod cùm firmum fixumque sit,^{Mala. 3.}

C muta-

Sapie 11.
Sapi. 12.

Sap. 4.

Proue. 28

Matth. 3.
Cap. 3.

Ezec. 18.

Non despe
randū in
peccatis.

Matt. 14.

Luc. 22.

Marc. vlt.

Lu. 7.

Pœnitētia
exempla.

mutari nunquam potest: vult enim is, vt pœnitentibus detur in gratiā receptus, nec est ullum peccatū, aut scelus ullum tā fœdum vel enorme, quod non remittatur verè contritis, confessis, & ex animo pœnitentibus. Deus dissimulat hominū peccata propter pœnitentiam, & pœnitentia dat locū in peccatis. Vnde non abs re scriptura dicit: Pro anima tua non cōfundaris dicere verum: nam qui absco dit peccata sua, non dirigetur. Quod enim ignorat medicina, non curat. Crede itaque verū esse quod ait Ioannes Baptista: Pœnitentiam agite, appropinquat vobis regnum cœlorū. Quodq; Petrus in Act. Apostol. Pœnitemini, & cōuer timini, vt deleātur peccata vestra. Crede quod ipse deus prolocutus est per prophetā: Si peccator egerit pœnitentiā de peccatis suis, & mea p̄cepta seruauerit, omniū iniquitātū eius non recordabor.

Neque te magnitudo aut multitudo peccatorū terreat. Recordare Petri Apo stoli Christi abnegatoris: recordare Ma gdalenæ, cuius am fuit effusa luxuria, vt à leptem immundis spiritibus fuisse pos sessa memoretur. Recordare Zachei fœ nerato-

CIRCA SACRAM. EVCHAR. 41

IESVM. Nam quæ domus illum capiet, quem cœli cœlorum capere non possunt ? aut quæ potest in homine mortali puritas esse tanta, vt DEVM lucem illam diuinam, tecto sui corporis recipere digna sit ? Neque tamen animo labascere propterea seu frangi, desperaréue debes. Cùm enim per D E I gratiam teipsum iuxta doctrinam Apostolicam probaueris, & de peccatis tuis corde contritus, eam quam debebas, confessionem Deo, Sa- cerdotique feceris, & sis ab eo ministerio clauium absolutus, age deinceps, tutò iam & confidenter, gratiae misericordiaeque D E I reliqua permitte omnia. Nam qui tibi hanc escam diuinam paravit, idem proculdubio dignum te pro sua bonitate faciet, vt eius non sine commodo tuo particeps esse queas.

Fides neceſſaria com-
municato-
ris.

Quamobrem, certam & indubitatem fidem huc adferas oportet, cui nusquam maior locus, nec maius est meritum, quam in hoc vno omnium summo san-ctissi-

Esai. 7. Etissimoq; Sacramento. Hic enim defici-
entibus sensibus, sola fides sufficit, &
supplet ea quæ defunt humanæ rationis
experimento. Hic quod non capis quod
non vides, animosa firmat fides, præter
rerum ordinem. Hic potissimum locum
habet illud prophetæ verbum: Nisi cre-
dideritis, non intelligitis, vel ut est in no-
stris codicibus, non permanebitis.

**Quid cre-
dere debe-
at commu-**

**Quare, fac credas, eum, quem coram
in Sacramento fide cernis, Deum & ho-
nicaturus. minem esse, qui tui causa de summis cœ-
lorum descendens, in has mundi miserias
venit: Credas ei, verum & viuum cor-
pus & sanguinem suum tibi exhibenti,
Nam illo ore suo diuino, quo cuncta co-
didit quæcunq; mundus hic habet vni-
uersus, dixit: Hoc est corpus meum,**

Matth. 26.

Mir. 14.

Luc. 22.

**Hic est sanguis meus. Et quod dixit,
factum est, quod voluit, creatum est.**

Prover. 3.

Hic est panis ille de longè portatus, pa-

Psal. 77.

nis de cœlo descendens, panis vitæ, pa-

Sapi. 16.

nis confirmans cor hominis, panis filio-

Psal. 103.

rum, dans vitam mundo. Quamobrem

Matth. 15.

certo certius persuasum habe, quod sub

his visibilibus speciebus, quas nunc spe-

cas, inuisibilis ille panis cœlestis Chri-

stus

CIRCA SACRAM. POENIT. 35

to. Conuiciatus es, benedicto: Quod non oportet accepisti, reddito: aut si nō est cui reddere possis, in egenorum sustentationem erogato. Ebrius vel gulosus fuisti, iejunato. Arrogans aut superbus fuisti, humilia te. Inuidisti, faue, & benemerere. insta quantū potes orationi, pietati operam da, frange elurienti panem tuum. Pacem cum omnibus habe. Præpositis tuis, & Ecclesiæ obedientiâ præsta: prauam vitæ tuæ consuetudinem nouo genere viuendi commuta, & quidem tali, quod Christianum deceat, ut viuas postea sicut filius in gratiam paternam receptus: nec iam eum deinceps offendas, sed ames & colas, quoad is tibi vietæ usuram concedere dignatus fuerit.

Imprimis verò fuge prauorum hominum consuetudinem. Nam sicut is, qui oculorum morbo laborantem viderit, ipso intuitu ægritudinem attrahit, sic qui cum peccatore conuersatur, peccare assuescit. Sectare quoque temperantiam. Sic enim Moyses admonebat populum: Cùm comederis & saturatus fueris, caue diligenter, ne obliuiscaris Domini Dei tui. Nam intemperanter dei donis vtentes, incrassasti

Basil. in
psal. 52.

Chrys. ho.

10. Matth.

6. 1.

Esa. 58.

Rom 12.

Hebr. 13.

Occasio
peccati fu-
gienda.Virtutes se
quendæ.
Deuter. 6.

Deute. 32. santur: incrassati verò recalcitrāt. Sedit
populus manducare & bibere , Paulus
1. Cor. 10. inquit , & surrexerunt ludere Eleemosy
Exod. 32. nā libenter exerce. Nā sicut ardente ignē
Eccle. 3. extinguit aqua , sic eleemosyna resistit
Daniel 4. peccatis. Propterea Daniel hortabatur
Nabuchodonosor , vt peccata sua re-
dimeret eleemosyna , & iniquitates su-
Luc. 11. as misericordijs pauperum . Christus
dicit: Date eleemosynam, & ecce omnia
mnnda sunt vobis.

Exo 19. Ieiuniū quāta sit virtus, puto te nō igno
2. Reg. 22. rare,cū audiueris pculdubio persæpe, de
3. Reg. 19. Moysis, Eliæ, Dauidis, Nazareorum, Ne
2. Esd. 1. hemiæ, Judith, Esther, & aliorū ieiunio.
Judith 8. **Esther** 4. Memento Nineuitarum, qui pœnitentia , luctu, & ieiunio placârunt domi-
Ionæ 3. nū. Memeto Achab regis, cui ppter ieu-
3. Reg. 21. niū additū humilitati misertus est deus.

Matt. 11. In lege verò gratiæ venit Ioannes Ba-
Matt. 9. ptista nō māducans neq, bibēs, cuius etiā
Marc. 2. discipuli crebrò ieiunabāt. Cūm et Chri-
stus dux ac magister noster, qui nobis fa-
ctus est via ad patrē , ieiunauit in deser-
to. Ieiunauit Anna Prophetissa octogin-
ta annis, seruiēs deo ieiunijs & obsecrati-
onibus die ac nocte. Ieiunauit Paulus à
Christo

CIRCA SACRAM. POENIT. 37

Christo ad Euangeliū vocatus. Priusquā Achab 9.
enī esset baptismū de manu Ananiæ cōse-
cutus, erat Damasci tribus dieb. non vi-
dēs, & nō māducauit neq; bibit. Post ba-
ptismū verò vixit per oēm vitā suā vt ipse
testatur de se, in ieunijs multis. Et Chri-
stianos monet, vt exhibeant seipso sicut
deimin istros, in orationibus et ieunijs.

Horum itaq; exemplo, tu quoq; appre-
hende scutum ieuniij, & ieunando cor-
pus tuum castiga, & in seruitutem spiri-
tus redige : pœnas peccatorum tuo-
rum de te ipso exposce : deterge lachry-
mis delictorū maculas: iudica te ipsum,
ne iudiceris à domino, & iudicatus (quod
absit) cum hoc mundo damneris.

De oratione verò ecquid attinet me di-
cere, quando mihi ad te Christianum fer-
mo est? Scis enim voluisse Christum, vt
incüberemus orationi, & ipsummet orā
di modū tradidisse. Dedit autē idē nobis o
rādi exēplū, quādo pnoctabat in oratiōe
dei, et factus in agonia prolixius orabat-
Apostoli quoque illius erant in templo
perseuerantes in oratione, & ascendebat
in templum ad horam orationis nonam.
Paulus etiam gentium, hoc est, noster
magis

Matth. 6.
Luc. II.

Luc. 6.

Lucæ 22.

Act. 2.

Act. 3.

Colo. 4. magister , iubet nos instare orationi, per hanc enim eleuamur ad Deum , & ei coniungimur. Hæc est illa scala Iacob, per quam descendimus in nos ipsos, & ascendimus in Deum , quando expendimus nobiscum diligenter dei dona & nostra mala, vt pro bonis quidem illius, gratias agamus , pro malis verò nostris eius clementiam deprecemur.

Lucæ 18. Pete ergo tu quoque, vt dimittat pecata tua Deus, vt sit propitius tibi peccatori , vt descendas hinc iustificatus ab eo. Petas exemplo Tobiæ , vt vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneant.

**Aduersus
hostes no-
stros reme-
dia.**

Quoniam autem omne peccatum , vel à carne, vel à mundo, vel à diabolo homini ingeritur, aduersus hos tres hostes, totidem satisfactionis de præteritis, & cautionis in futurū, peculiaria remedia sancta mater Ecclesia potissimum nobis proponit: nempe iejunij contra carnem, elemosynæ contra mundum, orationis contra diabolum, de quibus dixi iam per singula. Id autem illa per sacerdotem facit non tam pro modo, quam pro specie peccatorum, magna clementia & lenitate
vtens

CIRCA SACRAM. P OENIT. 39

vtens, quando obedientiæ peccatoris exiguum quid imponens, Dei misericordia totum remittit. Tu igitur fili vel familia, pro pœnitentiæ fructibus hæc à me tibi imponenda libenter & humiliter su-
scipies, & fideliter explebis (Hic ei fa-
cienda proponat: deinde subijciat)
Sic futurum est, vt tibi coronam det Deus
pro cinere, oleum gaudij pro luctu,
palliū laudis pro spiritu mœroris , cūq;
in lachrymis seminaueris , in gaudio me-
tas, & plenus exultatione, comportes in
horreum illud cœleste manipulos tuos.

Debet eum postea more vſitato ab-

soluere, addens illa Euangelij ver. Ioan. 5.

ba: Ecce Ianus factus es, iam

noli peccare, ne quid

deterius tibi con-

tingat.

(..)

Præmium

Esa. 61.

Pſal. 125.

ADM O.

ADMONITIO CIR.
CA PERCEPTIONEM SA-
croſanctæ Eucha-
ristiæ.

Vandoquidem frater cha-
charissime per Dei gratiam
ine à cogitationem venisti,
& Spiritu sancto inspiran-
te, huc omnem animitui sen-
sum inflexisti, cum proposito pio & ho-
mīne Catholico digno, ut iam iam susci-
pias verum & viuum corpus Christi, in
cibum & medelam esurientis infirmæq;
animæ tuæ, non dubito quin feceris om-
nia, quæ ab homine Christiano, facta
Quantūvis oportuit, teque sic comparaueris, quò
magna p- possis tanti huius Sacramenti magno
paratio nō cum tuo fructu fieri particeps. Sed
nē Euchari velim hīc apud te statuas, etiamsi ad-
stia dignū. hibeas eam animi demissionem quæ
fieri posset maxima , etiamsi præpara-
tionis causa nihil non facias, nun-
quam tamen satis poteris esse dignus,
ut hospitem tantum domo tua pene-
tralibusque tuis excipias. D E V M
inquam & hominem, CHRISTVM
IE.

CIRCA SACRAM. EVCHAR. 43

stis Deus & homo verè continetur, cū corpore, sanguine, anima, diuinitateque sua. Ille inquam Christus, qui natus ex virginē, qui pro te passus, pro te mortuus, qui iustificationis tuæ causa ex mortuis resurrexit, nunc autē cœlis ipsis excelsior factus, & in sede maiestatis ad patris dexterā sedens, hic verò abdito quodam & admirabili modo (cui comprehendendo humana ratio non sufficit) in hoc Sacramento existens, te patri suo diligenter commendat, pro te interpellat, pro te illi plagas & vulnerum suorum vicices ostentat, tibiique gratiam illius conciliat.

Hic itaque summa erga nos charitate inflammatus, hac vna potissimum de causa, carnem suam veram & viuam, sanguinemque suum prætiosum, ex purissimis intemeratae virginis visceribus assumptum, atque adeo seipsum totum, in escam & potum spiritualem nobis tradidit: nobis inquam credentibus, non incredulis: fidelibus, non infidelibus, vt tu modo quodam admirabili (quem non capit mens humana) in eum transformeris, vtque ille totus in te, & tu vicissim in eo

D
totus

Esca spir-
tualis quid
efficiat in
nobis.

- Ioan. 6.** totus maneas. Qui manducat inquit mea carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Nunquid autem non magnum est hoc, Christum & nobiscum, & in ipsis nobis habere manentem? Ad eum inquit veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Mirabatur David summam hominis dignitatem, cum diceret: **QVID** est homo quod memor es eius? aut filius hominis quoniam visitas eum? Sed res est multò maiori admiratione digna, quod Deus cœli, non modò memor est hominis, non modò visitat hominem, verùmetiam hospes fit hominis, cibus hominis, & vnum cum homine. Mirabatur & Salomon, si Deus esset inhabitatus templū illud, quod ei magnificè Hierosolimis paraue-
- ... Reg. 8.** rat. Ergò ne putandum est inquit, quod verè habitet Deus super terram? Sed longe maiori miraculo esse debet, quod Deus tantæ maiestatis, inhabitet hominis animam, quæ vix vnius & alterius diei laborem, parando huic tanto hospiti diuersorio sustinuit? Certè nullum est beneficium tantum, nec ab humano ingenio fingi aut excogitari vllum potest, quod cum

cum hoc CHRISTI vno beneficio,
conferri queat. Nihil ei deest qui ha- Christum
bet Christum in se manentem. Facel- habenti ni-
tant hostes vniuersi , faceant aduersa htl deest.
omnia necesse est, si Christus viuit, si
Christus imperat, si Christus regnat in
nobis. Si Deus pro nobis Paulus in-Rom. 8.
quit, quis contra nos ? Quòd si verò
nobiscum manserit, & in ipsis nobis fu-
erit , quid aduersus nos stare ? quis of-
ficere nobis poterit ? Nihil proficiet ini- Psal. 88.
micus in nobis. Nam fortis facti in Deo, Gene. 32.
contra homines atque adeo contra Sa-
thanam ipsum præualebimus.

Hic est sacræ communionis fructus Cur detur
longè vberrimus. Atque hæc est cau- tur Eucha-
sa, cur ea detur etiam morituris , nimi- ristia mori-
rum, vt iter illud in cœlum tutiùs ab- turis.
soluant , ab omni satanæ impetu va-
cui. Nam & Chrysostomus eos, qui spi Lib. 6. de
ritum efflaturi , participes eius fuerint sacerd.
facti, ab angelis veluti satellitibus stipi-
tos, rectahinc ad beatas illas sedes ange-
lorum deducis scribit.

D   2   Nec

Nec tibi vllus tam certus author per-
 Veritas sua serit vnquam in hoc diuinissimo fa-
 Christi cor cramento, præter signum & figuram ali-
 poris in Eu ud esse nihil. Quod non raro fingunt ho
 charistia. mines mente corrupti, & reprobi circa
 2. Tim. 3. fidem, operculum & latebras quærentes
 conscientijs malè sibi conscijs.

Ioan. 6.

Te Christi vox illa securum faciat,
 qui olim promittens dicebat: Panis quæ
 ego dabo, caro mea est pro mundi vita.
 Cumque daret Apostolis in cœna nouis-
 sima panem, non iam is panis, verum iu-
 xta promissum Christi, vera ipsius caro
 fuit. Nec temere usurpauit apertas illas
 & significantes voces: Hoc est corpus

Matt. 26.

meum quod pro vobis tradetur, Hic
 Marci 14. est Ianguis meus qui pro vobis effunde-
 Lucæ 22. tur. vult maiorem fidem habere nos ver-
 Lucae 21. bo suo quod nunquam mutatur, quæ
 possunt & fallere: vult attendere nos nō

Epiph. in

quid antea fuerit, sed quid tum fiat, cor-
 Anco. pus nimirum Christi, quod qui non cre-
 dit, à gratia & à salute excidit. Non abs re-

I. Cor. II.

dicit Paulus: Qui manducat indignè, iu-
 dicium sibi manducat & babit, non diju-
 dicans corpus Domini. Qui non proba-
 tus

CIRCA SACRAM EVCHA. 47

tus accedit, reus fit corporis & sanguinis Domini. Nō de figura hæc certe, sed de ipsissima dicit veritate. Figura enim figura est, & probationis non eget. Iam ea desijt in manna, desijt in panibus propositionis, quæ præcipua fuerunt sacramenta legis, & huius cibi cœlestis typi. veritas autem est in Euangelio quæ tum illis signis præcognoscenda dabatur.

Quare de veritate carnis & sanguinis, nō Hilar. li. 8. est relictus ambigendi locus. Nam & ipsius Domini professione, & fide nostra, verè caro est, & verè sanguis est: & hæc accepta atque hausta id efficiunt, ut nos in Christo, & Christus in nobis sit.

Hæc itaque esca sacratissima frater Eucharistia, charissime, non modò te vnit Deo Christo, sed & coniungit nos capiti agglutinat, Christo & verùm etiam sanctis & electis eius omni corpori ebus, illi super cœlesti ac spirituali corpori ius mysti- ri, cuius tu quoq; membrum es, & cuius nos omnes quotquot Christiano nomine censemur, membra sumus & esse debe-^{1. Cor. 10.} mus. Nam & Paulus, Omnes inquit unus panis & unum corpus sumus, qui de uno pane participamus. Quamobrem, magnam inde voluptatem, magnam

D 3 dul

dulcedinem capere , certoq; persuasum habere debes, quādo per huius sacramenti susceptionem vnitus fueris Christo & eius corpori, quōd iam deinceps magno tibi usui futura est gratia Saluatoris nostri Iesu Christi , nec non merita & preces electorum eius omnium. Jam enim habebis cum illis omnia communia: procurabunt illi apud D E V M tuam salutem , souebunt & iuuabunt te, vt non tantū ab his malis vacuus esse possis , quæ animæ corporique tuonoxam afferre queant , verūmetiam ut immortalitatem & vitam per gratiam

Præstantia cibi spiritu Hic est spiritualis ille cibus: cibus granalis & vtilitas. dium , & robur imbecillum: Cibus incipientium , proficientium , & perfectorum. Cibus hic & delectat iustos, & à vitijs purgat iniustos. Huc sanus accedit, & magis confirmabitur: accedit æger, & sanabitur . Dum viuis , erit tibi augmentum vitæ, post mortem erit resurrectio ad vitam. Qui feruent amore D E I , magis hoc sacramento ascenduntur : qui frigent , calescunt: qui tepent, inflamantur. Nemo fugiat ab eo sicut

Gene. 3.

CIRCA SACRAM EVCHA. 49

sicut fugit Adam à facie dei. Nā si nudus es, hic vēstieris: si pauper, ditaberis: si sor didus, mundaberis: si peccator, à pecca to liberaberis. Sicut fluit cera à facie ignis, sic disfluunt peccata à facie DEI præsentis, & appropinquantis tibi. Postremo, nullus morbus est, cuinon veniat ex hoc sanctissimo Sacramento remedium, & quidem præsentissimum remedium.

Propterea debes accuratè abyssum hunc diuinæ misericordiæ animo tuo cogitationeque perscrutari, debes amare patrem illum misericordiarum ex toto corde, ex tota anima, & ex tota mente tua, quantum eum amare conceditur nobis, in hac peregrinatione vita de gentibus. Nam adductus nimia tui charitate, non pepercit dilectissimo & unigenito filio suo, sed eum in mortem tradidit, & quidem horrendam turpissemque mortem. Nec minus Dominum Iesum Christum, saluatorem redemptoremque tuum amare, eiique gratias habere atque agere debes, quod mortem hanc libenter subire, sanguinemque suū fūdere tui redimēdi gratia dignatus

D 4 est

Psal. 67.

Quid face-

re debeat

homo Chri-

sto per cō-

munione

cōiunctus

Matt. 22.

Marc. 12.

Luc. 10.

Roma. 8.

Sap. 16. est, quodque hoc ipsum corpus & sanguinem suum, in escam & potum spiritualem tibi esurienti sitientique tradidit. Quid enim daret amplius? Dedit seipsum, dedit secum sua omnia. Angelorum esca te nutriuit, pane illo supercœlesti, qui habet in se omnis saporis suavitatem. ô res mirabilis. Manducat dominum, pauper seruus & humilis. Beneficij huius magnitudinem nec lingua explicare, nec scri-

Amandi ptura valet exprimere: Debes autem & sunt proximi proximos tuos Christiana charitate complecti, & eos sic diligere propter Deum,

sicut es ipse dilectus à Deo. Nam qui te inimicum dilexit, idem vult etiam à te ini-

Tob. 4. micos diligi. Quare curam eorum gerere, eisque pro modo facultatum tuarum fer opem; simul consilia & bona tua omnia, cum illis quo ad potes, communica, non secūs ac cœlestis ille pater, tecum dilectissimi filij tui, & omnium electorum

suorum merita communicat.

Quid comunicatus meditari debeat. Si vis itaque uti cum fructu sanctissimo hoc sacramento (eadem enim inculcanda sunt crebrius) recordare Iesu Christi Salvatoris tui, meditare mortem illius, quæ mors est mortis nostræ: reuolue animo

CIRCA SACRAM. EVCHAR. *51*
 animo tuo singulare hoc & immensum il-
 lius beneficium, quod Gigas ille fortif-
 simus, mortalis homo factus, trigintatri
 bus annis laborauit in mundo propter **Luc. 10.**
 te, quod vulnera tua pius Samaritanus
 infuso vino & oleo misericorditer alli-
 gavit; quod cœlesti doctrina te pauit,
 mensam in conspectu tuo parauit, & in **Psalm. 22.**
 ea seipsum tibi, spiritualem & unum om-
 nium suauissimum cibum apposuit.

Hæc igitur tanta tamque illustriabe Immoran
dum est in
neficia, nunc frater charissime, suscipi-
endo hoc sanctissimo Sacramento, me-
moria tua repece, & in illis repetendis
diutius immorare. Hoc enim voluit Do-
minus a te fieri, ut quotiescumque ad men **1. Cor. 11.**
sam hanc accederes, mortem eius medi **Matth. 26.**
teris. Nam his beneficijs reueluendis, **Luc. 22.**
Marc. 14.
nunquam satis animus impleri potest. Et
enim quo repetuntur ea crebrius, hoc
dulcescunt magis, magis animo inhæret,
magis hominem in Deum transformant,
magis rapiunt in illius amorem, qui nos
amore suo præuenit, & prior nihil tale
promeritos, immo extrema quæque me-
ritos in finem vique dilexit. **Ioan. 13.**
moris nullus finis, nullus modus esse po-

D 5 test.

test. Sed amantem amantes, vel redaman-

Quid à Deo peten- tes potius, amplius ab eo meremur ama-
dum in cō- ri. Quare fac pro his beneficijs Deo gra-
munione. tias agas quantum potes maximas, petas

etiam submissus, & spe bona plenus, vt

D E V S omnipotens huius sacramen-
ti virtute, animam tuam elurientem
pascat, tristem soletur, languentem
confirmet, omnium C H R I S T I meri-
torum te participem efficiat, vt opem
tutionemque suam tibi impertiat, vt te
seruet ab omni malo, confirmet in om-
ni opere bono, vtque post huius vitæ

cursum, æternam illam fœlicitatem à pi-
js omnibus expetitam, in perhenni re-
gno suo tibi concedat. Concedet au-
tem, si spem tuam omnem in illum collo-

caueris, eiq; totum te possidendum per-
miseris. Nam si Rex David ob amorem
summi amici sui Ionatæ, filium eius quā-
uis deformem & trucis pedibus, maxi-
ma tamen charitate dilexit, & mensæ suæ
adhibuit, multò magis pater cœlestis,
ob amorem Christi summi amici & di-
lecti filij sui, te quamlibet infirmum &
indignum, hac mensa sua dignabitur,

tibiique benignè faciet, & vitam æter-
nam

CIRCA SACRAM. VNCT.

nam donabit. Cuius omnes nos per le-
sum Christum filium suum, Deus parti-
cipes faciat, Amen.

ADMONITIO CIR-
CA SACRAMENTVM EX-
tremæ vunctionis facienda.

Nihil magis ornat vitam Chri-
stianam, nec est quicquam stra ex vo-
quod fideles deceat magis, lūtate dei.
quām vt siue sani ac valētes,
siue infirmi ægrotique si-
mus, temper voluntatem nostram ad vo-
luntatem Dei accommodemus, humili-
ando nos sub potenti manu eius, vt ex-
altemur ab eo in tempore visitationis: Deut. 32.
quandoquidem is vitez ac necis dominus Tob. 13.
occidit & viuificat, deducit ad infer- 1. Reg. 2.
num & reducit, summamque in nos po- Sapi. 16.
testatem habet. Cūm igitur sumus mor-
tales omnes, & hac lege nati, vt sit no-
bis omnino moriendum, & ex hoc diuer- Non esse
sorio corporis æternam illam in domum mortē chri-
comiigrandum (quis est enim homo qui Christianis me-
viuet & non videbit mortem? om- tuendam.
nes morimur & sicut aqua dilabimur) psal. 88.
expa-

2. Reg. 14. expauescere & perterrefieri non debemus, si quando nos grauis & acuta infirmitas, si dolor, si morbus occupat, tantus etiam, ut mortis certissimæ nuncius videri queat. Nam seriùs aut citius, moriendum tamen nobis omnibus, & vitæ hic fragili finis est imponendus. Non enim habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus, cuius artifex &

In Solilo. conditor est Deus. Praeclarè Augustinus cum Deo colloquens, de salute inquit corporis mei, quid mihi sit utile vel quamdiu, nescio: tibi domine committo. Quod si quem supra modum angunt dolores, vel si plus nimio terret mors iam iam appetens, certe hic ipse suo inditio satis prodit, qualem vitam duxerit, cum sibi male conscius, non tam cœlum suspiraret, patriamque illam desideret, ad quam per mortem fit transitus, quæ pœnas reformidet impijs, & seruis nequam constitutam.

Exempla
mori cupi-
entium.

Rom. 14.
Philip. 1.

Quorum ex numero esse te nolle frater charissime, sed ex eorum potius, de quibus dicebat Apostolus Paulus: Siue viuimus siue morimur, domini sumus: ex eorum, qui dissolui & esse cum Christo

CIRCA SACRAM. VNCTI.

55

sto cupiunt. Quorum etiam illa vox est:
 Sufficit mihi Domine, tolle animam meam à me, & præcipe in pace recipi spiritum meum: expedit enim mihi mori magis quam viuere. Quod si sic placitum Quid mors est ante Deum, ut nunc tibi adimat vitæ adserat.
 huius usuram (non potest enim æterna vita contingere, nisi prius cōtigerit hinc exire) non modò id æquo animo alacriterque sustinere, sed teipsum etiam totū quantus quantus es, lubens volūtati eius submittere debes: certissimè credens, quod permutabis hanc vitam tuam, vita alia longe meliore, omniq[ue] fœlicitate plena, cuius finis erit nullus. Quandoquidem in hoc mundo, qui totus est in maligno positus, nihil aliud nos manet, quam pressuræ, tribulationes, morbi, paupertas, contemptus, odia, persecutio[n]es, luctus, & alia infinita eiusmodi affectionum & ærumnarum seges. Nunquam enim vita hominis vacat miserijs. Si quid parandum est, adest labor & difficultas. Si iam paratum est, non deest in seruando, cura, diligentia & afflictio spiritus. Nonnunquam nos timor sollicitat, nonnunquam dolor cruciat, vel spes vana

3. Reg. 1. 9.

Tob. 3.

Ionæ 4.

i. Ioan. 5.

In mundo
pressura.

vana ludificat: quibus rebus persæpe ani-
mi tranquillitas, & bona valetudo perit,
hebescuntq; sensus omnes solicitudine ni-
mia obtusi , vt non temerè appetet se

Rom. 7. Paulus infœlicem, quia non liberatur de
Vitæ futu- corpore mortis huius. Contrà verò in vi-
ræ fœlici- ta futura , ad quam per mortem veluti
tas.

per ianuam quandam introitus nobis pa-
tet, nihil triste, nihil aduersum , nihil est
noxiū. Ibi nulla erit iam periculosa mu-

Apo. 1. 12. tatio, & mœror nullus: quandoquidem
absterget Deus omnem lachrymam ab
oculis sanctorum suorum, & mors vltra
non erit, neq; luctus, neq; clamor, neque
dolor erit ullus. Ibi enim amodo (dicit

Apoc. 14. spiritus) requiescent omnes à laboribus
suis: quodque maius est , donabit eos
qui dormiunt in Christo, & vestiet De-
us stolis albis, indumento incorruptioni-
onis, lætitia immensa , gaudio ineffabi-
li, fœlicitate omni fine carente.

Parendum alacriter Quamobrem, ne tibi frater charissime
vocati deo durum videatur, etiam si in hoc morbo
tuo, mundū hunc immūdum relinquere
cogaris, sed voluntate Dei te accommo-
da, atque ita totum compara , vt in eius

Sap. 7. gratia finire possis, quicquid adhuc vite
super-

superest: certissimè credens, quòd si mor-
te poccupatus fueris, in refrigerio eris.

*Quomodo
propulsan
dus sit à
meritu o
terior mor
tis.*

Absit autem à te nimius ille & pe-
riculosus mortis terror, ne fortè plus meritu o
hanc vitā amare, quām futuram appete-
re: néue plus exilio quā patria, plus terra
quām cōcelo delectari videare. Certò cre-
de, quòd sicut in corporib. malè affectis,
post pharmaci amaras potionēs, iucūda
succedit sanitas, sic post exigua hanc mor-
tis amaritudinē, cōsequetur statim illa iu-
cūdissima & ea sempiterna animæ tuæ sa-
lus, quando Deū videbis facie ad faciem
sicuti est, cuius aspectu oēs angeli, & re-
liqui beatorum spiritus satiari nunquam
possunt.

1. Cor. 5.

Nūquid nescis, quòd nisi granū excus-
sū fuerit in area, & sua theca prius exutū,
non reponitur in horreū. sic & tu cōelū
ingredi non poteris, nisi exuta priūs &
deposita ista tua mortali tunica. Memen-
to, quòd mors Christiani hominis, per
quam est æneo illi serpēti similis, suspēso
per Mosen in deserto: qui serpētis quidē
speciē seruabat, sed totus fuit sine vita, si-
nemotu, sine morsu, sine veneno. Eadem
est Christianorū ratio, qui cōsumi quidē

Numc. 12.

viden-

Sapi. 3.

videntur morte, sed reuera reparatur magis. Videntur oculis astantiū mori, sed sunt in pace. Est enim illis mors mortua. Nā & Christus : Qui sermonē meum, inquit, seruauerit, mortem non gustabit in æternum.

Ioan. 8.

Quomodo non gustabit qui moritur? Quia moriens incipit vitam, ideo præ vita quam videt, mortē videre non potest, sed ei nox sicut dies illuminatur, & clarior fit lux vitæ incipiētis, quam mortis desinentis. Nec modo

Psal. 138.

non gustabit mortem, sed insultabit etiā morti, illis Pauli Apostoli verbis: vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus? Deo gratias, qui dedit nobis victoriā per Dominum nostrum Iesum Chri-

Hilarione. stum. Dic ergo cum sancto illo Eremita bona spe plenus: Egredere anima mea, quid times? Egredere, quid dubitas? Tot annis seruiuisti Christo, & mortem

I. Tess. 4. times? Timeant mortem impij, Timeant gentes, qui ignorant Deum. Christianis mors iucunda esse debet, per quam transitus fit ad vitam, omni gaudio, lætitia, fœlicitateq; abundantem. Submergitur hic Pharaō & perit. Sed verus Israel inoffensus transit in terram à Deo promissam

Exo. 14.

missam, lacte & melle fluentem. Qui sibi metuebant ab illa, non viderunt illam. qui autem fidentes in Domino, transierunt ad illam, possiderunt illam. Quam & tu possidebis proculdubio per eius gratiam, qui eam promisit tibi.

Morituri
vita eget
folius Chri-
sti meritis.

Quoniam verò non modo tua, sed etiam totius mundi merita tanti non sunt, ut quis certò credat, eorum gratia regnum cœlorum sibi deberi, cùm Apostolo teste, non sint condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ Christi merebantur in nobis. Ergò dum nostris rita proprijs destituimur, ad Christi merita nobis recurrentum est, quæ & ipsa quodammodo sunt nostra. Nam cum ipso Rom. 8. 2. Ioan. 2. omnia nobis pater donauit. Propterea dedit eū propitiatiōne pro peccatis nostris, ut omnis qui credit in eum, non perireat, sed habeat vitam æternam: propterea illi non pepercit, ut tibi parceret: propterea portauit is peccata tua in corpore suo super lignum, propterea vulneratus & attritus est, ut iniquitates & scelerata tua contereret omnia, ut ea perimeret morte sua, & deleret prætioso sanguine suo. Sustinuit maximos cruciatus in corpore

1. Pal. 2.
Esa. 53

E pore

pore suo, vt ne tu pœnam illam sustineres, quam eras iudicio dei iusto promeritus. Pertulit tormenta ineffabilia, vt te illicis tormentis eximeret, quæ sceleribus tuis debebantur. Sublatus est in crucem,

Colo. 2. vt chyrographum illud quod erat con-
In Christi trarium nobis, cruci affigeret : mortuus
morte si- est vt tu viueres. In hoc itaque omnipot-
dant mori tenti misericordissimoq; Deo, spem tu-
turi. am omnem iam colloca, cor tuum illius
amore ita confirma, nihil vt eorum perti-

Tristitiam mescas amplius, quæ morituris occurre-
comitatur resolent. Quod si tristaris, tristare secun-
gaudium.

2. Cor. 7. 2. certus esto, quod tristitia tua vertetur
in gaudium, & hoc ipsum gaudium ne-
mo tollet à te. Non perterrefias igitur
peccatorum tuorum multitudine : nam

Ioan. 16. teste Apostolo, vbi abundauit delictum,
superabundauit & gratia. Neque sathanam reformides, qui nihil prorsus iuris
habet in animam tuam, vtpote cuius cir-
cumscripta est potestas, vt si maximè ve-

lit, nocere tamen tibi pœnitenti non pos-
sit. Quare crucem Christi omnibus
tentationibus illius oppone, morte Chri-
sti te contege: habe certam spem conse-
quendæ

CIRCA SACRAM VNCTC. 61

quendæ remissionis peccatorum tuorū,
& gloriæ futuræ.

Cùm enim Deus tantam tui curam Quomodo
gerat, teque tanti faciat, vt tui causa fili- fiducia mo-
um suum tradiderit in mortem, cùm te rituri eri-
quoque participem fecerit baptismi san- genda sit
cti, in quo sanctorum communioni &
hæreditati cœlesti es asscriptus, certè ne
nunc quidem te (cùm maximè opus est)
gratia sua destituet, sed tibi præstò ade-
rit, & vel hoc graui periculosoque mor-
bo tuo te pro bonitate sua eximet, si ex-
pedierit saluti tuæ vel per corporalē hāc
mortem, vitæ meliori te reddet, cœlo-
rumque regnum tibi donabit: vbi anima
tua gaudebit sine fine cum Christo & e-
lectis eius omnibus, intuebiturque non ^{1. Cor. 15.}
in speculo & ænigmate, sed facie ad faci-
em Deum & saluatorem suū, quo intuē-
do & fruendo, exultabit lætitia inenar-
rabilis: cumq; magnus ille dies resurrecti-
onis ex mortuis aduenerit, animam tuā
restituet huic mortali tuo corpori, atq;
ita vñā cum corpore & anima tua, gau-
dio perpetuo & voluptate ineffabili per-
frueris.

E 2

Cuius

Cuius rei Iponsores habes, certissimas promissiones Dei & Saluatoris tui Iesu Christi. Eius inquam Dei, qui verax est, & nec falli potest nec fallere: non evita æternam inuentus est dolus in ore eius. volo na.

Matt. 2. inquit pater, vt vbi ego sum, illic sit & mi

Ioan. 3. 7. 8. nister meus: ideoque dicebat latroni.

Roma 3. Hodie mecum eris in paradyso. Præterea

Apoca. 19. dum in hac tua carne viueres, vñsus es nō

1. Pet. 2. raro sanctissimis Ecclesiæ Sacramentis,

Ioan. 12. raro sanctissimis Ecclesiæ Sacramentis,

Luc. 23. quæ sunt certa promissionum Christi si-

Et vñsus Sa- gilla, quibus fidere ad aduersus peccata

cramento- rū Ecclesiæ tentationesq; tuas munire te debes; Non

te itaque sathan terreat, cuius virtus fra-

cta est: non conscientia perturbet, quam

1. Ioan. 1. sanguis Christi emundat ab operibus mor

Gala. 2. tuis: non tibi peccatum occurset, quod

Psal. 41. confixū est cruci, sed confidenter dico:

Quare tristis es anima mea, & quare cō-

Psal. 26. turbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc

confitebor illi. Si consistant aduersum

me castra, non timebit cor meum: Si ex-

urgat aduersum me prælium, in hoc ego

Psal. 41. sperabo: Credo videre bona Domini, in

terra viuentium. Educ de custodia ani-

mam meam ad cōfitendum nomini tuo,

me etenim iusti expectant, donec retribu-

as mihi domine.

Hac

Hac itaq; spe cōsequendæ æternæ sa- Christia
lutis deposita in Dei solius misericordia, nus debet
(quando quidem Christianus es, & ma- vti omnib.
tris Ecclesiæ obediens filius) debes vti consequen- medijs ad
magna cum alacritate, ijs medijs omni- dam salutē
bus, quæ pater ille misericordiarum, & pertinēti-
bus.
Deus totius consolationis, tuorum pec- 2. Cor. 1.
catorum dimittendorum, & consequen-
dæ augendæque in te gratiæ suæ causa,
per Iesum Christum instituit, & quæ no-
bis in Ecclesia sua sancta, veluti saluberri Fructus Sā
ma pharmaca reliquit, vt his tāquam in- cramento-
strumentis quibusdam, gratiam & meri- rū Ecclesiæ
ta Saluatoris nostri contingas, eaque in
te deriues, & veluti appropries tibi, vt
sic per eorum vñum salutarem, tristis ani-
mæ tuæ consolationem, & fructum illū
omnium longè maximum consequare,
nimirum vitam æternam. Inter quæ me- Extrema
dia, est etiā sacri olei vñctio, quam Iesus vñctio est
Christus Ecclesiæ suæ reliquit, vt iuu- non postre
rentur ea fideles in graui & periculofo mū mediū
morbo, si quando instaret vitæ illorum fi ad dei gra
nis: quo sic aduersus omnes maligni sata- tiā conse-
næ tentationes, & aduersus iacula eius om quendam.
nia, firmiores esse queāt, certa spe conce-
pta, gratiæ: misericordiæq; illius in huius

sacramenti vnu perciendæ. Nam sicut olim in lege Mosis , probatissimi quicq; per vnguentum regium vocabatur ad regnum, ita nunc Christiani per vnguentum Ecclesiasticum vocantur ad cœlū.

Testimoni
um scriptu
ræ de extre
ma vñctio
ne.

Iaco. 5.

De qua vñctione Iacobus Apostolus (mandato proculdubio saluatoris) tale Christi Ecclesiæ præceptum reliquit: Infirmatur quis in nobis, inducat presbiteros Ecclesiæ, & orent super eum, vnguētes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit, dimittentur ei. In hoc itaque Sacramento, nō secūs ac in alijs, potest vnuquisque fidelium magnā consolationem ex hac promissione capere , quam sic audit recitari. Magnuni est enim quod promittitur: Magnum quod Apostolus dicit: Oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & peccata ei dimittentur. Quid ad rem tantam addi potest amplius. Certum est, quid Apostoli Christi prædicantes populis fidē in Deum & pœnitētiā, ejiebant dæmonia, & vngebāt oleo multos ægros, et lana-

Marc. 16.

145

CIRCA SACRAM. VNCT. 65

sanabantur. Tibi quoq; credéti, pœnitēti, cōfesso, & virtute clauis ab soluto, cie-
tis iā ex te peccatis, nihil superest aliud,
quām vt æger vngaris oleo, quō si minus
in corpore, tamen in anima tua potiore
nobilioreq; tui parte, saneris per gratiā
Christi: quāis tibi modò cōfert, peccata remittēdo, morbus alleuiando, & te ipsum facit sacrū oratione fideli saluando. Hoc autem oleum. Psal. 44. 88
Esa. 61.

sacrum oleum nihil signat aliud, quām gratiæ misericordiæque diuinæ virtutem, quæ animos infirmorum intus confirmat & corroborat, modo inuisibili. Nam sicut oleum infusum lampadi lumen præstat, & cùm vnguntur eo membra malè affecta, confirmantur: Eodem sanè modo, mentem & intellectum hominis infirmi, Dei gratia per hoc Sacramentum infusa illuminat, & animam eius confirmat, ac ad Dei amorem erigit, & quasi torpem suscitat, cor inflamat charitate Dei, spem bonā in homine excitat, & vires corroborat, vt deinceps sit fortis aduersus satanæ terrores, aduersus peccata, mortem, & infernum. Non minùs autem pertinebit & hoc ad magnam infirmi consolationem,

Quid p̄st ex
extrema
vnctio.

Magna æ-
groti con-
solatio ex
omniū san-
ctorū pre-
cibus.

Rom. 6.

si crediderit, Sacramenti huius virtute,
 & sanctorum omnium precibus, remitti
 sibi peccata si quæ post pœnitentiæ & Eu-
 charistiæ sacramenta religiosè suscepta,
 fuerint adhuc in eo reliqua, nec ei repu-
 tatum iri ad pœnam, quod olim exhibue-
 rit membra sua arma iniquitatis ad ini-
 quitatem, quodque Deum quem omni
 vita sua honorare debebat, crebro offendit,
 tam sensuum quam membrorum
 suorum abusu.

CVM AVTEM SACRAM
 VNCTIONEM ABSOLVERIT, V-
 nà cum orationibus ad eam accom-
 modatis, tandem Sacerdos ali-
 quid in eam sententiam
 dicat.

Percepta
 extrema
 vunctione
 quid agere
 debeat æ-
 grotus.

Vandoquidē frater vel fili
 charissime, in hoc tā graui
 et periculoſo morbo tuo, ſu-
 ſcepisti hæc sanctissima Sa-
 cramenta, nobis iuxta Chri-
 ſti institutionem ab Ecclesia tradita, iam
 quod est reliquum, te totum Deo com-
 menda: ſpem tuam certissimam in illius
 ſumma erga te charitate colloca: erige
 atque

atque confirma teipsum singulari illius gratia, quam tibi per omnem vitam declarauit, & nunc est declarare paratus.

Certa in hoc extremo agone veluti Christi bonus miles, resistere fortiter sathanæ tuo capitali hosti. Christus enim spectat pugnam tuam, & adiuuat ut vincas, & cum viceris, certo certius ab eo corona-beris. Dic ergo bona spe plenus: Illumi-

Psal. 12.

na oculos meos ne vnquam obdormiam

in morte, ne quando dicat inimicus meus, præualui aduersus eum. Non defici-

Confiden-

as in fide, nec de misericordia Dei dubi-

dum in dei

tes, aut ob multitudinem peccatorū tu-

misericor-

orum desperes. Nam quantum distat or-

dia.

tus ab occidente, tantum is longè fecit à

Psal. 102.

te iniquitates tuas. Et quomodo misere-

tur pater filiorum, sic misertus est Do-

minus tui. Hunc igitur præ oculis habe,

Deum inquā patrem misericordiarum,

Cant. 2.

qui salutis tuæ sitiens, expectat & præsto-

Cantic. 4.

latur animam tuam, eamque ad regnum

Confiden-

suum cœleste vocat. Surge inquiete, pro-

dū in Chri-

pera amica mea, speciosa mea, & veni; ve-

sti charita-

ni de Libano sponsa mea, veni coronabe-

te.

ris. Habe & filium eius dilectissimum,

qui te suo sanguine mundat, suis meri-

E 5 tis

tis vestit & ornat, qui te circumdat
 prætio lux mortis, & animam tuam
 Ioan.17. charissimo suo patri commendat. Volo
 inquit pater, ut ubi ego sum, ille sit
 mecum, & videat claritatem meam
Confiden-
dum in spi-
ritus san-
cti gratia. quam dedisti mihi. Habe & Spiritum
 sanctum, qui te hic per Sacramento-
 rum susceptionem sanctificat, tibiique
 vires suppeditat, ut in Ecclesia Catho-
 lica, & orthodoxa fide, obsignes reli-
 quum vitæ tue, & DEVM sicuti est,
 in illa æterna domo videoas. Respice
 1.Ioan.3.
 Luc. 21. & erige caput tuum. Iam enim appro-
 pinquat redemptio tua. Crede firmi-
Deus vult ter, & nullatenus dubita, quod potest,
saluaremo quodque vult omnipotens Deus, ex mi-
riturum. sericordia sua demergere tua peccata
 omnia in sanguine vnigeniti filij sui:
 potest & vult obliuisci omnium iniqui-
 tatum tuarum, propter I E S V M
C H R I S T V M filium suum, cuius
 membrum factus es. Potest & vult,
Adiuuat diuina sua virtute tueri te, à laqueis &
& Iesus à temptationibus satanæ. Adiuuabit
Christus. te quoque Iesus Christus saluator &
 Luc.11. redemptor tuus, qui pridem tua cau-
 sa fregit vim & potestatem hostis tui;
 qui

CIRCA SACRĀM. VNCT. 69

qui fortē illum alligauit, arma illius
diripuit, infernum spoliauit, morte
sua mortem superauit in æternum. Co-
gita, illum esse iuxta prophetam Esa- Esa. 9.
ix, patrem futuri seculi, hoc est, patrem
in æternum. Nunquam enim pater tu-
us esse desinet: immo verò tum maxi-
mè paterna viscera tibi ostendet, cùm
cœperit futurum seculum. Quod si Philip. I.
tibi ex Apostoli doctrina C H R I-
S T V S fuit vita, sit etiam mori lucrum,
& certissimè crede, quòd esse cum il-
lo, est multò melius. Quare fac, ut ma-
gnificetur Christus in corpore tuo, si-
ue per vitam, siue per mortem. In hoc Acto. 4.
solo est tibi salus. Non est enim aliud
nomen sub cœlo, in quo te oporteat sal-
uum fieri. Per hunc igitur Saluato-
rem tuum, spem tuam omnem in Deo
colloca; consolare te ipsum morte &
satisfactione filij eius. Sic enim futurum
est, ut te liberet à peccatis tuis omni-
bus, à morte secunda, & damnati-
one perpetua. Anima verò tua, salute
gaudioque sempiterno vnà cum cœle-
stibus illis spiritibus ac electis Dei om-
nibus, perpetuò fruetur, ibiq; perdurabit
in

ADMONITIO

in omnes seculorum æternitates, in sanctæ Trinitatis contemplatione, & illius ardenti incredibilique amore defixa.

Quod tibi D E V S omnipotens per misericordiam Iesu Christi filij sui concedat. Amen.

DISCEDENS A B E O

sic dicat.

Tob. 2.

Memento quod filij sanctorum sumus, quodque vitam illam expectamus, quam Deus datus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo.

Apoc. 2.

Quare esto fidelis usque ad mortem, & dabibit tibi Dominus coronam vitae. Certa bonum certamen, cursum tuum consuma, fidem serua. Nam in reliquo reposita est tibi corona iustitiae, quam tibi reddet Dominus in illa die, iustus iudex.

1. Tim. 4.

ADMONITIO E OCTORVM QUI SVSCEPTV-
ri sunt Sacramentum Matrimonij.

Cur sponsi
véniant in
templum.

Vandoquidem uterque vestrum propterea in hunc locum & in coronæ huius conspectum venit, ut matrimonium inter vos priuatim, ve-

stre

stro mutuo & parentum amicorumque
vestrorum consensu destinatum, confir-
metis nunc solenni Ecclesiæ sanctæ be-
nédictione, & non modò propinquorū
vestrorum, verùm aliorū etiam qui præ-
sentes hic adsunt, publico testimonio:
scire vos imprimis oportet, matrimoniu-
non esse nudam ceremoniam ab homini-
bus eorum arbitratu inuentam, sed esse
vnum è septem Ecclesiæ Sacramentis, per
quod multis & varijs modis impartitur
Deus hominibus gratiam suam.

Matrimo-
nium non
est nuda ce-
remonia.

Hoc verò Matrimonium, statim in ipso mundi exordio cùm adhuc homines in paradiso voluptatis vitam degerent, instituit Deus, eiique gratia sua tam abundè prospexit, vt nec originis peccato corrumpi, nec diluuiō aboleri, nec Sodomorum incendio, aut vlla pœna alia sæ-
pè hominibus irrogata, vñquam extingui potuerit. Ac vixerunt quidem hoc genus vitæ, matrimoniumque coluerunt sacramen-
tam Iudæi quām gentiles, siue Pagani: sed cùm eo abuterentur vtrique, neque eum spectarent finem, propter quem fuit à Deo institutum, sanctum est, nulla vt es-
set apud illos in hac ipsorum confociati-
one sacramenti ratio.

Quam-

Institutio
matrimo-
nij & eius
firmitudo.

Iudæis &
Paganis
matrimo-
niū non est
sacramen-
tum.

Christus est Sacramentum. Quamobrem, Christus Dei filius repurgatū à quibusuis corruptelis, & priori dignitati maiestatiq; restitutum, vim sacramenti, & insolubilis vinculi habere voluit, vt essent matrimonio coniuncti, sicut fuerunt ab initio, duo in carne una, vtque inter fideles ad vsque seculi cōsummationē, Sacramentum hoc purum & integrum permaneret. Quia etiam de causa honorauit illud præsentia sua, vocatus in Canam Galilææ ad nuptias, cum parente sua charissima, & electis suis discipulis, vbi primum suæ diuinitatis signum dedit, nouo miraculo edito, fidemque suorum de se confirmauit, & sponsis præsentibus benedictionem suam impertivit. Alio quoque loco, coniuges hoc Sacramento copulatos, dirimi vetuit. Quod inquit Deus coniunxit, homo nō separat. Quo verbo tale ac tātum illi vinculum addidit, quale nec in gentilium, nec in Iudæorum matrimonij sicut vnquam. Nam & illi dimittebant vxores **Quomodo Paulus cōmēdat matrimonij.** quoties libebat, & hi libellum repudij dabant quacunque ex causa. Com mendat autem genus hoc vitæ Apostolus doctor gentium, Christi & Ecclesiæ

siæ coniunctioni illud accommodans,
promittens etiam saluationem coniugi-^{1. Tim. 2.}
bus, si permanferint in fide, & sanctifica-
tione cum sobrietate. Quamobrem, ne-
mo Christianorum Sacramentum hoc tā
tis testimonijs commendatum contem-
nē dum esse putet, sed præclarè de illo sen-
tiat, certus ex Dei verbo, quo d his poti-
fissimū de causis à Deo fuerit vtilitatis hu-
manæ causa constitutum.

Iustituti
matrimo-
nij causa.

Principiò, vt honesta castaq; viri ac
mulieris coniunctione, seruetur & auge-^{1. Conser-}
atur in mundo genus humanum, imple-^{uatione gene-}
anturque hominibus sedes illæ cœlestes,
è quibus olim spiritus nequam, in imum
vñq; inferorū superbia sua sunt prolapsi.
Quamobrem debent coniuges hoc o-^{Qualis esse}
peram dare, vt cùm per D E I grati-^{debet libe-}
am prole aucti fuerint, statim ab ipsis ^{rorum e-}
incunabulis, suos liberos Catholicæ fi-
dei elementis, & vero Dei timore im-
buant: vt eorum couersatio sit cœlo
digna, cuius obtinet di gratia in lu-
cem sunt editi. Hoc itaque in educan-
dis ac informandis suis liberis potissi-
mū spectabunt parentes, vt eos in cœ-
lo collocent; & non tantū bonorum
faculta.

Psal. iii. facultatumque suarum, verùmetiam pietatis & vitæ religiosæ, hæredes relinquat,
Prou. 17. vtque apud posteros viuant in filijs. Nā generatio rectorum benedicetur. Et corona senum, sunt filij eorum.

2. Effugiū profligatæ vite. Deinde, vt homines per hunc modū effugere possint omnem fœdam libidinem, vitamque brutis & pecudibus similem, cuius causa, de flagitiosis grauiissi-

Gene. 8. 19. mas pœnas Deus sumere in scripturis me-

Rom. 7. moratur: vtque illa procliuitas ad peccatum (qui morbus est nobis vitio corruptæ naturæ insitus) adstringatur sacramenti huius virtute. Propter fornicationem inquit Paulus, vnuſ quiſque vxore

suam habeat, & vnaquæque virum suum. Sic enim vasa in matrimonio de gentiū sancta erunt, & excludetur omnis in honeste viuendi licentia. Nunquid autem non est hæc singularis Dei gratia & benignitas, quod in matrimonio honestati cedit, quod erat extra matrimonium, maximam peccati rationem habiturum?

Tertiū ad-iurorū ho-minis.

Eccle. 4.

Gene. 2.

Præterea, futura erat periculosa solius hominis commoratio Cùm & scriptura dicat: Væ homini soli, si ceciderit, nō habet subleuantem. ideoque dixit Deus:

Non

Non est bonum, hominem esse solum, faciamus illi adiutorium simili ipsi. Quo Gala. 6. indicare voluit, debere coniuges ope tua iuuari quoties usus postularet, ut alter alterius onera ferret, & esset alter alteri in omnibus aduersis solatio.

Nam frater adiuuans fratrem, est veluti Prouer. 18. ciuitas munita, difficulterque funiculus Eccc. 4. hic rumpitur, tanta consolatione firmatus.

Postremò, non alia de causa iam ab 4. Nota cō ipso mundi exordio matrimonium Deus instituit, quām vt hac maris & foeminae cōiunctiōe indicaret, ac veluti dilinaret, nobis illud magnū Christi & Ecclesiæ Sacramentū, hoc est nexus illū admirabilem, quo se Christus cōiunxit Ecclesiae suæ, charitatemque illam immensam, qua eam ab initio dilexit, & in finem usque diligeret.

Hinc discant coniuges, sicut Christus vnam tantūm in terris habet Ecclesiam, pro qua seipsum tradidit, quam comparauit sibi sanguine suo, quam sanctificat, quam nutrit verbo & sacramentis, cui veluti amplissimam dotem, omne gratiarum genus impartit: Sic unusquisque

F que

iunctionis
Christi &
Ecclesiae.

Ephe. 5.

mutuò con-
iuges sicut
diligit Christus Eccle-
siam.

Ephe. 5.

ADMONITIO

que vna vxore contentus esse , nec ea relinquere debet quacunq; de causa . Sicut aut Christus prouidet Ecclesiæ suæ , & sua merita cum illa communicat , sic vir cum uxore sua , communia debet habere omnia , nullus ut sit deinceps inter eos illicis verbis locus (meum & tuum) quibus non raro societas humana violatur .

Matrimo-
nij vinculū

Et quemadmodum perpetua est inter Christum & Ecclesiam eius coniunctio , quæ solui nunquam potest , sic huius sacramenti virtute , alligatur vir uxori , & vicissim vxor viro , nulla ut res quamlibet molesta , quamlibet periculosa , possit hoc vinculum soluere . Nam alligata est mulier legi , quamdiu viuit vir eius .

Rom. 7.

Cum igitur referant coniuges quandam Officiū ma riti .

vnusquisq; maritorū hoc agere , vt vxori suæ benè præsit , vt eam alat , amet , vtq; honestatis eius curam gerat , quo possit Christo esse similis , qui dilexit Ecclesiā , & seipsum pro ea tradidit , vt eam sanctificaret , mundans illam lauacro aquæ in verbo vitæ .

Ephes. 5.

Itidem

Itidem Christiana mulier , debet Officium singulariter amare virum suum , & e- vxoris. um reuereri, debet ei obedire , quemad- Ephe. 2. Collo 3. modum Sara obediuit Abrahæ , domi- 1.Pet. 3. num illum vocans : debet illi præstare omne genus obsequij & honoris , quod posset esse Ecclesiæ similis , quæ sponsum suum Christum honorat , reuertetur , diligit , estque illi per omnia tanquam suo capiti subiecta.

Cum itaque vos ambo firmiter ^{Quid sibi} de Deo pol statueritis suscipere sanctum hoc ma- liceri debe trimonij sacramentum in timore Dei , ^{ant coniu-} volo vos omni dubitatione prorsus esse vacuos , quinimo credere , certoque persuasum habere , quod omnipotens et misericors D E V S , in hoc genere vi- tæ à vobis instituendo , impertiet vo- bis liberaliter gratiam suam , non ne- gabit viatum , & ea quæ usibus ve- stris , & rei familiari vestræ videbun- tur necessaria. Incendet quoque cor- da vestra , ut inter vos ita cōiunctos , ma- neat amor mutuus , & honestas Chris- tianis digna. Præcipue vero , solabitur vos in angustijs vestris omnibus , ditabit eti- am vos , & augebit prole grata & iucunda ,

simul concedet, ut in animorum vestrorum tranquillitate id quod reliquum est vitæ traducere, posteà verò, pleni dierum, æterna gaudia consequi possitis in cœlis.

Honestas
coniugatis
seruāda in
matrimo-

Psal. 51.
Tob. 6.

Tob. 8.

Matt. 6.
Luc. 12.

Pietatē co-
lāt cōiuges

Vos interea etiam atque etiam vide-
te, ut honestatem tanti Sacramenti con-
seruetis, utque eo pudicè casteque vtami-
ni in timore Dei: non sicut equi & mu-
li, quibus non est intellectus: Non sicut
gentes quæ ignorant Deum. Nam in ta-
les dæmonium habet potestatem, suntq;
à gratia Dei & saluatoris nostri prorsus
exclusi. Ergò quærите primum regnum
Dei, & iustitiam eius: sit vobis curæ ho-
nestas quæ decet sanctos. Videte neve-
stra causa, nomen Dei blasphemetur, né-
ue sacramentū hoc vel conténatur vestra
culpa, vel male audiat inter fratres. Volo
vos pietati operā dare, in cultu Dei assi-
duos esse, rerū terrenarū nimiā lollicitu-
dinē fugere, in cœlestiū verò meditatio-
ne, & in alijs vitæ Christianæ officijs di-
ligenter versari, ut gratiā dei fœlicitatēq;
illī beatorū omniū, olim consequi possi-
tis. Quā vobis cōcedat Deus trinus & v-
nus, Pater, Filius, & Spiritus sanctus, A-
men.

Postea

POSTE A C O P V L E T E O S
Sacerdos eo modo qui est in libro a-
gendorum præscriptus: quod cùm
absoluerit, sic ad sponsum
verba faciet:

Præcipio tibi N. in virtute Dei & in ^{Præcepta} verbo illius, vt hanc vxorem tuā, cu^{danda ma-}
iust te nunc caput & tutorem Deus esse
voluit, quamq; tibi de manu sua meo mi-
nisterio tradit, benè & honestè guber- ^{Gen. 2.}
nes, vt eam diligas tanquam corpus tu-
um, os ex oīse, carnem de carne tua, vt ei
semper ad sis consilio & ope tua, vt eam
nutrias & tueare ab iniurijs omnibus.
Nunquam vero illam deseras, aut ab ea te
seiungas quacumque tandem quatumuis
graui de causa: sed ad ultimum vique vi-
tæ tuæ finem, omnia cum illa æquanimi-
ter perferas: Honestè erga illam te ge- ^{1. Pet. 3.}
ras, ei que condescendas tanquam infir-
miori vasculo, & gratiæ ac vitæ æternæ
cohæredi: sicq; perpetuò illi cohabites,
vt mutua vestra conuersatio semper
placeat Deo, & orationes vestræ in con-
spectum eius ascendant, quo maiorem
tam vobis quam liberis vestris gratiam à
Deo consequi possitis.

**ADMONITIO
FOEMINAM QVOQVE
sicalloquatur.**

**Præcepta
danda vxo
ribus.**

**Ephe. 5.
1. Pet. 3.**

Nec minus tibi A. præcipio in Dei & in verbi illius virtute, vt fidei serues viro tuo, cui te nunc Deus subiecitam esse voluit, & ipse ministerio meo subiicit. Ama illum, & esto illi subiecta, sicut Ecclesia subiecta est Christo: obedi ei per omnia, sicut SARA obediebat Abrahæ. Nam eris illius filia, si sic feceris, & eam fueris imitata: Eodem enim modo, & aliæ sanctæ fœminæ obediebant viris suis. Domum & rem familiarem communem sedulò cura, nihil diligentia & laboris prætermittens, vt ne quid vobis desit ad vitam honestè pieque degendam, & ad inopiam egentium subleuandam. Præterea nulla sit causa quantumlibet grauis, quamobrem eum relinquas, & ab eo secedas sed ad mortem usque ei cohabita, & ea pariter sustine omnia, quæcunque tandem acciderint. Communes autem liberos in disciplina & correptione domini, & in omni genere virtutum institue, mores eorum ad honestatem & pietatem informa, vt honori & voluntati

ptati sint vobis benè instituti liberi ve-
stri, vtque cedat vobis ad æternam sa-
lutem consequendam , si permanserint ^{1. Tim. 4.} in fide & sanctificatione cum sobrieta-
te. Quod reliquum est, ijsdem te ver-
bis affabor, quibus olim affatus est Ra-
guel Sarah filiam suam, Tobiæ in con-
iugium traditam , & iam iam ex pater-
nis ædibus discedentem: Honora so- ^{Tob. 10.}
ceros, dilige maritum , rege familiam,
guberna domum , & teipsam irreprehen-
sibilem exhibe.

AD POPVLVM QVQVE sic verba faciet.

NOs verò fratres charissimi , cùm ^{Adstantes} videamus quòd frater hic & so- ^{debent cō-}
ror nostra, suscepint per Christi gra- ^{iugibus be-}
tiam sanctum hoc Sacramentum ma- ^{nè precari}
trimonij , & iam nouum vitæ genus ^{& p̄ illis}
sint ingressi, quod nunc est benedictione ^{orare.}
Ecclesiæ , vestroq; omnium testimonio
cōfirmatum; æ quum est, vt illis omnes be-
nè precemur, eosq; sedulò cōmendemus
Deo, quo suam gratiam vtriq; imperti-
at. Et puellæ quidem det requiem in- ^{Ruth. 16.}
uenire in domo viri quem sortita est,

Ruth. 4. faciatque illam sicut Rachel & Liam;
 quæ ædificauerunt domum Israel, vt sic
 exemplum virtutis, & nomen celebre
 habeat: sponsum vero illius benedicat,
 vt dicatur benedictio super uxorem eius,
 & super parentes, ac omnem domum il-
 lorum, vtque videant filios suos & filio-
 rum suorum, & semen illorum benedi-
 ctum sit a Deo Israel. Quod si pias pro
 illis ad Deum preces fuderimus, auge-
 bit illis proculdubio gratiam suam, &
 largam benedictionem infundet, vt in
 quiete mutuaque tranquillitate vitam
 degant, vtque eos tueatur ab omni in-
 fortunio, & ab omni peccato; adiu-
 uans eos præpotenti sua dextera, quo
 absque offensione, sanctum hoc vitæ ge-
 nus in illius nomine fœliciter suscep-
 tu, magna cum voluptate prosequi, & in
 sincera mutuaque charitate ab-
 soluere possint, per Chri-
 stum Dominum no-
 strum.

AMEN.

Volu-

Volumus autem notum esse omnibus Parochis & sacerdotibus diocesis nostræ , præclarum illum Tobiæ librum, in quo pleraque sunt, quæ ad eos informandos propriè peculiariterque pertinent , qui sunt hoc genus vitæ ingressuri: quo etiam ipso legendo , tam sacerdotes hoc sacramentum administrantes , quam coniuges suscipientes plurimum iuuari poterint.

(..)

F S DE

84
DE GRAVITA-
TE PECCATORVM, ET
de remedijs eorum.

 VM videamus plerosque hominum vsque adeò licenter peccare, ut vniuersaferè vita eorum ipsissimum sit peccatum: & non modò eos nullo tangivel Dei metu, vel conscientiæ terrore, verum etiam magna securitate veluti in diem viuere, sic statuimus apud nos, non eos intelligere quid peccatum sit, & quantis hominem bonis exuat, quantisque malis inuoluat. Ideò hæc paucula nostris admonitionibus adiungenda esse putauimus, si quomodo tandem possint hi, Deo suam gratiam suppeditante, à peccando cohiberi, & ad officium conuerti.

IN COMMODA PROVENI-
entia ex peccato mortalium.

A Mittitur per peccatum admissum gratia Spiritus sancti, quæ summa

mum est, & vnum omnium nobilissimum donum, quo maius nihil potest in vita dari hominibus. Nihil est enim aliud gratia Dei, quam decor quidam supernaturalis, qui facit hominem Dei amicum, & veluti participem eius naturæ.

Amittitur familiaritas cum Deo,
quæ comes est gratiæ: Et succedit eius in locum, pauor & tremor; ita ut cupiat homo fugere à facie Dei, sicut Adam abscondebat se ab eo post peccatum. Qui timet tali timore, is amare Deum non potest.

Gene. 3.
Ioan. 4.

Amittuntur gratiæ infusæ, & dona sancti spiritus, quibus homo fuit splendens, acceptus Deo, & aduersus omnes sathanæ insidias munitus. Nam aduentibus malis, recedunt bona.

Amittitur ius regni cœlestis, & spiritus ille adoptionis, qui nos facit esse filios Dei, fratres Christi, & bonorum cœlestium hæredes. Perit etiam cor filiale erga Deum, perit & illa patet nprudentia, qua is de omnibus necessarijs, filijs suis abundè prouidet.

4.
Rom. 8.
Gala. 4.

Amitti-

5. Amittitur pax conscientiæ & lumen mentis. Succedit autem perpetuus remorsus, & peccatorum tenebris, quæ metis aciem obfuscant, ut res piæ & cœlestes meditari non possit, sed semper in terrenis & fœdis volutetur. Nam lux & tenebræ simul esse nequeunt.

2. Cor. 6. 6. Amittitur fructus omnium bonorum operum, quæ unquam quis egit in vita: cum & scriptura dicat: Iustitia iusti non liberabit eum, in quaunque die peccaverit.

7. Amittitur communio meritorum totius Ecclesiæ, quæ iam non sunt homini perinde utilia, vti fuerunt ante peccatum.

8. Amittitur communio meritorum Iesu Christi capituli nostri. Quandoquidem præcidit se ab eo, quicunque peccat mortali peccato, nec est amplius eius membrum viuum, nec ei adhæret per charitatem, nec potest in eum influere gratia.

Apo. 3. Hæc omnia perdunt simul homines patrato uno peccato mortali. Incidunt verò post peccatum in poenas gehennæ: delentur statim eorum nomina ex libro vitae, redundunt ex filijs Dei mancipia satra-

sathanæ: ex templo sanctissimæ Trini- Luc. 19.
 tatis, fiunt spelunca latronum, & aspi-
 dum basiliscorumque cunæ. Postremò, 4. Reg. vlt.
 huc miseriæ recidunt, quod recidit Sede-
 chias rex, posteaquam in manus regis
 Babylonis venit. Aut Samson, quando
 capillos capitum sui amisit. Nam ille qui- Iudi. 15.
 dem visum oculis effossis amisit, & ca-
 thenis vincitus in Babylonem ductus est:
 hic verò statim factus est infirmus ut alij
 omnes mortales: in hostium etiam suo-
 rum potestatem incidit: oculos perdi-
 dit, & instar iumenti in carcere mo-
 lam traxit.

Talis est hominis peccatoris condi-
 tio. Nā Dei gratia perdita, fit infirmus ad
 faciendū omne opus bonum; fit cæcus
 ad res diuinas & spirituales contemplan-
 das: fit mancipium sathanæ, faciens vo-
 luntatem eius à quo superatus est: fit be-
 stia prauis concupiscentijs agitata, be-
 stialem vitam viuens, & nihil eorum co-
 gitans, quæ vel ad D E V M colen-
 dum, vel ad salutem suam procurandam,
 pertinent.

Cùm ergò tantis bonis nos priuet pec-
 catum, & tantis inuoluat malis, nulla res
 maiorि

maiori nobis in mundo terrori esse debet, quam peccatum, vndeque adeo, ut nec terram hiscentem, nec infernum aperatum, si possit is a nobis carnis oculis videri: nec fulmen demissum de cœlo deberemus tantum formidare, quantum unum quodlibet peccatum mortale. Nam qui peccare non metuunt, hi sunt illi prophano Esau similes, qui propter vilem escam, vendidit primogenita: Et sic accepto pane & lentis edulio, comedit & bibit, & abiit parvus pendens, quod primogenita vendidisset.

Heb. 12.

Gene. 25.

REMEDIA ADVER: sus peccata.

Vadoquidē nō satis est, nota esse nobis vulnera nostra, nisi adsit illic paratus remedium: breuiter quædā sunt a nobis ex piorum virorum scriptis collecta, quorum homini Christiano aduersus quodvis mortale peccatum, usus esse potest.

Primum est: Expendere nobiscū diligenter vniuersalia detrimenta, quæ nobis euenierint propter peccatum. Nā qui ea se-

cum

12 DE GRAVIT. PECCATI

89

eum diligenter fuerit meditatus, & eorum
grauitatem probè examinauerit, vix fieri
potest, ut peccare deinceps audeat.

Cauendæ sunt occasionses & causæ
peccati, cuius generis sunt, prauorum ho-
minum consuetudo, colloquia mala, co-
messationes, ebrietates, familiaritas fœ-
minarum, & alia eius modi plurima.

Nam qui ab his sibi non cawet, is prope-
modum pro iam lapsò haberi potest, de-
betq; se ipsum deflere, tanquam mortuū.

Bonum est resistere peccato statim
ab initio, nec pati vt se colligat, & vi-
res confirmet. Proderit Christum in-
tueri, eo corporis habitu, quo fuit po-
situs in cruce, totus vulneribus plenus,
totus sanguine perfusus, totus extensus,
idque propter peccatum à te patratum.
Proderit & orare, vt passio illius non sit
in te vacua, & ne permittat morsibus in-
fernalis draconis te perire, quem tantis
pœnis sibi comparauit.

Vtendum esse creberrimè sanctis Ec-
clesiæ sacramentis, quæ sunt certa reme-
dia præcedentiū peccatorū, & fida cau-
tio futurorū. Hoç verò est vnum omniū
maximum beneficium, quod nobis Deus
contulit

contulit in lege gratiæ. Quamuis autem semper sit salutaris sacramentorum usus, præcipue tamen cum nos tentatio apprehendit, statim cōfugiendū est ad potentē dei manum, eiq; diligenter supplicandū, ut nō permittat nos tētari supra id quod possumus, sed faciat cum temptatione prouentum ut possimus sustinere. Quod si peccare contingat, non esse longius pœnitentiā & sacramentalē confessionem differendā, nec in peccato vel per noctē perdurandū, cum ignoremus quid sit futurum de nobis ante crastinum diē. Nam si peccatū nō fuerit statim per pœnitentiām deletum, pondere suo, post se aliud peccatum trahit, vel æquale priori, vel multò grauiùs.

Prodest usus crebræ & deuotæ orationis, quæ impetrat vim à Deo, resistendi peccato: impetrat etiā dona spiritus sancti, quæ hoc efficiunt, ut vilescant nobis omnes mūdi voluptates: impetrat quoq; spiritum feruoris, qui reddit nos promptos ad implendam omnem Dei voluntatem, nihil vt eorum graue iam sit & molestum, quod à nobis D E V S fieri vult & præcipit.

Iuuat

Iuuat carnem domare crebris ieunijs
 & alijs castigationibus, ne saturata lasci-
 uiat, & spiritui ad optima tendenti resi-
 stat Nam per hunc modum, hostis dome-
 sticus fit infirmior, & appetitiones pra-
 ux facilius reprimuntur. Debet autem
 hoc agere Christianus per omnem vitam
 suam, ut singulis diebus, vel ut minimum
 singulis sextis ferijs, exerceat certum ali-
 quod genus pœnitentiae, vel in esu, vel
 in potu, vel in somno, vel in genuum fle-
 xione, in oratione, in patienter ferenda
 iniuria, in condonando proximo offen-
 sa, in resistendo propriæ voluntati, vel
 in alio quocunque modo, vita Christia-
 na consentaneo. Nam eiusmodi exerci-
 tium, plurimum affert utilitatis ei, qui per
 Dei gratiam vitam spiritualem instituit
 viuere.

Optime impenditur tempus sacris li-
 teris legēdis, nimirūm veteri et nouo te-
 stamento, doctrina Christiana, vita Chri-
 sti, meditationibus piorū virorū, & eo-
 rum colloquijs cū Deo. Qui enim se in
 his non exercet, expers est dulcedinis spi-
 ritualis Qui verò exercet, eius mens ve-
 ritatis cognitione illustratur, & volun-

G   tas

tas ad secundā pietatē inflāmātur. Quō
fit etiā, ut homo sit aptior, ad fugiēda pec
cata, & ad amplectendas virtutes.

8 Prodest plurimū exercitiū honorū o-
perum, & aliarū quarumuis honestarū
actionū. Qui enim ociatur, est veluti ter-
Eccle. 33. ra inulta, nihil aliud proferēs, quām spi-
nas & tribulos. Nec abs re dixit Sapiens:
Multā mala docuit ociositas.

9 **Prouer. 10.** Tenendum est diligenter silentium, et
Matt. 12. quoād eius fieri potest, sequenda piaſo-
litudo. Nam in multiloquio, non dee-
rit peccatum. Et De omni verbo ſcioso,
reddēt homines rationem Deo in die iu-
dicij. Dicebat quidam vir sanctus: Ex fre-
quenti hominum cōetu, nunquā ſe domū
redijſſe, abſque aliquo vitæ ſuæ ſpiritua-
lis incōmodo. Nam qui cum hominum
multitudine familiariter viuunt, diſcunt
ſuo ipſi periculo, quām pacatam conſci-
entiam domum referant: quandoquidē
imbuitur mens eorum nouis & varijs co-
gitationibus, quas poſtea non facilē ex-
cutiunt, aut animum ad priorem quietem
& tranquillitatem reuocant, & ad devo-
tionem componunt.

Per

Per singulos dies, antequam corpus datur quieti, excutienda propria conscientia, & à nobis ipsis, omnium actionum nostrarum diurnarū, & temporis expensis, ratio diligenter est exposcenda. Videat unusquisque, num in peccatum aliquod veniale, vel mortale (quod absit) inciderit, & an comparata remedia aduersus peccata, volens & prudens omiserit, sicut enim diligenter examinata conscientia, peccatum suum celerius cōfitebitur, negligentiam accusabit, & petet condonari sibi quod admisit, habens firmum propositum non peccandi amplius.

Ac ita demum fiet, ut lauato cum lachrymis strato suo, quietè dormiat, & magnam experiatur animi consolationem, conscientiæque tranquillitatem. Qui verò sunt aliquibus peccatis peculiaribuss obnoxij, hi summo mane diei sumant armaturam aduersus illa peccata, & firmiter statuant, abstinere ab illis deinceps, & petant auxilium à D E O. Proderit etiam singulis hebdomadis hoc operam dare, ut vincamus aliquod genus peccati,

G 2 nobis

nobis familiare; vel ut acquiramus nouā aliquā virtutem. Sic enim pedetentim fit et progressus ad maiora, & reddetur homo sui ipsius suarumque appetitionum dominus.

II Cauendum est modus omnibus etiā à peccatis venialibus quandoquidem illa sunt, quae ducunt hominem ad mortalia. Qui enim cauerit minora & leuiora, multò magis maiora & grauiora cauebit. Nec debent contemni quia parua sunt, sed magis caueri quia multa sunt.

12 Abrumpendum fœdus cum mundo & actionibus eius omnibus, quin & hominum iudicia prorsus esse contemnda. Nam hoc agere debet is, qui vitam cum pietate ducere instituit, ut omnino se mundi consuetudine abdicet. Sicut enim Iacobo teste, qui vult amicus esse mundi, inimicus Dei constituitur; sic qui Dei amicus esse cupit, sit mundo inimicus necesse est.

Cap. 4. Alioqui erit impossibile iuxta Christi verbū, duobus dominis servire, sibi tantopere cōtrarijs. Deus enim summum bonum: mundus verò totus est in maligno positus.

Matt. 6.

I. Ioan. 5.

PARTI-

PARTICVLARIA
REMEDIA ADVERSVS SIN
gula peccata, quibus vsus fuiss^t tra-
ditur magno cum suo fructu, vir
quidam non vulgari pie-
tate præditus.

ADVERSVS SVPERBIAM.

Q Vando, inquit, ipse mecum expendo,
ad quantam humilitatem demittere se
dignatus est dei filius mea causa, nulla un-
quam creatura posset me sic deicere, ut
nō credam maiorem deiectionem me dignum
esse, hominem nihili, & maximum pec-
catorem.

ADVERSVS AVARITIAM.

Cum scirem, nulla re satiarum possem a-
nimam meam præter solum Deum, existi-
maui amentis esse, aliud præter Deum so-
lum querere, & hominem natum propter
colendum Deum, & regnum cœlestem pos-
fidendum, idolorum seruitutem seruire,
seculique curis mancipari.

ADVERSVS LVXVRIAM.

Cum ipse mecum mente pertractarem,
summam illam dignitatem, quam conse-
quitur caro mea in susceptione sacratissi-

mi Christi corporis, vel quam habebit cū
ipso etiam angelos iudicabit, iuxta diui-
næ doctrinam, existimauit rem esse ma-
gnæ crudelitatis plenam, prophanare hu-
ius peccati fœditate templum Dei, quod
ipse sua præsentia sanctificat, & ex mem-
bris ad possidendum cœlum generatis,
facere membra gehennæ.

ADVERSUS IRAM.

Nulla iniuria à quocunque homine
illata, potest esse tanta, quæ me perturba-
re queat, cum repeto memoria, quibus e-
go, & quantis iniurijs Deum affecerim.

ADVERSUS INVIDIAM.

Cùm intelligerem, quòd Deus tan-
tum peccatorem quātus ego sum, in gra-
tiam recipit, nemini vñquam potui male
velle, vel ei offensarum condonationem
negare, vel eius fortunis cruciari, cui cœ-
lum mecum est commune.

ADVERSUS GVLAM.

Qui secum expendit illud fel amarū,
& acetum quod in medijs tormentis, ve-
luti vltimum refrigeriū datum fuit filio
Dei patienti pro peccatis mudi, pudebit
eum querere cibos exquisitos. Cum &
ipse

ipse pro suis proprijs peccatis , aliquid pati necesse habeat.

ADVERSUS ACEDIAM.

Cùm sciré post exiguae tribulatio-
nes, potituros homines æternis gaudijs,
existimaui quoscunq; labores esse mini-
mos, qui susciperentur tanti boni conse-
quendi causa.

Vidimus alios etiā pios viros, hāc pu-
rioris cōscientiæ tuendæ rationē seruaf-
fe, vt haberent in tabella descriptos toti-
us hebdomadæ dies, & à singulis diebus
productis lineis longioribus, notarent
punctis, quicquid quocunq; die, vel boni
agerent vel mali: quo sic habere possent
veluti in numerato, vniuersum vitæ suæ
modū. Ratione verò subducta ad vespe-
rū cuiusque diei, pro bonis quidem age-
rent gratias Deo, cuius ea dona fuerunt:
mala verò expiarent lachrymis, confes-
sione, & dignis operibus pœnitentiæ.

Et tunc examinandæ cōscientiæ mo-
dū, omnibus pijs quām cōmendatissimū
esse volumus, ex quo diligenter obser-
uato, magnum proculdubio fructū (Deo
suam gratiam suppeditante) ad se ipsos re-
dundare sentient.

FINIS.

XVI, A7

